



STRATEGIA ROZWOJU GMINY WARTA NA LATA 2025-2034



Opracowanie:

Urząd Miejski w Warcie

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości, przy wsparciu specjalistów:

- Irma Kuznetsova, Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego – kierownik zespołu,
- Iwona Nowacka, Zastępca Dyrektora Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego – recenzent,
- Natalia Szarzyńska, Specjalistka ds. Strategii i rozwoju lokalnego – koordynator projektu,
- Oliwia Krysiak, Młodsza Specjalistka ds. Strategii i rozwoju lokalnego.

Strategię Rozwoju Gminy Warta na lata 2025-2034 opracowano w oparciu o materiały źródłowe Urzędu Miejskiego w Warcie oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Warta na lata 2025-2034 zawiera dane według stanu na 31 grudnia 2023 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.



 **Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju**

 **KRAJOWY
INSTYTUT
JAKOŚCI**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
.....	6
CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY WARTA.....	6
1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej.....	7
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej.....	10
3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	12
4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych.....	15
4.1. <i>Ocena sytuacji Gminy</i>	15
4.2. <i>Pożądane priorytety rozwojowe</i>	18
5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	20
.....	23
CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY WARTA.....	23
1. Misja i wizja	24
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	25
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Warta oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie	38
4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa.....	51
5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	54
6. Ramy finansowe i źródła finansowania	56
ZAŁĄCZNIKI	58
Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Warta	58
Załącznik 2: Wzór ankiety	118
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna	125

Strategia Rozwoju Gminy Warta na lata 2025-2034 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2034 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: zasoby ludzkie i kulturowe, środowisko przyrodnicze, infrastruktura czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Warta na lata 2025-2034 to najważniejszy dokument do kreowania rozwoju lokalnego, spójny z dokumentami wyższego rzędu – *Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030* oraz *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)*. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

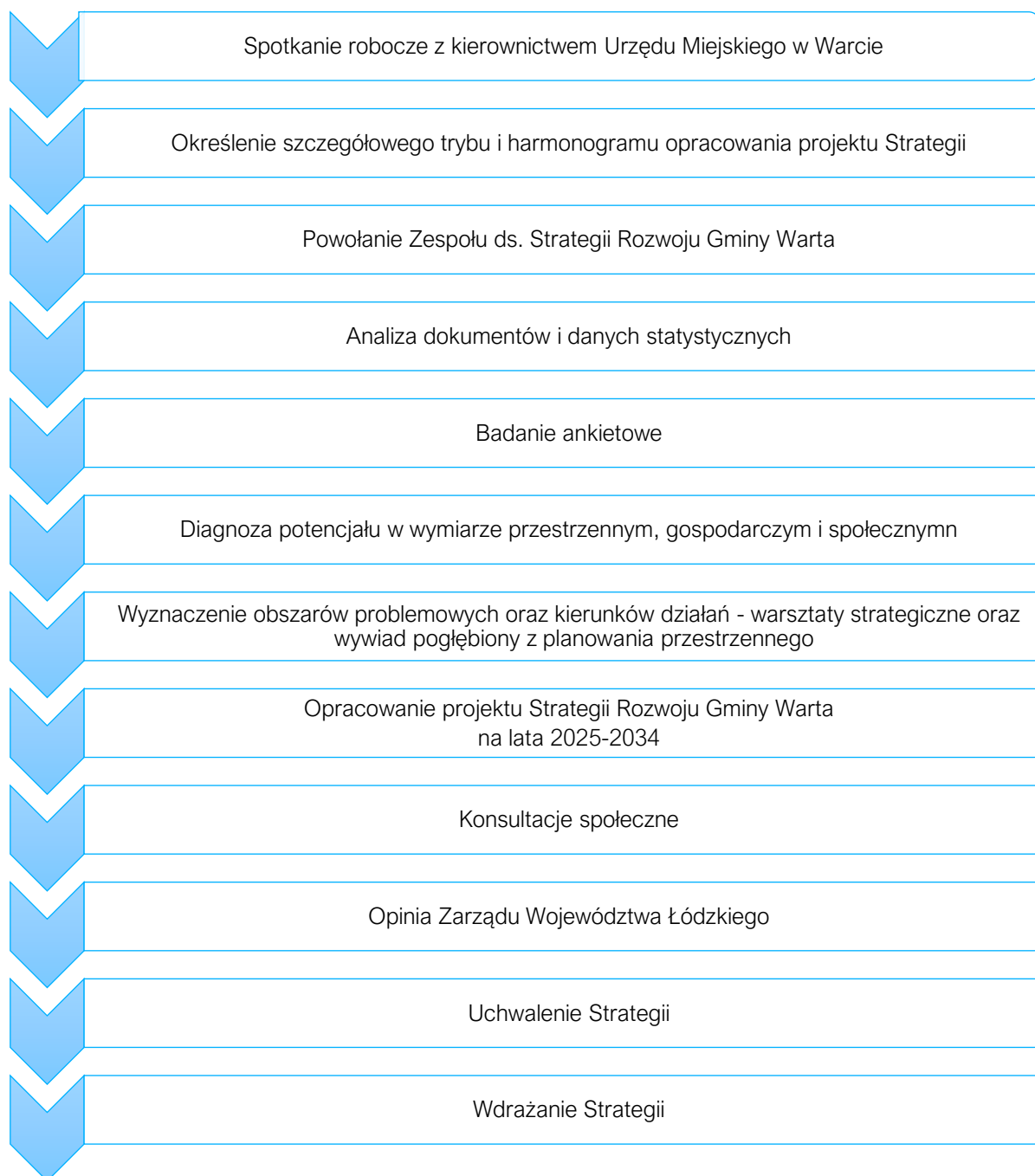
Dokument został opracowany w sposób kompleksowy na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych, co umożliwiło rzetelne i uzasadnione podejście do wyznaczenia celów i priorytetów rozwojowych dla Gminy Warta w określonym czasie. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców oraz informacje pozyskane podczas warsztatów strategicznych, które odbyły się 18 grudnia 2024 roku. Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, w tym zmian wprowadzonych ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw, oraz ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, wprowadzających zmiany dotyczące treści strategii rozwoju gminy.

Zgodnie z w/w ustawą Strategia zawiera wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Warta. Pogłębiona Diagnoza Gminy Warta stanowi natomiast załącznik nr 1 do niniejszej Strategii.



Prace nad Strategią rozpoczęto w pierwszej połowie 2024 roku, kiedy Burmistrz Warty podjął decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Kolejnym krokiem było podjęcie uchwały nr II/5/2024 Rady Miejskiej w Warcie z dnia 22 maja 2024 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Warta na lata 2025-2034, w tym trybu konsultacji.

Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy, którą pogłębiono podczas spotkania z kierownictwem i pracownikami Urzędu Miejskiego w Warcie. Następnie przeprowadzono badania ankietowe oraz warsztaty, podczas których opracowano misję i wizję rozwoju Gminy, a także cele strategiczne, operacyjne i działania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie podstawowych celów. W lutym 2025 roku przygotowano projekt Strategii, który później został wyłożony do publicznego wglądu, a następnie zaopiniowany przez Zarząd Województwa Łódzkiego.



Poniżej w sposób graficzny przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategię.



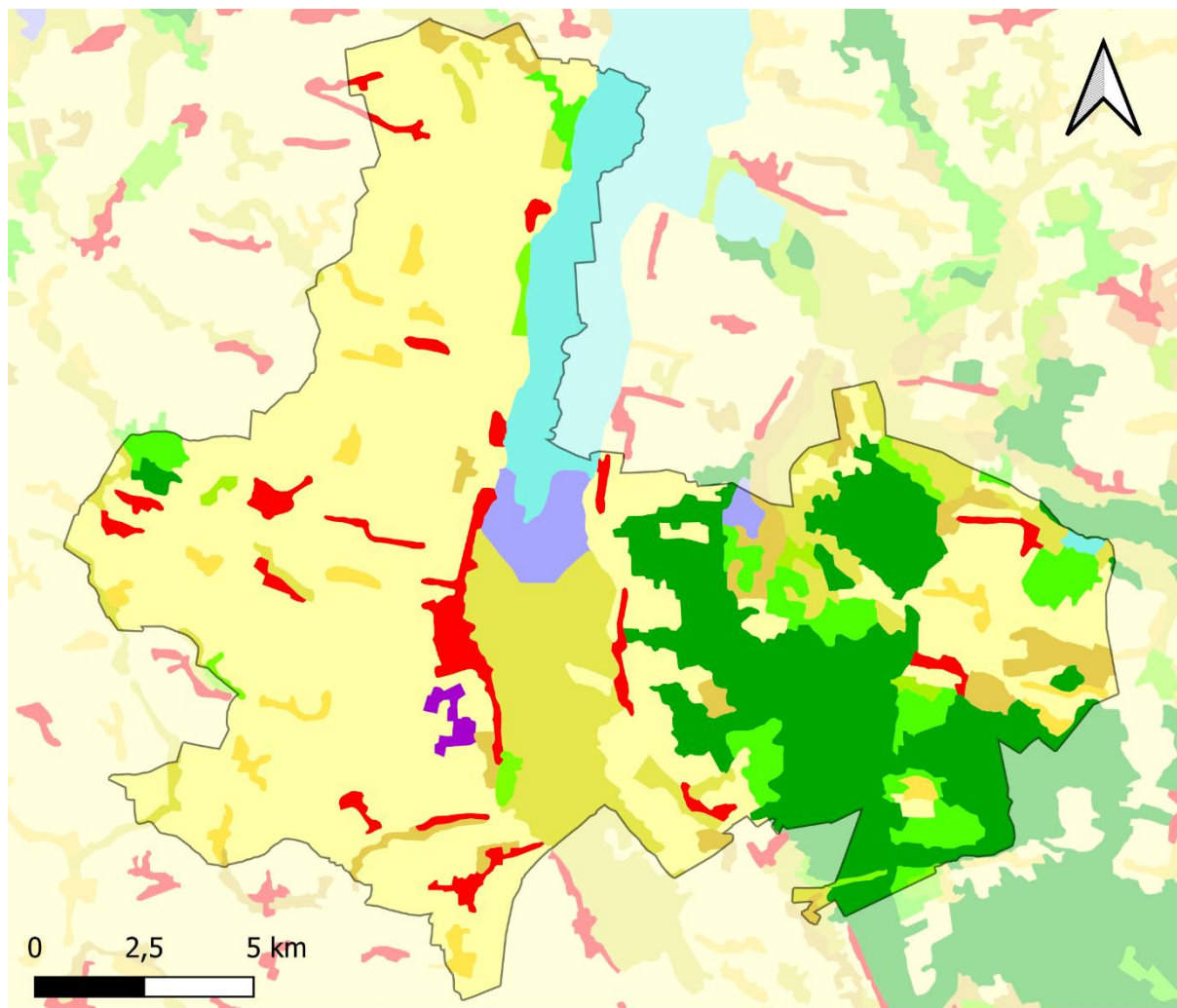


CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY WARTA



1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Warta, zamieszkiwana przez 12 157 osób, jest położona w zachodniej części województwa łódzkiego i należy do powiatu sieradzkiego. W jej skład wchodzi 63 miejscowości, a jej siedzibą jest miasto Warta, która pełni funkcje administracyjne oraz usługowe. Jednostka graniczy bezpośrednio z 9 gminami: Dobra, która należy do województwa wielkopolskiego, a także Pęczniew, Zadzim, Szadek, Zduńska Wola, Sieradz, Wróblew, Błaszki i Goszczanów wchodzące w skład województwa łódzkiego. Powierzchnia całkowita Gminy wynosi 254 km², co stanowi około 17% powierzchni powiatu sieradzkiego. Jest to obszar miejsko-wiejski o intensywnie rozwiniętej funkcji rolniczej. Dodatkowo przepływająca rzeka Warta oraz zbiornik Jezioro determinują również turystyczny charakter Gminy.



— granica Gminy Warta

Pokrycie terenu i użytkowanie ziemi:

■ Zabudowa

■ Miejsca eksploatacji odkrywkowej

■ Grunty orne poza zasięgiem urządzeń nawadniających

■ Łąki, pastwiska

■ Złożone systemy upraw i działek

■ Tereny zajęte głównie przez rolnictwo z dużym udziałem roślinności naturalnej

■ Lasy liściaste

■ Lasy iglaste

■ Lasy mieszane

■ Lasy i roślinność krzewiasta w stanie zmian

■ Bagna śródlądowe

■ Zbiorniki wodne

Ryc. 1 Pokrycie terenu i użytkowanie ziemi w Gminie Warta

Źródło: opracowanie własne na podstawie Corine Land Cover 2018

Gmina Warta charakteryzuje się stosunkowo dobrym układem komunikacyjnym. Na jej terenie znajduje się droga krajowa nr 83, drogi wojewódzkie nr 710 i 479 oraz drogi powiatowe i gminne. Istniejąca sieć dróg zapewnia połączenia z większymi ośrodkami miejskimi, takimi jak Sieradz, Turek, Kalisz czy Łódź. Jednakże należy mieć na uwadze, że na terenie Gminy występują bariery przestrzenne, takie jak zbiornik Jeziorsko i rzeka Warta, które wpływają na nierównomierne rozmieszczenie i ograniczony rozwój dróg.

Na terenie Gminy nie ma linii kolejowych, co ogranicza możliwość korzystania z tego środka transportu. Najbliższe stacje kolejowe znajdują się w sąsiednich gminach (Błaszki i Sieradz), co może stanowić wyzwanie dla osób potrzebujących szybkiego dostępu do połączeń dalekobieżnych.

Gmina Warta organizuje transport pasażerski wewnątrz swoich granic, który poprawia dostępność usług między terenami miejskimi i wiejskimi. Kluczową rolę odgrywa dworzec autobusowy w centrum miejscowości Warta. Dodatkowo mieszkańcy mają możliwość skorzystania z połączeń obsługiwanych przez PKS Sieradz oraz Wicher Travel Poddębice, które umożliwiają dojazd do wielu miejscowości w regionie za granicami Gminy.

Warto zauważyć, że na terenie Gminy Warta występuje również infrastruktura transportu wodnego. Obecność portu umożliwiającego cumowanie jachtów i wypożyczanie sprzętu wodnego, wpływa pozytywnie na rozwój turystyki wodnej i rekreacji w Gminie.

Jednym z elementów współczesnego rozwoju jest dostęp do szerokopasmowego Internetu. Dostęp do niego w granicach Gminy obecnie pozostaje wyzwaniem. Planowane inwestycje w kolejne punkty dostępu w ciągu najbliższych lat przyczynią się do poprawy sytuacji. W trakcie opracowywania dokumentu w ramach projektu Polska Cyfrowa trwa intensywna rozbudowa sieci światłowodowej.

Gmina Warta posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które określa podstawowe zasady planowania rozwoju przestrzennego Gminy (do momentu uchwalenia Planu Ogólnego). W granicach jednostki do końca 2023 roku obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp) obejmowały 10,5% powierzchni Gminy. Na terenach, gdzie nie obowiązują mpzp proces kształtowania przestrzeni opiera się na wydawanych decyzjach o warunkach zabudowy, co utrudnia prowadzenie spójnej polityki przestrzennej. Obecna zabudowa mieszkaniowa jest rozmieszczona chaotycznie, co prowadzi do wysokich kosztów budowy i utrzymania infrastruktury. Wprowadzona w 2023 roku reforma planowania przestrzennego nakłada obowiązek opracowania Planu Ogólnego obejmującego cały obszar Gminy, co może stać się podstawą do wprowadzenia harmonijnej, perspektywistycznej polityki przestrzennej jednostki. Rada Miejska w Warcie przyjęła uchwałę nr IV/14/2024 Rady Miejskiej w Warcie z dnia 10 września 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Planu Ogólnego Gminy Warta, co jest pierwszym etapem prac nad dokumentem, który ma zapewnić skoordynowane planowanie przestrzenne, uwzględniając ochronę środowiska, rozwój infrastruktury oraz poprawę jakości życia mieszkańców.

Niski odsetek terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, wynoszący zaledwie 10,5%, wskazuje na konieczność rozwoju planowania przestrzennego. Analiza ruchu budowlanego na terenie Gminy Warta wskazuje na wzrastające zapotrzebowanie na tereny pod zabudowę mieszkaniową, usługową i inwestycyjną. Wydane decyzje o warunkach zabudowy (WZ) oraz pozwolenia na budowę pokazują, że zainteresowanie realizacją nowych inwestycji na terenie Gminy utrzymuje się na stabilnym poziomie. Obecne pokrycie miejscowymi planami sprawia, że w wielu przypadkach inwestorzy zmuszeni są korzystać z decyzji o warunkach zabudowy, co wydłuża proces administracyjny i może zniechęcać do podejmowania działań na terenie Gminy. Zapotrzebowanie na nowe tereny budowlane wynika również z obserwowanych trendów społecznych, szczególnie młode rodziny, poszukują gruntów pod budowę domów jednorodzinnych, co widać w wydawanych decyzjach administracyjnych. Ponadto rosnąca atrakcyjność gminy jako miejsca do życia i inwestowania, związana z jej walorami przyrodniczymi i położeniem w pobliżu dużych aglomeracji, generuje dodatkowe zainteresowanie. Ruch budowlany wskazuje także na potrzebę rozwoju infrastruktury usługowej i rekreacyjnej, szczególnie w rejonach turystycznych, takich jak Zalew Jeziorsko. Wydawane decyzje WZ dotyczące obiektów usługowych i rekreacyjnych potwierdzają wzrastające zainteresowanie inwestycjami w te sektory, co wymaga odpowiednio przygotowanych terenów, objętych szczegółowymi regulacjami przestrzennymi. Podsumowując, zapotrzebowanie na nowe tereny pod zabudowę wynika zarówno z wewnętrznych potrzeb mieszkańców gminy, jak i z zewnętrznego zainteresowania inwestorów. Uwzględnienie tych potrzeb w aktach planowania przestrzennego usprawni proces inwestycyjny, poprawi atrakcyjność osiedleńczą i turystyczną Gminy i umożliwią zrównoważony rozwój przestrzenny.



Gmina Warta wyróżnia się zróżnicowaną strukturą przestrzenną. Tereny rolne dominują w jej zachodniej części, co wynika z obecności gleb o wyższych klasach bonitacyjnych, natomiast wschodnie obszary są zalesione i mają znaczenie przyrodnicze. Centralnym elementem układu przestrzennego jest dolina rzeki Warty wraz z Zalewem Jeziorsko, który pełni funkcję ważnego korytarza ekologicznego oraz ma duży potencjał turystyczny i rekreacyjny.

Miasto Warta, będące centralnym punktem Gminy, pełni funkcję administracyjnego, kulturalnego i usługowego ośrodka. Skupia około 25% mieszkańców Gminy i posiada cenny potencjał rozwojowy, szczególnie dzięki historycznej zabudowie. Te atuty mogą być wykorzystane w działaniach rewitalizacyjnych oraz promocyjnych, wspierających rozwój lokalny.

Walory naturalne gminy, w szczególności dolina Warty i Zalew Jeziorsko, są objęte ochroną w ramach obszaru Natura 2000 oraz rezerwatu przyrody Jeziorsko. Te tereny stanowią istotny element ochrony bioróżnorodności oraz potencjalne miejsce rozwoju turystyki ekologicznej. Występujące w Gminie zasoby mineralne, takie jak piaski, żwiry i gliny, mogą wspierać rozwój przemysłu wydobywczego, jednak wymagają właściwego zagospodarowania terenów poeksploatacyjnych.

Dziedzictwo historyczne i kulturowe Gminy Warta to kolejny istotny atut. Liczne zabytki, w tym obiekty sakralne, zespoły pałacowe oraz miejsca pamięci, stanowią bogatą bazę do rozwoju turystyki kulturowej. Miasto Warta, związane m.in. z osobą Stanisława Jakuba Skarżyńskiego oraz Stanisława Szukalskiego Stacha z Warty ma potencjał do kreowania swojej tożsamości jako ośrodka o szczególnym znaczeniu kulturowym i edukacyjnym.



2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Lokalna przedsiębiorczość w Gminie Warta charakteryzuje się umiarkowanym wzrostem, co wskazuje na stabilność gospodarczą, ale również na potrzebę wsparcia rozwoju małych i średnich firm. W latach 2019-2023 liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 11,3%, co jest wynikiem zbliżonym do średniej dla powiatu sieradzkiego. Największy udział w strukturze przedsiębiorstw mają firmy z sektora handlu i budownictwa, co odzwierciedla lokalne potrzeby i potencjał gospodarczy.

Mimo wzrostu liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw, zauważalnym problemem jest malejąca liczba nowo powstających firm oraz wzrastająca liczba podmiotów wyrejestrowywanych. W 2023 roku różnica między nowymi a wyrejestrowanymi podmiotami była najmniejsza w analizowanym okresie, co może być oznaką pewnej stagnacji lub trudności w utrzymaniu działalności gospodarczej.

W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców, liczba przedsiębiorstw w Gminie Warta (84 podmioty) jest niższa niż średnia dla powiatu sieradzkiego (96 podmiotów) oraz województwa łódzkiego (120 podmiotów). Dynamika wzrostu tego wskaźnika była jednak wyższa niż średnia w regionie, co wskazuje na poprawę sytuacji i potencjał dalszego rozwoju przedsiębiorczości.

Na lokalnym rynku pracy wskaźnik bezrobocia sukcesywnie spadał, osiągając w 2023 roku poziom 3,8%, co plasowało Gminę Wartę wśród gmin o najniższym bezrobociu w powiecie sieradzkim. Jednak dominacja długookresowego bezrobocia oraz wysoki odsetek osób o niskim wykształceniu wymagają działań na rzecz aktywizacji zawodowej i edukacji mieszkańców.

W strukturze bezrobotnych zauważalny jest deficyt w wybranych zawodach, co wskazuje na potrzebę dostosowania oferty edukacyjnej i programów szkoleniowych do potrzeb rynku pracy. Przeciętne wynagrodzenie w Gminie Warta jest niższe od średniej krajowej i wojewódzkiej, co może być czynnikiem ograniczającym migrację zarobkową na teren Gminy.

Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 roku w granicach Gminy Warta działalność prowadziło 1 611 gospodarstw rolnych, co stanowiło ok. 15% gospodarstw zlokalizowanych w powiecie. Zauważa się, że na przestrzeni lat nastąpiły istotne zmiany w strukturze zatrudnienia mieszkańców. Coraz mniej osób pracuje bezpośrednio w rolnictwie. Dominuje uprawa zbóż, szczególnie pszenicy i żyta, a także roślin okopowych i międzyplonów. Większość gospodarstw rolnych jest mała, co może prowadzić do problemów z rentownością i koniecznością mechanizacji w celu zwiększenia efektywności produkcji.

Rozwój gospodarczy jednostki samorządu terytorialnego jest nierozzerwalnie powiązany z dostępnością i jakością infrastruktury. Ma to kluczowe znaczenie dla atrakcyjności inwestycyjnej danego obszaru, a także dla ochrony środowiska. Warta posiada dobrze rozwiniętą sieć wodociągową, z dostępem do wody na poziomie 98,1%, co jest wynikiem powyżej średniej wojewódzkiej i powiatowej. Problemem jest jednak niski poziom dostępu do sieci kanalizacyjnej, który według danych GUS z 2023 r. wynosi jedynie 22,6%. Może to prowadzić do zanieczyszczenia środowiska, w szczególności wód gruntowych. Należy skoncentrować się na rozbudowie sieci kanalizacyjnej, zwłaszcza w miejscowościach Jeziorsko i Ostrów Warcki oraz modernizacji i rozbudowy oczyszczalni ścieków. Głównym podmiotem odpowiedzialnym za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków w Gminie jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Warcie sp. z o.o.

Gmina Warta ma bardzo niski poziom gazyfikacji (0,7%), co zmusza mieszkańców do korzystania z paliw stałych, takich jak węgiel, drewno czy biomasa. To przyczynia się do zanieczyszczenia powietrza. Planowana budowa gazociągu w południowo-zachodniej części Gminy może poprawić sytuację, wpłynie to na możliwości dostaw gazu oraz realizację zadań rozwojowych wzdłuż trasy gazociągu.

W Gminie Warta rośnie zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii (OZE), w tym fotowoltaiką i kotłami na pellet. Zrealizowane projekty, takie jak budowa instalacji OZE, wspierane funduszami unijnymi, mają pozytywny wpływ na zrównoważony rozwój Gminy. Należy w dalszym ciągu kontynuować inwestycje w OZE oraz rozwijać edukację ekologiczną wśród mieszkańców. Gmina Warta podejmuje inicjatywy wspierające poprawę jakości życia, takie jak program „Czyste Powietrze”, mający na celu wymianę starych pieców na bardziej ekologiczne. To kluczowy element poprawy jakości powietrza i zrównoważonego rozwoju. Ponadto planowana jest również budowa biogazowni przez inwestorów prywatnych.

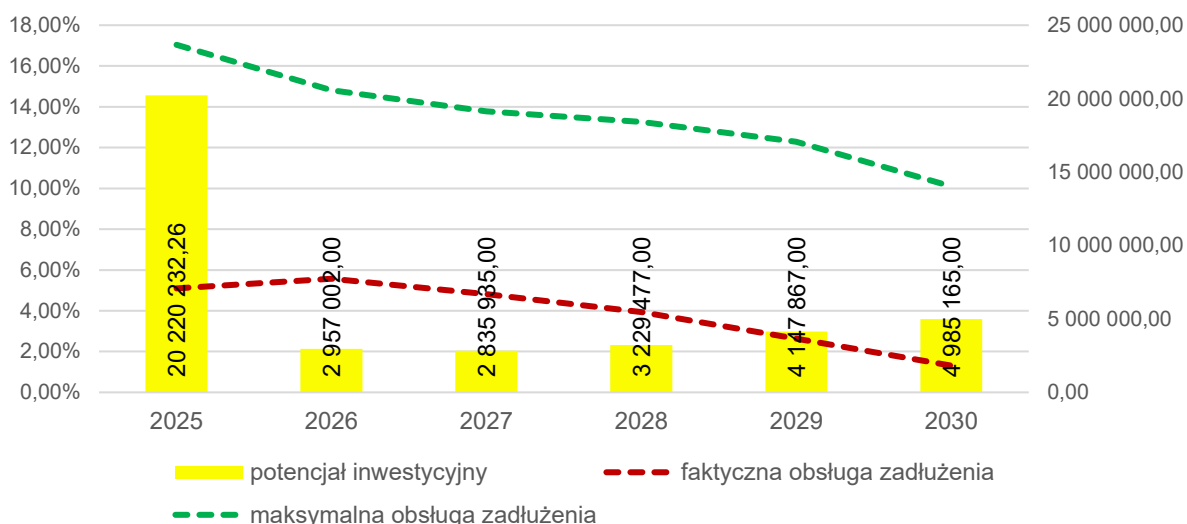


W Gminie Warta zauważalny jest postęp w segregacji odpadów, gdzie odsetek odpadów segregowanych wzrósł z 37% do 57% w latach 2019-2023. Wskaźnik ten wskazuje na pozytywne zmiany w świadomości ekologicznej mieszkańców. Gmina Warta spełnia wymagania dotyczące recyklingu odpadów komunalnych od 2021 roku, mimo stale zwiększającego się wymaganego udziału odpadów segregowanych w ogólnej ilości odpadów. Istnieje jednak potrzeba dalszej edukacji i poprawy infrastruktury do segregacji, aby utrzymać pozytywny trend i spełnić rosnące wymogi recyklingu. Na terenie Gminy funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK).

Gmina Warta stoi przed wyzwaniami związanymi z rozwojem infrastruktury oraz zrównoważonym rozwojem rolnictwa. Należy skupić się na rozwoju ekologicznych źródeł energii, poprawie jakości powietrza i wód, a także rozbudowie infrastruktury związanej z kanalizacją. Inwestycje w te obszary mają kluczowe znaczenie dla przyszłego rozwoju Gminy oraz poprawy jakości życia jej mieszkańców.

Analiza finansów Gminy Warta w latach 2019-2023 wskazuje na pozytywny trend wzrostu dochodów do 2022 roku, osiągając rekordowy poziom 102,2 mln zł. W 2023 roku dochody spadły do około 81 mln zł, jednak były one nadal wyższe niż w 2021 roku. Aktywne zarządzanie wydatkami umożliwiło realizację licznych inwestycji. Gmina Warta skutecznie korzystała z zewnętrznych źródeł finansowania, co przyczyniło się do jej rozwoju i modernizacji infrastruktury. W latach 2020-2023 budżet Gminy osiągał dodatnie wyniki, przy czym w 2020 roku zanotowano najwyższą nadwyżkę – 4,09 mln zł. Kwota zadłużenia Gminy zmniejszyła się z 15,2 mln zł w 2021 roku do 13,08 mln zł w 2023 roku, co pozytywnie wpływa na stabilność finansową jednostki. Największy udział w dochodach budżetowych ogółem mają dotacje i subwencje. Należy pamiętać, że wysoki udział dotacji i subwencji w ogólnych dochodach budżetowych oraz niski udział dochodów własnych oznacza ograniczoną samodzielność finansową gminy. Ma to wpływ na elastyczność gminy w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestycji czy programów rozwojowych oraz oznacza wysokie ryzyko znacznego ograniczenia działań inwestycyjnych w przypadku ewentualnego ograniczenia dotacji w przyszłości.

Potencjał inwestycyjny, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2025-2030, wyniesie łącznie około 38,38 mln zł, z czego w 2025 roku jest to kwota wynosząca 20,22 mln zł (niemal 53% sumy potencjału). W kolejnych latach, z związku z brakiem spodziewanych środków zewnętrznych, kwoty te są znacznie niższe. Należy mieć jednak na uwadze, że WPF najbardziej precyzyjnie odnosi się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny przedstawia również szacunkowe wartości. Dostrzega się potrzebę dalszego monitorowania bilansu budżetowego, zrównoważonego podejścia do zarządzania finansami oraz ciągłego poszukiwania nowych źródeł finansowania inwestycji, aby wspierać trwały rozwój Gminy.



Ryc. 2 Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Warta na lata 2025-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały nr VII/50/2024 Rady Miejskiej w Warcie z dnia 30 grudnia 2024 roku w sprawie: uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Warta na lata 2025-2030.

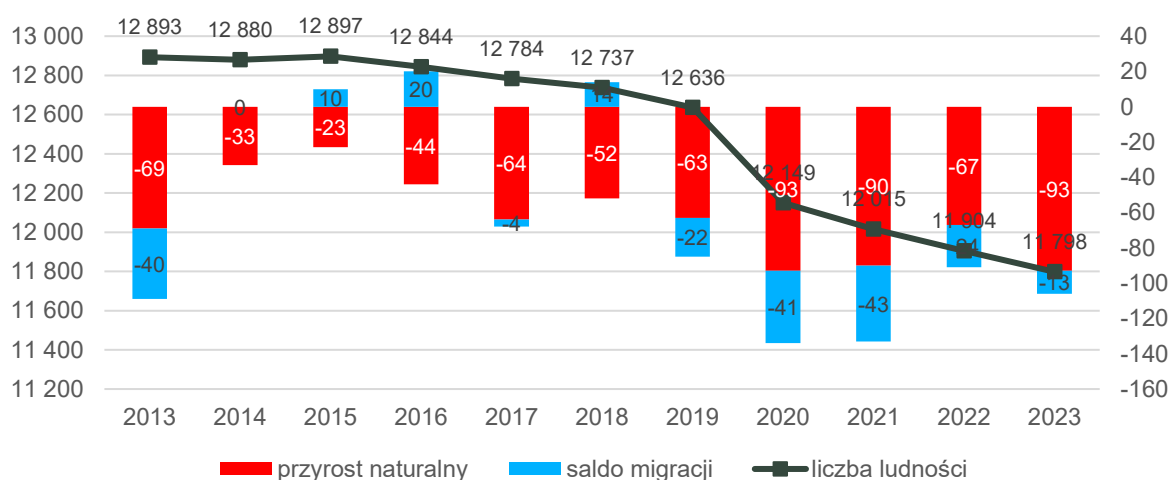


3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Największy potencjał rozwojowy jednostek samorządowych stanowią jej mieszkańcy i ich działania, aktywność społeczna i zawodowa, a także inicjatywy podejmowane na rzecz wspólnego dobra i rozwoju Gminy. Na podstawie danych Urzędu Stanu Cywilnego w Warcie na dzień 31.12.2024 r. liczba mieszkańców Gminy Warta wynosiła 12 157.

Według danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, które mogą różnić od danych zawartych w gminnej ewidencji ludności, ze względu na stosowanie odmiennej metodyki obliczeń Gminę Warta zamieszkiwało 11 798 osób, co stanowiło ok. 11% mieszkańców powiatu sieradzkiego. Mimo rozbieżności pomiędzy gminną ewidencją, a danymi GUS, analiza pozwala na zbadanie trendów i prognozowanie zmian w strukturze demograficznej.

Sytuacja demograficzna w Gminie Warta wskazuje na wyraźny spadek liczby ludności, który utrzymuje się od 2004 roku. Liczba mieszkańców zmniejszyła się z 13 160 osób w 2004 roku do 11 798 w 2023 roku, co oznacza ponad 10-procentowy spadek. W latach 2019-2023 dynamika zmniejszania się liczby ludności wyniosła 98,3%, co jest zgodne z niekorzystnym trendem obserwowanym również w innych gminach powiatu sieradzkiego. Analiza danych wskazuje na pogłębiający się problem z ujemnym przyrostem naturalnym oraz odpływem ludności.



Ryc. 3 Zmiany demograficzne w Gminie Warta w latach 2013-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Warta zmagą się z intensywnym starzeniem się społeczeństwa. W latach 2019-2023 liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła, osiągając w 2023 roku poziom 33,5% w stosunku do osób w wieku produkcyjnym. Jednocześnie odnotowano znaczący spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Już w 2019 roku liczba osób w wieku poprodukcyjnym przewyższała liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym, a różnica ta z każdym rokiem się powiększa. W konsekwencji w przyszłości może dojść do znacznego wzrostu wydatków na opiekę społeczną i zdrowotną, co będzie wymagało dostosowania infrastruktury i oferty usług do potrzeb starszych mieszkańców. Ponadto analiza prognozy ludności opracowanej przez GUS na lata 2023-2060 wskazuje, że tendencje demograficzne wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym będą dalej postępowały.

Niepokojący jest również spadek liczby osób w wieku produkcyjnym i kreatywnym. W latach 2019-2023 liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 811 osób, co oznacza dynamikę na poziomie 89%. Jeszcze bardziej znaczący jest spadek udziału osób w wieku 25-34 lat, czyli grupy kluczowej dla rozwoju demograficznego i gospodarczego. W 2019 roku odsetek ten wynosił 14,53%, a w 2023 roku spadł do 11,99%. Młodzi mieszkańcy stanowią siłę napędową rozwoju gospodarczego, podejmują zatrudnienie, zakładają działalności gospodarcze oraz wpływają na kształtowanie się sytuacji demograficznej. Kluczowe jest zatem zachęcenie osób młodych do zamieszkania na terenie Gminy czy powrót po studiach do rodzinnej Gminy, co przyczynić się może do poprawy sytuacji gospodarczej i dodatniego przyrostu naturalnego. Aby zachować atrakcyjność osiedleńczą Gminy Warta, należy zwrócić szczególną uwagę na dostępność mieszkań i terenów pod zabudowę, dostępność atrakcyjnych miejsc pracy, rozwój infrastruktury i usług społecznych (w tym oferty żłobka, przedszkoli i wysokiej jakości edukacji), dobre skomunikowanie z większymi miejscowościami, które będą dodatkową zachętą do mieszkania w Gminie.



W obszarze opieki przedszkolnej i żłobkowej oferta jest dobrze rozwinięta, jednak liczba miejsc w żłobku (19) nie zaspokaja w pełni potrzeb mieszkańców. Mimo, że dzieci korzystające z przedszkoli mają dostęp do bogatej oferty edukacyjnej, obejmującej naukę języków obcych, zajęcia rytmiczne czy logopedyczne, odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym jest niższy niż średnie w powiecie sieradzkim i województwie łódzkim.

Na terenie jednostki funkcjonuje osiem szkół podstawowych: w Ustkowie, Raczkowie, Jakubicach, Rossoszycy, Jeziorsku, Warcie, Cielcach oraz we Włyniu. Wyniki egzaminów ósmoklasistów w analizowanych latach 2022-2024 w Gminie Warta były zróżnicowane. Należy zadbać, aby oferta edukacyjna oraz oferowana infrastruktura były na jak najwyższym poziomie we wszystkich placówkach. Wydatki na oświatę i wychowanie stale rosną, co powoduje zwiększenie obciążenia finansowego, w szczególności, że wraz z wydatkami nie rośnie proporcjonalnie subwencja oświatowa, co stawia wyzwania przed budżetem Gminy.

Rozmieszczenie szkół w różnych miejscowościach sprawia, że uczniowie mają blisko do placówek, co jest szczególnie ważne w gminach o charakterze miejsko-wiejskim i rozproszonym osadnictwie. Taka liczba szkół wpływa pozytywnie na komfort życia rodzin, które nie muszą ponosić dużych kosztów ani organizacyjnych, ani czasowych związanych z dowożeniem dzieci na lekcje.

Duża liczba szkół przekłada się na łatwiejszy dostęp do edukacji i pozwala zachować lokalny charakter placówek, sprzyjający integracji społeczności oraz budowaniu bliskich relacji między uczniami, nauczycielami i rodzicami. Jednocześnie warto zauważyć, że utrzymanie tak szerokiej sieci szkół wiąże się z istotnymi kosztami, które mogą wpływać na możliwości równomiernego inwestowania we wszystkie placówki. Dlatego w przyszłości warto rozważyć strategię modernizacji infrastruktury w taki sposób, aby każdy uczeń – niezależnie od miejsca zamieszkania – miał równy dostęp do nowoczesnych zasobów edukacyjnych, sportowych i technologicznych. Kluczowe będzie także monitorowanie zmian demograficznych i elastyczne dostosowywanie sieci szkół do potrzeb mieszkańców, przy jednoczesnym zachowaniu ich lokalnego, przyjaznego charakteru.

Kapitał społeczny gminy wyróżnia się kilkoma istotnymi cechami, które znacząco wpływają na funkcjonowanie i rozwój lokalnej społeczności. Jednym z najważniejszych elementów jest zaangażowanie mieszkańców w życie społeczne oraz ich aktywność w różnorodnych inicjatywach. Świadczy o tym obecność wielu organizacji pozarządowych, kół gospodyń wiejskich czy stowarzyszeń sportowych, które nie tylko integrują lokalną społeczność, ale również przyczyniają się do budowania poczucia wspólnoty.

Ważną rolę odgrywają tradycje i kultura, które stanowią fundament tożsamości mieszkańców. Gmina Warta regularnie organizuje wydarzenia, takie jak regaty, festiwale, mistrzostwa sportowe i koncerty, które stanowią ważne elementy integracji społecznej i promocji. Gmina Warta dysponuje szeroką ofertą kulturalną, która obejmuje liczne sekcje artystyczne, koncerty, wydarzenia kulturalne oraz aktywności w Warckim Centrum Kultury, które pełni kluczową rolę w obszarze kultury. Ponadto, aktywność kulturalna jest wspierana przez Miejską i Gminną Bibliotekę Publiczną oraz liczne świetlice wiejskie.

Gmina Warta wspiera rozwój sportu poprzez finansowanie sześciu lokalnych klubów sportowych, które oferują zajęcia w różnych dyscyplinach. Infrastruktura sportowa, w tym boiska, kompleksy ORLIK oraz port jachtowy, stanowi istotny element oferty gminy, sprzyjający aktywnemu i zdrowemu trybowi życia mieszkańców.

Za bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Warta odpowiedzialni są funkcjonariusze z Komisariatu Policji w Warcie. Na terenie analizowanej jednostki funkcjonują 24 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, które nie tylko dbają o bezpieczeństwo, ale także aktywnie angażują się w życie społeczności lokalnej. W Gminie Warta działa system monitoringu wizyjnego, który wspiera lokalne służby porządkowe w zapewnianiu bezpieczeństwa mieszkańców.

Gmina Warta może pochwalić się bogatą siecią organizacji społecznych, stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich oraz fundacji. Tak aktywna współpraca z sektorem pozarządowym pozwala na realizację projektów społecznych, integracyjnych oraz rozwoju przedsiębiorczości na poziomie lokalnym. Gmina Warta jest aktywnym członkiem LGD „Przymierze Jeziorsko”, co umożliwia jej dostęp do funduszy unijnych oraz realizację projektów wspierających zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, turystykę, przedsiębiorczość i integrację społeczną.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Warcie świadczy szeroki zakres usług społecznych, mających na celu wsparcie osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych. Wskaźnik beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Warta w 2023 roku wyniósł 512 na 10 tys. mieszkańców,



co stanowi spadek w porównaniu do roku 2019, kiedy to liczba ta wynosiła 662. Spadek ten może świadczyć o poprawie sytuacji społecznej w regionie, chociaż nadal wymaga to stałego monitorowania i zapewnienia pomocy tym, którzy jej najbardziej potrzebują.

W 2023 roku zasób mieszkaniowy Gminy Warta obejmował 45 budynków lokalowych o 100% udziale gminy, zlokalizowanych w mieście (41 budynków) i na terenie gminy (4 budynki). W tych budynkach znajdowało się 198 lokali mieszkalnych oraz 6 lokali użytkowych, przeznaczonych na najem komunalny. Dodatkowo, w ramach zasobów gminnych, znajdowały się 22 budynki gospodarcze, takie jak komórki czy garaże. Ponadto, Gmina Warta posiadała 43 lokale mieszkalne w budynkach wielorodzinnych Wspólnot Mieszkaniowych, również przeznaczone na wynajem komunalny. Zasoby mieszkaniowe w Gminie mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia mieszkańcom dostępu do przystępnych cenowo lokali, co sprzyja stabilności społecznej i poprawie jakości życia.



4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

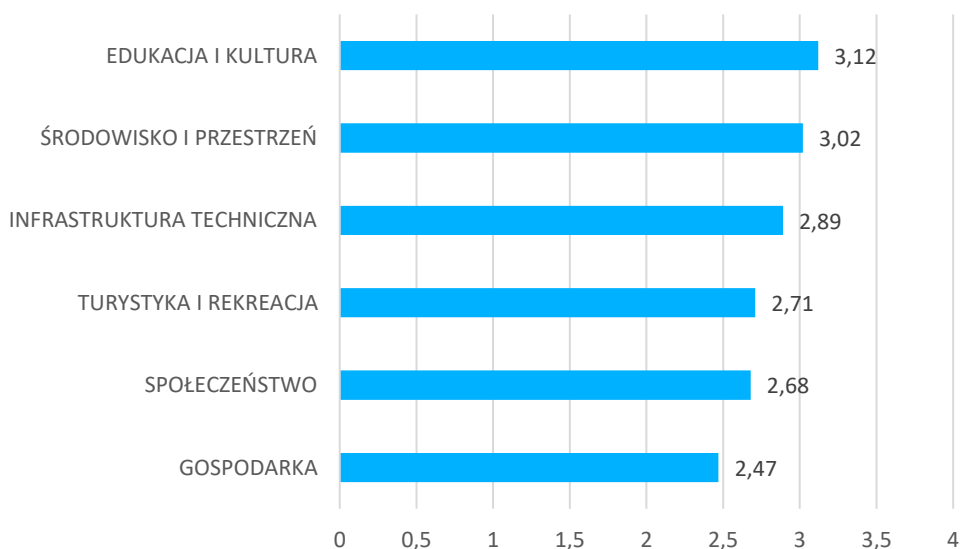
Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Warta przeprowadzone zostało badanie ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza przy użyciu narzędzia on-line (wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik nr 2 do opracowania). Badanie było anonimowe, a udział dobrowolny dla wszystkich zainteresowanych. Celem badania było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenie priorytetów rozwojowych jednostki na najbliższe lata. Respondenci mogli wziąć udział w badaniu od 19 sierpnia do 8 września 2024 roku.

Ankietowani odpowiadali na pytania z zakresu obszarów funkcjonowania Gminy, a poruszane tematy dotyczyły: społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie zebrano 105 kwestionariuszy.

Większość respondentów stanowiły kobiety – 61,0%. Pod względem wieku uczestników badania, 40% grupy stanowili ankietowani w przedziale wiekowym 36-45 lat, a kolejną liczną grupę respondenci w wieku 26-35 lat (26,7%). Warto zauważyć, że w badaniu wzięła udział jedynie jedna osoba poniżej 18 roku życia. Zdecydowaną większość (66,7%) stanowiły osoby pracujące, 10,5% ankietowanych to przedsiębiorcy, a kolejne 10,5% to rolnicy.

4.1. Ocena sytuacji Gminy

W Gminie Warta, mieszkańcy oceniali funkcjonowanie samorządu w różnych obszarach, w skali od 1 do 5. **Najwyższe** noty przyznano działaniom w zakresie **edukacji i kultury**, gdzie średnia ocena wyniosła 3,12. **Najniżej** oceniono natomiast **gospodarkę**, z przeciętną oceną na poziomie 2,47. Średnia ocena wszystkich obszarów wyniosła 2,86, co wskazuje na umiarkowany stopień zadowolenia z funkcjonowania samorządu wśród ankietowanych.



Ryc. 4 Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

W każdym z obszarów respondenci odpowiadali na szczegółowe pytania pozwalające ocenić stan poszczególnych elementów funkcjonowania Gminy. W tabeli poniżej przedstawiono zestawienie najwyższej i najniższej ocenionych elementów w każdym z badanych obszarów.



Tab. 1 Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych

NAJLEPIEJ OCENIANE:		NAJGORZEJ OCENIANE:
SPOŁECZEŃSTWO	Jakość opieki żłobkowej (3,42)	Dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej (2,02)
GOSPODARKA	Dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze) (3,76)	Możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem (1,88)
ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ	Walory środowiska przyrodniczego w Gminie (3,74)	Infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.) (2,25)
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	Dostępność sieci wodociągowej (3,66)	Dostępność sieci gazowej (1,50)
TURYSTYKA I REKREACJA	Atrakcyjność turystyczna Gminy (3,33)	System infrastruktury rowerowej (2,20)
EDUKACJA I KULTURA	Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (3,86)	Działalność świetlic wiejskich (2,46)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Spośród wszystkich pytań, **najwyżej** oceniono **dostęp do edukacji w szkołach podstawowych**, ze średnią ocen wynoszącą 3,86. Z kolei **najniższy** wynik, wynoszący 1,50 otrzymała **dostępność do sieci gazowej**. Szczegółowe wyniki przedstawia poniższa tabela.

Tab. 2 Oceny poszczególnych podobszarów w Gminie Warta

SPOŁECZEŃSTWO	Ocena
Jakość opieki żłobkowej	3,42
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Miejski w Warcie	3,15
Dostępność budynków administracji publicznej	3,15
Bezpieczeństwo publiczne	2,92
Aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja, inicjatywy oddolne)	2,59
Skuteczność działania pomocy społecznej	2,59
Dostęp do podstawowej opieki medycznej	2,58
Dostęp do żłobków	2,45
Wsparcie osób starszych (DPS, Kluby Seniora)	2,37
Wsparcie osób niesamodzielnych (m.in. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)	2,23
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej	2,02
GOSPODARKA	Ocena
Dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)	3,76
Atrakcyjność inwestycyjna	3,05
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej	2,74
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym	2,39
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej	2,29
Funkcjonowanie transportu zbiorowego	2,11
Możliwość uzyskania zatrudnienia	2,03
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami	1,98
Możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem	1,88



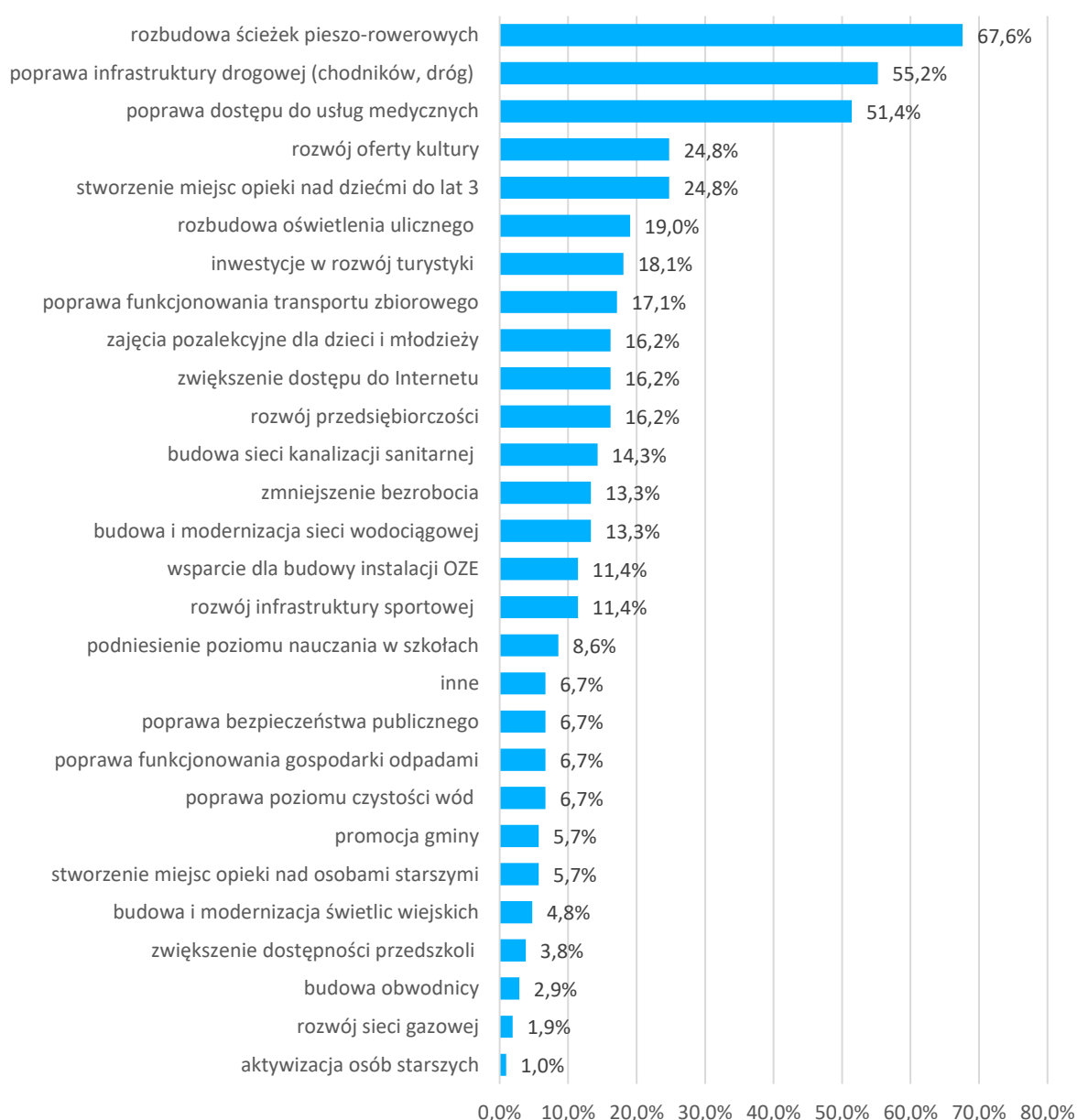
ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ	Ocena
Walory środowiska przyrodniczego	3,74
Jakość powietrza	3,44
Dostępność terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)	3,39
System odbioru odpadów	3,20
Ofertę w działaniach wspierających ochronę środowiska (np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła)	3,17
Rozwój odnawialnych źródeł energii	2,99
Czystość terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)	2,95
Efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)	2,93
Estetykę (czystość na obszarach publicznych)	2,89
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających	2,88
Świadomość ekologiczną mieszkańców	2,38
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)	2,25
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	Ocena
Dostępność sieci wodociągowej	3,66
Stan dróg	2,86
Dostępność sieci kanalizacyjnej	2,73
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp)	2,68
Dostęp do szerokopasmowego Internetu	2,44
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych	2,32
Dostępność sieci gazowej	1,50
TURYSTYKA I REKREACJA	Ocena
Atrakcyjność turystyczna	3,33
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	3,26
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej	3,16
Poziom bazy gastronomicznej	2,88
Ofertę spędzania wolnego czasu dla dzieci	2,76
Działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów	2,68
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)	2,61
Jakość istniejących ścieżek pieszo-rowerowych	2,51
Ofertę spędzania wolnego czasu dla młodzieży	2,42
Ofertę spędzania wolnego czasu dla dorosłych	2,40
Ofertę spędzania wolnego czasu dla seniorów	2,29
System ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwość traktowania ich jako alternatywę dla transportu samochodowego)	2,20
EDUKACJA I KULTURA	Ocena
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	3,86
Działalność Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Warcie	3,69
Jakość edukacji przedszkolnej	3,58
Dostęp do edukacji przedszkolnej	3,54
Jakość edukacji w szkołach podstawowych	3,30
Jakość infrastruktury przedszkolnej	3,24
Organizacja dowozu dzieci do szkół	3,23
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach	3,11
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)	3,07
Działalność Warckiego Centrum Kultury	3,03
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych	2,88



Dojazd do szkół ponadpodstawowych	2,82
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach	2,82
Dostęp do obiektów kulturalnych (godziny i dni otwarcia, itp.)	2,67
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach	2,57
Działalność świetlic wiejskich	2,46

4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy. Mieszkańcy poproszeni zostali o zaznaczenie 5 elementów, które według nich powinny zostać poprawione w pierwszej kolejności. Zdecydowanie najczęściej wskazywaną odpowiedzią była **rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych**, którą wybrało aż 67,6% ankietowanych. Następnym priorytetem, który wskazało 55,2% uczestników badania była **poprawa infrastruktury drogowej (chodników i dróg)**. Dużą część ankietowanych – 51,4%, wskazała również na konieczność **poprawy dostępu do usług medycznych**. Na poniższej rycinie zamieszczony został szczegółowy wykres przedstawiający poruszone wyżej aspekty, a także inne elementy, o których ocenę poproszeni zostali respondenci.



Ryc. 5 Główne priorytety rozwoju Gminy Warta według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.



Jedno z pytań zawartych w ankiecie dotyczyło wskazania, z czego – według mieszkańców – **Gmina Warta może być dumna**. Pytanie miało formę otwartą, zatem respondenci mieli możliwość samodzielnego zaproponowania odpowiedzi. Wśród najczęściej pojawiających się odpowiedzi można wyróżnić: Ostrów Warcki, kąpielisko przy ul. Tarnowskiego, infrastrukturę drogową oraz turystykę.

Kolejne pytanie otwarte dotyczyło wskazania, co mogłoby stać się **wizytówką Gminy**, a tym samym czym jednostka wyróżniałaby się na tle innych. Respondenci wskazywali również Ostrów Warcki, a także zbiornik Jeziorsko, rzekę Wartę oraz ścieżki rowerowe.

Ostatnim z zadań dla ankietowanych było uporządkowanie poszczególnych profili rozwojowych, według których powinna rozwijać się Gmina Warta. W przypadku tego pytania ankietowani nie byli zgodni. Na pierwszym miejscu umiejscowiono profil gminy produkcyjno-przemysłowej (3,39), następnie zbliżone do siebie wyniki otrzymały dwa profile: gmina turystyczna (3,11) oraz rolnicza (3,10). Propozycje odzwierciedlają różnorodne aspekty życia społeczności lokalnej, wskazując na potrzebę zrównoważonego podejścia do rozwoju.



5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- 1) diagnozę strategiczną Gminy Warta;
- 2) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy Warta oraz ze źródeł zewnętrznych;
- 3) wyniki badania ankietowego przeprowadzonego w dniach od 19 sierpnia do 8 września 2024 roku;
- 4) informacje uzyskane podczas warsztatów strategicznych oraz wywiadu pogłębionego dotyczącego planowania przestrzennego z przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Warcie.

Analizę SWOT dla Gminy Warta przedstawia poniższe zestawienie.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
- Dogodne położenie w pobliżu większych ośrodków miejskich (Sieradz, Turek, Kalisz, Łódź). Bezpośrednie sąsiedztwo z większymi ośrodkami sprzyja rozwojowi gospodarczemu oraz umożliwia łatwy dostęp do rynków zbytu. Zapewnia to mieszkańcom dostęp do miejskich udogodnień, rynku pracy oraz usług. - Dobra dostępność komunikacyjna dzięki drogom krajowym i wojewódzkim. - Historyczne i kulturowe dziedzictwo Gminy wpływające na tożsamość i integrację jej mieszkańców oraz możliwości rozwijania funkcji turystycznej. - Wysokie walory przyrodnicze: przepływająca rzeka Warta, Zbiornik Jeziorsko, tereny leśne sprzyjające rozwojowi funkcji turystycznej. - Wysokie klasy bonitacyjne gruntów rolnych umożliwiające produkcję rolniczą. - Sieć transportu publicznego ułatwia mieszkańcom poruszanie się po Gminie oraz dostęp do innych miejscowości, co ma kluczowe znaczenie dla osób korzystających z transportu zbiorowego. - Silne wiatry oraz dobra lokalizacja sprzyjają rozwojowi energetyki odnawialnej, co może przyczynić się do zwiększenia niezależności energetycznej i poprawy jakości powietrza. - Rozwój instalacji OZE na terenie Gminy, co wpływa na poprawę jakości środowiska. - Wysoki poziom zводociągowania gminy. - Podejmowanie działań w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy. - Wysoka aktywność inwestycyjna Gminy dzięki skutecznemu pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji. - Rozbudowana sieć szkół. - Obecność szkoły ponadpodstawowej, umożliwiająca naukę zawodu i znalezienie pracy na terenie Gminy. - Funkcjonujący żłobek zapewniający opiekę nad dziećmi do lat 3 oraz przedszkola	- Duża powierzchnia terenów leśnych i chronionych, co może ograniczać rozwój przestrzenny i inwestycyjny Gminy. - Niski poziom skanalizowania Gminy, skutkujący zagrożeniami zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb, oraz obniżający jakość życia na obszarze Gminy. - Występowanie barier przestrzennych (zbiornik Jeziorsko i rzeka Warta), które utrudniają rozwój infrastruktury. - Brak stacji kolejowej na terenie Gminy (najbliższe zlokalizowane są o 14 km od Warty). - Wykluczenie niektórych miejscowości pod względem dostępu do Internetu szerokopasmowego, powodujące m.in. brak możliwości podejmowania pracy zdalnej przez mieszkańców, rozwój sektora usług cyfrowych i tworzenie nowoczesnych miejsc pracy. - Chaotyczna budowa mieszkaniowa spowodowana niskim udziałem planów miejscowych, powodująca zwiększone nakłady finansowe m.in. dotyczące dołączenia do infrastruktury sieciowej. - Niewystarczająca infrastruktura pieszo-rowerowa na terenie Gminy, w tym przede wszystkim zbyt mała ilość ścieżek rowerowych. - Brak sieci gazowej, przyczyniający się do korzystania z mniej ekologicznych źródeł energii, przekładający się na obniżenie jakości powietrza w Gminie. - Występowanie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej. - Niski dochód ogółem na 1 mieszkańca Gminy w porównaniu do średniej województwa łódzkiego. - Niski poziom infrastruktury turystycznej: braki w infrastrukturze szlaków pieszych, rowerowych i wodnych oraz niewystarczająca



umożliwiające powrót rodziców na rynek pracy oraz wczesne wspieranie rozwoju dzieci. • Działalność Warckiego Centrum Kultury oferująca bogaty program kulturalny dla wszystkich grup wiekowych przez cały rok. • Funkcjonowanie licznych jednostek OSP zwiększających poczucie bezpieczeństwa mieszkańców oraz i podnoszących kwalifikacje młodych osób, ucząc ich odpowiedzialności za współmieszkańców. • Hala sportowa oraz inne obiekty sportowe sprzyjają aktywnemu spędzaniu czasu przez mieszkańców, a także umożliwiają organizację wydarzeń sportowych. • Funkcjonowanie szpitala psychiatrycznego oraz poradni w Warcie, zapewnia mieszkańcom łatwy dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, wspiera walkę ze stygmatyzacją problemów psychicznych oraz przyczynia się do poprawy jakości życia i bezpieczeństwa społeczności. • Bogata oferta kulturalna i aktywność organizacji pozarządowych (NGO) przyczyniają się do integracji społeczności lokalnej oraz zwiększają dostęp do różnych form spędzania czasu wolnego. • Obecność świetlic wiejskich oraz miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 sprzyja integracji społecznej i wsparciu rodzin.	liczba miejsc noclegowych, co utrudnia rozwój turystyki aktywnej. • Brak spójnej i konsekwentnej polityki promocyjnej Gminy. • Brak przygotowanych terenów inwestycyjnych, ograniczający zainteresowanie potencjalnych, nowych inwestorów. • Brak aktywności gospodarczej w centrum miasta może prowadzić do zaniedbania przestrzeni publicznej i utraty charakteru miejskiego. • Gmina Warta boryka się z brakiem wsparcia małych działalności gospodarczych, które mogłyby stymulować lokalną przedsiębiorczość i tworzyć miejsca pracy. • Niedostateczna współpraca z Muzeum Miasta i Rzeki Warty. • Wzrost senioralnego obciążenia demograficznego, a tym samym niewystarczająca oferta usług opiekuńczych wpływająca na obniżenie jakości życia osób wymagających wsparcia. • Infrastruktura sportowa i rekreacyjna wymagająca remontów. • Nierównane szanse edukacyjne, zwłaszcza w mniejszych szkołach, spowodowane brakami w infrastrukturze.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Zmieniające się przepisy prawne w zakresie planowania przestrzennego, konieczność opracowania Planu ogólnego, dającego szansę na prowadzenie stabilnej i konsekwentnej polityki dotyczącej przestrzeni i zapobieżenie chaotycznemu rozproszeniu zabudowy. • Obecność kopalni złoża mineralnego może stanowić ważne źródło dochodu oraz możliwości rozwoju przemysłu w regionie. • Rozwijanie funkcji turystycznej Gminy m.in. w oparciu o walory przyrodnicze oraz kulturowe. • Członkostwo Gminy Warta w związkach i stowarzyszeniach międzygminnych oraz partnerstwo międzynarodowe dające możliwości współpracy, wymiany doświadczeń i rozwoju. • Wzrost zagranicznego i krajowego popytu na bioprodukty, co przyczynia się do rozwoju rolnictwa ekologicznego. Rozwój edukacji rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego. • Doświadczenie i skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na finansowanie działalności Gminy, w tym przede wszystkim działania inwestycyjne. • Promocja Gminy w oparciu o posiadane potencjały. • Zwiększenie współpracy z organizacjami pozarządowymi. • Zwiększająca się świadomość mieszkańców w zakresie OZE, przyczyniająca się do	• Pogłębiające się zmiany klimatyczne wpływające na każdą dziedzinę życia mieszkańców. • Postępujący trend starzenia się społeczeństwa, skutkujący m.in. negatywnymi konsekwencjami dla gospodarki. • Zagrożenia związane z kryzysami międzynarodowymi i globalnymi oraz sytuacja polityczna na świecie (konflikty zbrojne, uchodźcy), które mają bezpośredni wpływ na sytuację gospodarczą w kraju. • Wzrost wartości wskaźnika inflacji, rosnące ceny paliw, prądu i gazu, stanowiące zagrożenie dla stabilności gminnego budżetu, możliwości realizacji zadań własnych przez gminę oraz poziomu życia mieszkańców. • Zmniejszanie się stopnia pokrycia wydatków na oświatę subwencją oświatową, zmuszające Gminę do przeznaczenia większych środków własnych w dziale edukacji, skutkujące mniejszymi możliwościami finansowania innych zadań własnych. • Brak równowagi w rozwoju przestrzennym Gminy, prowadzący do nadmiernego obciążenia środowiska i zwiększenia nierówności społecznych. • Bogata oferta pomocy socjalnej powodująca, że korzystanie z pomocy staje się nawykiem i powoduje bierność zawodową wśród mieszkańców. • Ograniczony wpływ na infrastrukturę drogową



poprawy stanu środowiska.	wojewódzką i powiatową – potencjalne trudności w skomunikowaniu i modernizacji dróg. • Problem migracji młodych ludzi do większych miast w poszukiwaniu lepszych możliwości edukacyjnych i zawodowych może prowadzić do depopulacji i osłabienia siły roboczej w regionie. • Wysoki udział dotacji i subwencji w dochodach budżetowych ogranicza samodzielność finansową. Ważne jest monitorowanie bilansu budżetowego oraz poszukiwanie nowych źródeł finansowania inwestycji.
----------------------------------	---





CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY WARTA



1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Warta na lata 2025-2034 jest kompleksowym dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację Gminy. Zawiera ocenę zarówno mocnych stron, które stanowią podstawę do dalszego rozwoju, jak i obszarów problemowych, wymagających szczególnej uwagi i konkretnych działań naprawczych. W ramach procesu strategicznego określono misję Gminy Warta, która służy jako przewodnik przy formułowaniu celów strategicznych oraz planowaniu działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wizji Gminy Warta w 2034 roku.

Misja Gminy jest kluczowym elementem strategii, wskazującym na najważniejsze kierunki rozwoju. Skupia się ona na podstawowych wartościach, którymi kierują się zarówno władze, jak i mieszkańcy w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedź na pytanie: co jest naszym priorytetem?

Uwzględniając przyjęte założenia **misja Gminy Warta** brzmi następująco:

Gmina Warta to społeczność świadoma swoich potrzeb i zaangażowana w rozwój, która wykorzystuje swój potencjał i dostępne zasoby w dążeniu do zrównoważonego rozwoju. Skupia się na tworzeniu warunków do dynamicznego rozwoju gospodarczego, społecznego, dbając o środowisko naturalne i wysoką jakość życia mieszkańców. Angażuje się w ochronę środowiska oraz wspieranie inicjatyw, które przyczyniają się do tworzenia silnej i zjednoczonej wspólnoty.

Kolejnym istotnym elementem jest wizja Gminy, czyli wyobrażenie jej przyszłego stanu, obrazu jednostki, który będzie rezultatem realizacji strategii. Wizja ukazuje Gminę Warta w perspektywie strategicznej, po wdrożeniu zaplanowanych działań i osiągnięciu zamierzonych celów.

Wizja przedstawia stan docelowy Gminy Warta w 2034 roku, ukazuje aspiracje władz i mieszkańców oraz jednoczy społeczność lokalną wokół określonej idei.

Wizja Gminy Warta brzmi następująco:

Gmina Warta to dynamicznie rozwijający się obszar, który łączy nowoczesną infrastrukturę z lokalnymi tradycjami. Dzięki rozwiniętej infrastrukturze rekreacyjnej wzdłuż Jeziorska oraz sieci dróg i tras rowerowych staje się ważnym punktem turystycznym w Polsce, oferującym całosezonową atrakcję oraz zwiększających atrakcyjność osiedleńczą Gminy. Mieszkańcy mają dostęp do różnorodnych mieszkań oraz usług zdrowotnych, społecznych, kulturalnych i edukacyjnych. Gmina Warta wspiera lokalną przedsiębiorczość i tworzenie miejsc pracy. Jest to przyjazne miejsce dla rodzin, otwarte na inwestycje i rozwój, z przestrzenią publiczną sprzyjającą integracji i jakości życia.



2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Wyznaczone dla Gminy Warta cele strategiczne odpowiadają zdefiniowanym obszarom rozwojowym w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są od siebie zależne i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Podstawę realizacji zadań w sferze gospodarczej będą stanowiły działania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej i poprawy jakości środowiska przyrodniczego

Poniższa tabela prezentuje cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi. Realizacja założonych celów będzie kluczowym elementem dla osiągnięcia zakładanych rezultatów rozwoju Gminy Warta.

CELE STRATEGICZNE		
CEL I:	CEL II	CEL III
NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ W GMINIE WARTA – CZYSTA PRZESTRZEŃ DLA PRZYSZŁYCH POKOLEŃ	GMINA WARTA – PRZYJAZNA PRZEDSIĘBIORCOM I DYNAMICZNIE ROZWIJAJĄCA SIĘ TURYSTYCZNIE	WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA SPOŁECZEGO MIESZKAŃCÓW W GMINIE WARTA
CELE OPERACYJNE		
I.I. Nowoczesna infrastruktura sprzyjająca rozwojowi i bezpieczeństwu Gminy Warta I.II. Zrównoważone planowanie przestrzenne i efektywne zarządzanie zasobami Gminy I.III. Transformacja energetyczna i ekologiczna Gminy Warta	II.I. Wspieranie rozwoju gospodarczego poprzez innowacje, edukację i współpracę międzysektorową II.II. Promocja atrakcyjności kulturowej, przyrodniczej i inwestycyjnej gminy Warta II.III. Bogata oferta turystyczna oparta na zasobach i tradycjach regionu	III.I. Rozwinięty system oświaty i opieki nad dziećmi III.II. Dostęp do wysokiej jakości usług medycznych oraz społecznych III.III. Rozbudowana oferta kulturalna oraz sportowa z uwzględnieniem integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców



PRZESTRZEŃ

Cel strategiczny „**Nowoczesna infrastruktura i zrównoważony rozwój w Gminie warta – czysta przestrzeń dla przyszłych pokoleń**” zakłada działania w obszarze szeroko rozumianej przestrzeni, infrastruktury i środowiska.

Pierwszy cel operacyjny – „**Nowoczesna infrastruktura sprzyjająca rozwojowi i bezpieczeństwu gminy Warta**”, koncentruje się na działaniach mających na celu kompleksowej modernizację i rozwój infrastruktury, która będzie wspierać zarówno codzienne funkcjonowanie mieszkańców, jak i rozwój Gminy. Rozbudowa i modernizacja dróg, poprawi mobilność mieszkańców, a także wpłynie na komfort przemieszczania się. Lepsze oświetlenie ulic, nowe przejścia dla pieszych i modernizacja oznakowania drogowego, a także budowa tras rowerowych, dróg dla pieszych i rowerzystów przełożą się na podniesienie poziomu bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu. Transport publiczny odpowiadający potrzebom mieszkańców zapobiega wykluczeniu komunikacyjnemu. Modernizacja sieci energetycznej w Gminie poprawi niezawodność dostaw prądu, zmniejszy straty przesyłowe i obniży koszty energii. Umożliwi rozwój odnawialnych źródeł energii, wdrożenie inteligentnych technologii oraz zwiększy bezpieczeństwo energetyczne Gmina Warta może przyciągnąć inwestorów dzięki stabilnym i efektywnym dostawom energii. Doprowadzenie sieci kanalizacyjnej do jak największej liczby gospodarstw domowych oraz modernizacja istniejącej infrastruktury zwiększą dostęp do bezpiecznych i higienicznych warunków sanitarnych. Rozbudowa kanalizacji deszczowej oraz budowa systemu retencji wody, w tym zachęty do tworzenia małych systemów retencji przydomowej, pozwolą lepiej zarządzać zasobami wodnymi, zmniejszając ryzyko powodzi oraz efektywne wykorzystanie wody deszczowej. Dodatkowo dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością oraz zapewnienie mieszkańcom dostępu do nowoczesnych technologii, takich jak szybki Internet i e-usługi umożliwi łatwiejszy dostęp do usług publicznych, edukacji i informacji, zwiększając komfort i efektywność życia w gminie. Doposażenie jednostek OSP zwiększy skuteczność działań ratowniczych oraz w zakresie przeciwdziałania skutkom gwałtownych zjawisk pogodowych. Podjęte działania oprócz podniesienia poziomu życia mieszkańców wpłyną na atrakcyjność jednostki dla inwestorów, a także na rozwój gospodarczy i społeczny Gminy.

Kolejny cel: „**Zrównoważone planowanie przestrzenne i efektywne zarządzanie zasobami Gminy**” skupia się na stworzeniu harmonijnej i zrównoważonej przestrzeni w Gminie, która odpowiada na jej wyzwania rozwojowe poprzez przemyślane zaplanowanie zagospodarowania jej przestrzeni oraz wykorzystania zasobów. Opracowanie Planu ogólnego oraz nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego umożliwi optymalne i przemyślane zarządzanie przestrzenią, unikając rozpraszania zabudowy. Wyznaczanie terenów zabudowy mieszkaniowej i inwestycyjnej oraz rozwój usług zapewni spójny rozwój mieszkaniowy i gospodarczy i uczyni gminę atrakcyjniejszą jako miejsce do życia. Ochrona gruntów rolnych i rekultywacja terenów poprzemysłowych zapewnią dbałość o środowisko. Regulacja stanów prawnych nieruchomości komunalnych umożliwi lepsze zarządzanie majątkiem Gminy. Realizacja zaplanowanych działań przyczyni się do stworzenia harmonijnego i zrównoważonego rozwoju Gminy, zwiększając jej konkurencyjność i poprawiając jakość życia mieszkańców.

Ostatni cel „**Transformacja energetyczna i ekologiczna Gminy Warta**” skupia się na środowisku Gminy Warta oraz jej otoczeniu i ma na celu przekształcenie jednostki w bardziej ekologiczną i energooszczędną poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz wprowadzanie rozwiązań przyjaznych dla środowiska. Realizacja zaproponowanych działań przyniesie Gminie szereg korzyści, takich jak zmniejszenie zależności od tradycyjnych źródeł energii, obniżenie kosztów utrzymania obiektów publicznych oraz zwiększenie efektywności energetycznej budynków i zredukowane emisje spalin. Edukacja ekologiczna zwiększy świadomość środowiskową mieszkańców i przyczyni się do upowszechnienia proekologicznych zachowań. Adaptacja do zmian klimatu poprzez rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury pomoże w zarządzaniu zasobami wodnymi i łagodzeniu skutków ekstremalnych zjawisk pogodowych. Zmiany pomogą stworzyć bardziej zieloną, ekologiczną i odporną na zmiany klimatyczne Gminę, która będzie przyjazna dla środowiska, mieszkańców, a także stanowić przykład dla innych społeczności.



**CEL STRATEGICZNY I: WYSOKI POZIOM ŻYCIA
DZIĘKI ROZWIĄTEJ INFRASTRUKTURZE ORAZ PRZESTRZENI GMINNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM OCHRONY
ŚRODOWISKA**

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów
I.I. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA SPRZYJAJĄCA ROZWOJOWI I BEZPIECZEŃSTWU GMINY WARTO	1. Rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci dróg gminnych; 2. Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy m.in. poprzez budowę, rozbudowę i modernizację systemu oświetlenia ulicznego, budowę inteligentnych przejść dla pieszych, sygnalizacji świetlnej, montaż wyświetlaczy prędkości i poprawę stanu oznakowania drogowego; 3. Budowa i modernizacja chodników oraz sieci ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, połączonych z istniejącą infrastrukturą (połączenie zbiornika Jeziorsko w Warcie m.in. z Ostrowem, Sieradzem). 4. Współpraca z zarządcami dróg wyższego rzędu, w celu rozbudowy i modernizacji dróg oraz budowy ciągów pieszych oraz rowerowych; 5. Utrzymanie funkcjonujących kursów transportu publicznego oraz dostosowanie ich do potrzeb mieszkańców; 6. Modernizacja sieci energetycznej; 7. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (m.in. rozwój infrastruktury w obszarach uzupełnienia zabudowy i strategicznej interwencji) 8. Budowa nowych, utrzymanie i modernizacja istniejących stacji uzdatniania wody (m.in. modernizacja SUW we Włyniu); 9. Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Warcie; 10. Budowa systemu retencji wody - zarówno	Poprawa bezpieczeństwa drogowego i komfortu przemieszczania się wewnątrz i na zewnątrz Gminy poprzez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury drogowej i przydrożnej. Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców przemieszczających się z wykorzystaniem ciągów pieszych oraz rowerowych. Przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu. Poprawa dostępu do podstawowej infrastruktury sieciowej. Zwiększenie atrakcyjności gminy dla nowych mieszkańców i przedsiębiorców w związku z wysokiej jakości infrastrukturą sieciową. Zmniejszenie zanieczyszczenia wód i gleb poprzez ograniczenie niekontrolowanego odpływu ścieków. Wysoki poziom zagospodarowania wód opadowych i ograniczenie zbyt szybkiego odpływu wód ze zlewni. Podniesienie jakości i dostępności Internetu na terenie Gminy, wprowadzenie nowych e-usług. Poprawa dostępności do budynków użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami oraz szczególnymi potrzebami. Poprawa dostępności do budynków użyteczności publicznej	• długość wybudowanych dróg gminnych (km) • długość zmodernizowanych dróg gminnych (km) • długość wybudowanych i zmodernizowanych chodników (km) • długość wybudowanych i zmodernizowanych ścieżek rowerowych (km) • długość wybudowanej i zmodernizowanej sieci komunikacyjnej we współpracy z zarządcami dróg wyższego rzędu (km) • liczba kursów autobusów (szt.) • długość zmodernizowanej sieci energetycznej (km) • długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy (km) • długość sieci wodociągowej na terenie gminy (km) • udział mieszkańców mających dostęp do sieci kanalizacyjnej (%) • udział mieszkańców

	infrastruktury gminnej, jak i zachęt budowy systemów małej, przydomowej retencji w gospodarstwach domowych / na terenie przedsiębiorstw (działania infrastrukturalne i edukacyjne); 11. Zwiększenie dostępności do szerokopasmowego Internetu oraz współpraca z operatorami i umożliwienie rozwoju wysokiej jakości Internetu bezprzewodowego na terenie Gminy; 12. Rozwój e-usług; 13. Poprawa dostępności architektonicznej budynków użyteczności publicznej oraz infrastruktury drogowej; 14. Dopuszczenie jednostek OSP.	dla osób z niepełnosprawnościami oraz szczególnymi potrzebami. Służby ratownicze posiadające możliwości i narzędzia służące ochronie bezpieczeństwa mieszkańców i środowiska	mających dostęp do sieci wodociągowej (%) • liczba obiektów retencyjnych (szt.) • długość wybudowanej sieci światłowodowej (km) • liczba budynków, w których usunięto bariery architektoniczne (szt.) • środki przekazane na wyposażenie jednostek OSP (zł)
I.II ZRÓWNO WAŻONE PLANOWA NIE PRZESTRZ ENNE I EFEKTYW NE ZARZĄDZ ANIE ZASOBAMI GMINY	1. Opracowanie Planu ogólnego odpowiadającego na wyzwania rozwojowe Gminy; 2. Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego prowadzące do optymalnego wykorzystania przestrzeni (ograniczenie niekontrolowanego rozpraszania się zabudowy); 3. Wyznaczanie terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz wielorodzinnej w dokumentach planistycznych; 4. Rozwój usług w obrębie skupisk zabudowy mieszkaniowej; 5. Wyznaczenie terenów przeznaczonych pod inwestycje w dokumentach planistycznych; 6. Wyznaczenie obszarów o potencjale rozwoju turystyki; 7. Ochrona gruntów o wysokiej przydatności rolniczej; 8. Prowadzenie procesu rewitalizacji zgodnie z zapisami Gminnego Programu Rewitalizacji prowadzącego do wyprowadzenia terenów ze stanu	Zagospodarowywanie przestrzeni w sposób tworzący harmonijną całość, uwzględniający w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Zwiększenie powierzchni obszarów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne oraz wielorodzinne. Zwiększenie powierzchni obszarów przeznaczonych pod rozwój aktywności gospodarczej. Wyznaczenie i wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego.	• postępy prac nad Planem ogólnym (forma opisowa); • udział powierzchni Gminy objętej obowiązującymi MPZP (%) • powierzchnia terenów wyznaczonych pod zabudowę mieszkaniową (ha) • powierzchnia terenów wyznaczonych pod inwestycje (ha) • liczba zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (szt.). • liczba nieruchomości po przeprowadzonej procedurze uregulowania stanu prawnego (szt.)

	kryzysowego; 9. Rekultywacja terenów kopalni w przypadku zaprzestania ich działalności; 10. Regulacja własności stanów prawnych nieruchomości komunalnych.		
I.III. TRANSFO RMACJA ENERGET YCZNA I EKOLOGIC ZNA GMINY WARTA	1. Lokalizacja instalacji produkujących energię odnawialną np. fotowoltaicznych, na budynkach użyteczności publicznej i innych obiektach gminnych; 2. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz wsparcie działań termomodernizacyjnych w sektorze prywatnym na terenie Gminy; 3. Promocja i rozwój odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców Gminy (panele fotowoltaiczne, pompy ciepła); 4. Wsparcie mieszkańców przy wymianie źródeł ciepła na niskoemisyjne; 5. Podniesienie świadomości środowiskowej mieszkańców poprzez prowadzenie edukacji ekologicznej skierowanej do różnych grup społecznych; 6. Adaptacja do zmian klimatu, w tym rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury (systemów retencji i małej retencji); 7. Wprowadzanie zalesień i zadrzewień na obszarach Gminy; 8. Sukcesywne oczyszczanie przestrzeni z azbestu. 9. Wyznaczenie w dokumentach planistycznych terenów pod rozwój OZE wraz z określeniem stref buforowych; 10. Budowa biogazowni; 11. Optymalizacja gospodarki odpadami, lokalne zarządzanie odpadami i wzrost samowystarczalności Gminy.	Utrzymanie dobrej jakości powietrza oraz brak występujących przekroczeń zanieczyszczeń w powietrzu, dzięki wykorzystywaniu nowoczesnych i ekologicznych źródeł ciepła. Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska postępowania z odpadami oraz zmiana nawyków społecznych na bardziej proekologiczne. Zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych i podniesienie efektywności ekologicznej gminnej infrastruktury. Adaptacja do zmian klimatu i zwiększenie odporności na klęski żywiołowe oraz przeciwdziałanie negatywnym skutkom powodzi i suszy. Zwiększenie powierzchni terenów leśnych i zadrzewionych poprawiających retencję wodną, bioróżnorodność i odporność Gminy na zmiany klimatu. Stopniowa eliminacja wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy i poprawa jakości środowiska oraz bezpieczeństwa mieszkańców. Zwiększenie powierzchni zielonej i niebieskiej infrastruktury, a także poziomu zagospodarowania wód opadowych i roztopowych również na terenach prywatnych.	• liczba zainstalowanych urządzeń OZE w sektorze publicznym (szt.) • liczba przeprowadzonych działań i kampanii edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska (szt.) • liczba budynków użyteczności publicznej poddana termomodernizacji (szt.) • udział mieszkańców korzystających z odnawialnych źródeł energii (%) • liczba niskoemisyjnych źródeł ciepła na terenie Gminy (szt.) • liczba zrealizowanych przedsięwzięć z zakresu rozwoju błękitnej oraz zielonej infrastruktury (szt.) • Powierzchnia nowych zalesień i zadrzewień (ha). • Liczba ton usuniętych i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest (t). • powierzchnia terenów wyznaczonych pod rozwój OZE (ha)

GOSPODARKA

Cel strategiczny **Gmina Warta – przyjazna przedsiębiorcom i dynamicznie rozwijająca się turystycznie**, zakłada działania w zakresie gospodarki, promocji i turystyki w obrębie Gminy.

Pierwszy cel operacyjny: **„Wspieranie rozwoju gospodarczego poprzez innowacje, edukację i współpracę międzysektorową”**, skupia się na stworzeniu sprzyjających warunków do rozwoju gospodarczego Gminy Warta. Prowadzenie wsparcia dla przedsiębiorców, może prowadzić do zwiększenia liczby nowych firm oraz rozwoju istniejących, co z kolei przyczynia się do tworzenia miejsc pracy. Współpraca międzysektorowa z przedsiębiorcami, samorządem oraz organizacjami pozarządowymi, w formie podmiotu skupiającego przedsiębiorców, pozwoli na wymianę doświadczeń, wspólną promocję oraz efektywne rozwiązywanie problemów. Włączenie edukacji, poprzez tworzenie programów przedsiębiorczości we współpracy z lokalnymi szkołami, przygotuje młodzież do aktywności zawodowej nakierowanej na potrzeby lokalnych przedsiębiorców. Modernizacja lokalnego targowiska oraz organizowanie szkoleń dla rolników z zakresu nowoczesnego rolnictwa zwiększy lokalną produkcję, umożliwi sprzedaż bezpośrednią i poprawi jakość usług rolnych. Wszystkie te działania stworzą podstawy do dalszego rozwoju gospodarczego, zwiększenia zatrudnienia i polepszenia jakości życia mieszkańców Gminy Warta.

Istotą drugiego celu: **„Promocja atrakcyjności kulturowej, przyrodniczej i inwestycyjnej Gminy Warta”** jest skuteczne promowanie Gminy Warta jako atrakcyjnego miejsca do życia, pracy i wypoczynku. Kontynuacja i poszerzenie oferty cyklicznych wydarzeń kulturowych i sportowych przyciągnie turystów oraz mieszkańców, wzmacniając tożsamość lokalną i integrując społeczność. Stworzenie broszury informacyjnej o lokalnych atrakcjach turystycznych, jak również utworzenie strony promocyjnej terenów inwestycyjnych, pozytywnie wpłynie na zainteresowanie Gminą ze strony turystów i potencjalnych inwestorów. Prowadzenie kampanii promujących turystykę krajoznawczą, ekoturystykę oraz wykorzystanie dziedzictwa historycznego, jak np. historia miasta, pozwoli na wyróżnienie Gminy Warta na tle innych jednostek. Promocja lokalnych produktów, przyczyni się do wzmocnienia gospodarki lokalnej i rozwoju regionalnych marek. Podsumowując, kreowanie pozytywnego wizerunku Gminy Warta jako miejsca, które sprzyja życiu, przedsiębiorczości i turystyce, ma za zadanie przyciągnąć nowych mieszkańców i inwestorów, co będzie sprzyjać dalszemu rozwojowi regionu.

Cel **„Bogata oferta turystyczna oparta na zasobach i tradycjach regionu”** ma prowadzić do stworzenia kompleksowej oferty turystycznej Gminy Warta, która będzie wykorzystywać zarówno jej zasoby przyrodnicze, jak i historyczne. Wyznaczenie stref rozwoju infrastruktury turystycznej, w tym bazy noclegowej, zapewni możliwość stwarzania odpowiednich warunków do pobytu turystów. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury turystycznej, jak np. przystań kajakowa, zwiększy atrakcyjność regionu, szczególnie dla miłośników aktywnego wypoczynku. Opracowanie materiałów promujących aktywne spędzanie czasu w Gminie, jak również kontynuacja tworzenia kalendarza cyklicznych wydarzeń lokalnych w przejrzysty sposób zaprezentują w jaki sposób można spędzić czas na terenie jednostki. Współpraca z Muzeum Miasta i Rzeki Warty, renowacja obiektów zabytkowych czy też kultywowanie tradycji pozwoli na zachowanie i promowanie wśród mieszkańców tożsamości lokalnej. Utworzenie punktu informacji turystycznej i historycznej oraz całorocznej oferty turystycznej zapewni turystom dostęp do kluczowych informacji, a także umożliwi pełniejsze poznanie Gminy, zarówno latem, jak i zimą.

CEL STRATEGICZNY II: GMINA WARTA – PRZYJAZNA PRZEDSIĘBIORCOM I DYNAMICZNIE ROZWIJAJĄCA SIĘ TURYSTYCZNIE

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów
II.1. WSPIERANIE ROZWOJU GOSPODARZ EGO POPRZECZ INNOWACJE, EDUKACJĘ I WSPÓŁPRACĘ MIĘDZYSEKTO ROWĄ	1. Stworzenie zachęt do prowadzenia działalności gospodarczej (m.in. ulgi podatkowe); 2. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych na obrzeżach miasta; 3. Współpraca międzysektorowa pomiędzy samorządem a przedsiębiorcami z uwzględnieniem NGO - utworzenie w Gminie podmiotu skupiającego przedsiębiorców i pomagającego w rozwoju, będącego platformą wymiany doświadczeń, współpracy, promocji i rozwiązywania problemów; 4. Stworzenie i realizacja wraz ze szkołami podstawowymi oraz ponadpodstawowymi programu edukacyjnego, stymulującego postawy przedsiębiorcze oraz przedstawiające możliwości zawodowe. 5. Rozbudowa lokalnego targowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą, na którym realizowana będzie sprzedaż bezpośrednia m.in. producentów lokalnych; 6. Stwarzanie warunków umożliwiających organizację szkoleń dla rolników z zakresu nowoczesnego rolnictwa, retencjonowanie wód oraz aplikacji o fundusze strukturalne UE oraz inne zewnętrzne źródła finansowania.	Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy. Zwiększenie liczby ofert inwestycyjnych na terenie Gminy. Zwiększenie liczby przedsiębiorstw na terenie Gminy. Aktywizacja gospodarcza mieszkańców Gminy (np. poprzez zakładanie przez nich nowych działalności gospodarczych, podejmowanie przez uczniów edukacji w zawodach dostosowanych do potrzeb lokalnych przedsiębiorców, co pomaga w zapewnieniu wakatów i wspiera rozwój gospodarczy regionu). Nawiązanie ścisłej współpracy pomiędzy Urzędem Miejskim w Warcie, NGO i przedsiębiorcami. Zmniejszenie bezrobocia. Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska ze źródeł rolniczych dzięki nowoczesnemu rolnictwu, uprawom ekologicznym. Wzrost świadomości rolników w zakresie istoty retencji w gospodarstwach.	• liczba przedsiębiorców korzystających z systemu ulg i zachęt (szt.) • liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.) • liczba spotkań organizowanych w partnerstwie Gminy, przedsiębiorców, NGO (szt.) • liczba uczniów w szkołach zawodowych (os.) • udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%) • liczba zrealizowanych spotkań w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych dla rolników (szt.) • liczba spotkań dotyczących retencjonowania wód (szt.)

II.II. PROMOCJA ATRAKCYJNO ŚCI KULTUROWEJ, PRZYRODNICZ EJ I INWESTYCYJN EJ GMINY WARTA	1. Kontynuacja i poszerzenie oferty cyklicznych wydarzeń kulturowych i sportowych wyróżniających Gminę Warta; 2. Stworzenie broszury informacyjnej skupiającej lokalne atrakcje turystyczne; 3. Utworzenie strony promocyjnej terenów inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów; 4. Prowadzenie kampanii promocyjnych gminy pod kątem turystyki krajoznawczej i ekoturystyki, a także w oparciu o dziedzictwo i postaci historyczne (m.in. prawa miejskie od 1255 r., osoby urodzone w Warcie: Skarżyński, Stach z Warty); 5. Kontynuowanie współpracy oraz rozwój sieci gmin partnerskich; 6. Promocja produktów lokalnych producentów (sery, rękodzieło); 7. Stworzenie lokalnej marki oraz produktu lokalnego; 8. Kształtowanie pozytywnego wizerunku Gminy jako miejsca, w którym warto żyć, prowadzić działalność gospodarczą oraz wypoczywać.	Rozwój oferty kulturalnej, turystyczno-rekreacyjnej na terenie Gminy, w oparciu o nowoczesną infrastrukturę rekreacyjną, sportową i wypoczynkową, spełniającą oczekiwania odwiedzających Gminę i jej mieszkańców oraz sprzyjającej nawiązywaniu i pogłębianiu relacji i kontaktów społecznych. Wzrost rozpoznawalności Gminy dzięki wykorzystywaniu jej zasobów kulturowych i dziedzictwa lokalnego. Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie lokalnych tradycji i historii Gminy. Zachęcenie do zainwestowania przez nowych przedsiębiorców oraz deweloperów.	• liczba zorganizowanych wydarzeń kulturowych i sportowych na terenie Gminy (szt.). • liczba odsłon strony internetowej (szt.). • liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych Gminy (szt.). • liczba działań podejmowanych wraz z gminami partnerskimi (szt.) • liczba nowo powstałych przedsiębiorstw (szt.)
II.III. BOGATA OFERTA TURYSTYCZN A OPARTA NA ZASOBACH I TRADYCJACH REGIONU	1. Wyznaczenie stref rozwoju infrastruktury turystycznej (m.in. baza noclegowa); 2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury turystycznej oraz jej promocja (m.in. przystań kajakowa); 3. Opracowanie materiałów ukazujących możliwości aktywnego spędzenia czasu na terenie Gminy przy wykorzystaniu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej; 4. Kontynuowanie tworzenia kalendarza cyklicznych wydarzeń lokalnych; 5. Dbanie o historię, m.in. poprzez kolekcjonowanie i zachowanie pamiątek historycznych oraz kultywowanie tradycji np. funkcjonowanie chóru „Lutnia”; 6. Współpraca z Muzeum Miasta i Rzeki Warty;	Stworzenie bogatej oferty turystycznej, zachęcającej turystów do krótszego i dłuższego wypoczynku na terenie Gminy. Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej na terenie Gminy, w oparciu o nowoczesną infrastrukturę rekreacyjną, sportową i wypoczynkową, spełniającą oczekiwania odwiedzających Gminę i jej mieszkańców oraz sprzyjającej nawiązywaniu i pogłębianiu relacji i kontaktów społecznych.	• liczba miejsc noclegowych na terenie Gminy (szt.) • liczba zmodernizowanych lub wybudowanych obiektów turystycznych (szt.) • liczba wydarzeń wpisanych do kalendarza rocznego (szt.) • liczba wydarzeń związanych z kultywowaniem tradycji (szt.)

	7. Renowacja obiektów zabytkowych; 8. Podejmowanie kompleksowych działań na rzecz ochrony, rewaloryzacji i promocji dziedzictwa kulturowego Gminy, w szczególności układu urbanistycznego miasta Warty wraz z zespołami sakralnymi, obiektów z listy zabytków reprezentatywnych oraz zagrożonych; 9. Utworzenie punktu informacji turystycznej i historycznej; 10. Utworzenie całorocznej oferty turystycznej.		• liczba zabytków oraz obiektów po renowacji (szt.) • liczba odwiedzin punktu informacji turystycznej i historycznej (os.)
--	---	--	---

SPOŁECZOŚĆ

Cel strategiczny **Wysoka jakość życia społecznego mieszkańców w Gminie Warta** zakłada działania w obszarze usług społecznych i ochrony zdrowia, edukacji oraz kultury i sportu.

Realizacja pierwszego celu operacyjnego: „**Wysoka jakość systemu oświaty i opieki nad dziećmi**” znacząco wpłynie na rozwój społeczny i edukacyjny gminy. Utworzenie dodatkowych miejsc w przedszkolach i żłobkach zwiększy dostępność opieki nad dziećmi, wspierając aktywność zawodową rodziców. Modernizacja placówek oświatowych, ich doposażenie w nowoczesne pomoce dydaktyczne, rozwój kompetencji nauczycieli oraz rozwój specjalistycznej kadry (np. psychologów, pedagogów, logopedów) podniosą jakość kształcenia i wsparcia uczniów. Wprowadzenie działań profilaktyki zdrowotnej umożliwi lepsze przygotowanie dzieci i młodzieży do wyzwań przyszłości oraz zwiększy ich świadomość. Dodatkowo zajęcia z zakresu technologii cyfrowych, takich jak programowanie i robotyka, rozwój dostępnych zajęć pozalekcyjnych oraz wsparcie uczniów uzdolnionych i mających trudności w nauce sprzyjać będą rozwijaniu talentów i wyrównywaniu szans edukacyjnych. Dostosowanie sieci szkół do zmieniających się uwarunkowań demograficznych zapewni ich efektywne funkcjonowanie, odpowiadając na potrzeby mieszkańców.

Kolejny punkt – „**Dostęp do wysokiej jakości usług medycznych oraz społecznych**” dotyczy wsparcia działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i organizacji pozarządowych, co umożliwi skuteczniejszą pomoc osobom potrzebującym. Zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych oraz utworzenie Domu Dziennego Pobytu zapewni opiekę seniorom i osobom ze szczególnymi potrzebami oraz wsparcie dla ich rodzin. Podnoszenie kwalifikacji pracowników zajmujących się osobami ze szczególnymi potrzebami podniesie jakość świadczonych usług. Dostęp do usług z zakresu zdrowia psychicznego oraz działania przeciwdziałające przemocy i uzależnieniom stworzą kompleksowy system wsparcia dla rodzin mierzących się z trudnościami. Działania edukacyjne i promocja zdrowego stylu życia oraz profilaktyka zdrowotna zwiększą świadomość mieszkańców, poprawiając ich zdrowie i przeciwdziałając negatywnym zjawiskom społecznym. Z kolei utworzenie Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej zapewni mieszkańcom dostęp do specjalistycznej opieki medycznej, co wpłynie na poprawę zdrowia i komfortu życia w Gminie.

Działania w ramach ostatniego celu: „**Rozbudowana oferta kulturalna oraz sportowa z uwzględnieniem integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców**” przyczynią się do zwiększenia zaangażowania mieszkańców w życie społeczne, poprawy ich jakości życia oraz rozwoju lokalnych więzi. Rozwój oferty kulturalnej i sportowej dostosowanej do różnych grup wiekowych, w tym seniorów, pozwoli na większą integrację i aktywizację mieszkańców. Remont świetlic wiejskich oraz zagospodarowanie ich otoczenia stworzy przestrzeń sprzyjającą spotkaniom i organizacji wydarzeń. Organizacja zielonych szkół i półkolonii wykorzystujących potencjał turystyczny gminy umożliwi młodszym mieszkańcom i turystom lepsze poznanie jej przyrodniczych i historycznych walorów. Kontynuacja współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz wsparcie ich w pozyskiwaniu środków zewnętrznych wzmocni lokalne inicjatywy i aktywność społeczną. Utworzenie centrum kulturalno-informacyjnego zapewni przyjazną przestrzeń dla wszystkich grup społecznych, jednocześnie promując ofertę turystyczną i edukacyjno-historyczną gminy. Inwestycje w infrastrukturę sportową, takie jak budowa basenów czy modernizacja boisk i stadionów, poprawią dostęp do aktywności fizycznej, wspierając zdrowy styl życia. Dzięki tym działaniom Gmina Warta stanie się bardziej atrakcyjnym miejscem do życia, sprzyjającym integracji, aktywności i rozwojowi społeczności lokalnej.



CEL STRATEGICZNY III: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA SPOŁECZEGO MIESZKAŃCÓW W GMINIE WARTA

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów
III.I. WYSOKA JAKOŚĆ SYSTEMU OŚWIATY I OPIEKI NAD DZIEĆMI	1. Rozwój infrastruktury przedszkolnej i żłobkowej poprzez utworzenie dodatkowych miejsc; 2. Modernizacja placówek oświatowych oraz doposażanie obiektów w pomoce dydaktyczne; 3. Poszerzenie bazy specjalistycznej w placówkach edukacyjnych (np. psycholog, pedagog, logopeda); 4. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży w szkołach; 5. Wsparcie rozwoju kompetencji nauczycieli; 6. Zwiększenie liczby zajęć języków obcych w szkole; 7. Organizacja zajęć pozalekcyjnych pozwalających na rozwijanie pasji i zainteresowań.; 8. Organizacja zajęć związanych z technologiami cyfrowymi m.in. programowanie, robotyka; 9. Kontynuacja wsparcia dla uczniów zarówno uzdolnionych, jak i mierzącymi się z trudnościami w nauce; 10. Dostosowywanie istniejącej sieci szkół do zmieniającej się sytuacji demograficznej.	Zwiększenie możliwości powrotu na rynek pracy dla rodziców dzieci w wieku przedszkolnym oraz poniżej 3 roku życia. Poprawa jakości bazy oświatowej, rozwój kompetencji nauczycieli umożliwiających edukację na wysokim poziomie. Zadbanie o zdrowie psychiczne i fizyczne dzieci i młodzieży. Zapewnienie nauczycielom i pedagogom nowych narzędzi do wychowywania, nauczania oraz podnoszenie ich kompetencji. Poprawa wyników egzaminów ósmoklasisty, w tym m.in. z języka angielskiego. Zapewnienie atrakcyjnej i rozwijającej dodatkowe umiejętności oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, zgodnej z ich zainteresowaniami. Wyrównanie szans edukacyjnych uczniów z problemami w nauce. Wsparcie dzieci szczególnie	• liczba miejsc w przedszkolach i żłobkach (szt.) • liczba zmodernizowanych i doposażonych obiektów oświatowych (szt.) • liczba specjalistów świadczących pomoc psychologiczną w szkołach (os.) • liczba przeprowadzonych działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej w szkołach (szt.) • liczba szkoleń dla nauczycieli (szt.) • liczba godzin języków obcych w szkołach (godz.) • liczba zajęć pozalekcyjnych (szt.) • średnie wyniki egzaminów ósmoklasisty (%)

		uzdolnionych.	
III.II. DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG MEDYCZNYCH ORAZ SPOŁECZNYCH	1. Wsparcie działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz lokalnych organizacji pozarządowych w zakresie pomocy społecznej; 2. Zwiększenie dostępu oraz poszerzenie oferty usług opiekuńczych; 3. Utworzenie Domu Dziennego Pobytu; 4. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług w zakresie zdrowia psychicznego; 5. Podjęcie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy i uzależnieniom oraz pomoc rodzinom z trudnościami; 6. Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie walki z uzależnieniami i promocja zdrowia, w tym aktywnego trybu życia; 7. Wspieranie przez gminę programów nieobowiązkowych szczepień oraz programów profilaktyki zdrowotnej i badań przesiewowych, we współpracy z podmiotami medycznymi; 8. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników poprzez m.in. organizowanie szkoleń dla pracowników zatrudnianych przez Gminę współpracujących z osobami ze szczególnymi potrzebami; 9. Utworzenie Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej współpracującego z podmiotami prywatnymi w zakresie specjalistycznej opieki medycznej.	Poprawa jakości życia mieszkańców. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych i niesamodzielnym. Ułatwiony dostęp do specjalistów psychiatrycznych i psychologów. Redukcja problemów związanych z uzależnieniami oraz wzrost świadomości zdrowotnej społeczności lokalnej. Wykreowanie postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców. Zapewnienie dostępu do opieki zdrowotnej. Poszerzenie oferty specjalistycznych konsultacji i badań diagnostycznych.	• liczba osób korzystających z usług opiekuńczych (os.) • liczba utworzonych miejsc w Domu Dziennego Pobytu (szt.) • liczba zrealizowanych programów profilaktyczno-zdrowotnych (szt.) • liczba mieszkańców biorących udział w programach profilaktyki zdrowotnej (os.) • liczba przeszkolonych pracowników (os.) • liczba dostępnych specjalistycznych usług medycznych (szt.)

**III.III.
ROZBUDOWANA
OFERTA
KULTURALNA
ORAZ SPORTOWA
Z
UWZGLĘDNIENIEM
INTEGRACJI
SPOŁECZNEJ I
AKTYWIZACJI
MIESZKAŃCÓW**

1. Kontynuacja działań oraz rozwój oferty kulturalnej i sportowej dostosowanej do potrzeb wszystkich grup wiekowych, dostosowanej do zachodzących zmian demograficznych, m.in. rozwój oferty dla seniorów;
2. Remont świetlic wiejskich wraz z zagospodarowaniem otoczenia;
3. Organizacja zielonych szkół, półkolonii opartych o potencjał turystyczny gminy (bogactwo przyrodnicze oraz postaci historyczne)
4. Kontynuacja współpracy z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami;
5. Wsparcie organizacji pozarządowych, Kół Gospodyń Wiejskich oraz OSP w aplikowaniu o środki zewnętrzne;
6. Utworzenie centrum kulturalno-informacyjnego (którego zadaniem będzie m.in. organizacja oferty kulturalnej, turystycznej oraz edukacyjno-historycznej) w celu stworzenia przyjaznej przestrzeni dla wszystkich grup społecznych;
7. Budowa odkrytego i krytego basenu;
8. Modernizacja istniejących oraz budowa nowych obiektów sportowych (m.in. przy szkołach na terenie wsi, stadion, boiska wielofunkcyjne).

Wzrost integracji społecznej i aktywności mieszkańców na rzecz rozwoju Gminy.

Rozwój oferty kulturalno-sportowej, odpowiadającej potrzebom i zainteresowaniom mieszkańców z wykorzystaniem nowopowstałej lub zmodernizowanej infrastruktury kulturalnej i sportowej.

Minimalizacja ryzyka wykluczenia społecznego.

Wzrost zainteresowania mieszkańców odbywającymi się na terenie Gminy wydarzeniami w oparciu rozwiniętą infrastrukturę i szeroką ofertę.

Zwiększenie stopnia świadomości mieszkańców w zakresie dbałości o zdrowie fizyczne oraz walka z chorobami cywilizacyjnymi poprzez aktywność fizyczną.

- liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych i sportowych w roku (szt.)
- liczba świetlic, w których odbywają się cykliczne zajęcia/spotkania dla mieszkańców (szt.)
- liczba uczestników zielonych szkół i półkolonii (os.)
- liczba organizacji pozarządowych współpracujących z Gminą (szt.)
- liczba uczestników zajęć organizowanych przez jednostki kultury (os.)
- liczba zajęć sportowych dostępnych na terenie Gminy oraz ich uczestników (szt.)
- liczba rozbudowanych i zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowej (szt.)

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Warta oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Gmina Warta jest gminą miejsko-wiejską położoną w północnej części powiatu sieradzkiego, w zachodniej części województwa łódzkiego. Graniczy z 9 gminami: od północy z gminą Dobra (woj. wielkopolskie), od północnego wschodu z gminą Pęczniew (woj. łódzkie), od wschodu z gminą Zadzim (woj. łódzkie) i z gminą Szadek (woj. łódzkie), od południowego wschodu z gminą Zduńska Wola (woj. łódzkie), od południa z gminą Sieradz (woj. łódzkie) i z gminą Wróblew (woj. łódzkie), od zachodu z gminą Błaszki (woj. łódzkie) i z gminą Goszczanów (woj. łódzkie). Powierzchnia Gminy Warta wynosi 254 km². Na obszarze gminy znajduje się 48 sołectw. Dominujący udział w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy mają użytki rolne, zajmują około 69,5% powierzchni. Lasy z kolei stanowią około 19,7% powierzchni.

Na terenie Gminy Warta polityka przestrzenna do tej pory opierała się na zapisach zawartych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Warta przyjętego Uchwałą nr XXXIX/212/09 Rady Gminy i Miasta Warta z dnia 27 maja 2009 roku, zmienionego Zarządzeniem zastępczym Wojewody Łódzkiego z dnia 12 października 2017 roku ze względu na wprowadzenie udokumentowanych złóż kopalin oraz Uchwałą nr LI/285/17 Rady Gminy i Miasta Warta z dnia 29 listopada 2017 roku. Należy jednak zaznaczyć, iż w wyniku reformy planowania przestrzennego, Gmina Warta zobowiązana jest do opracowania Planu Ogólnego, który w odróżnieniu od studium, będzie miał charakter aktu prawa miejscowego.

Analizując strukturę funkcjonalno-przestrzenną całej Gminy Warta można wyróżnić podział jednostki na trzy strefy. Pierwsza z nich – wschodnia położona na wschód od doliny Warty, na której występują również obszary chronione, z wysokim udziałem kompleksów leśnych. Wiodącymi funkcjami na tym terenie jest rolnictwo oraz rekreacja. Strefę środkową stanowi dolina rzeki Warty wraz ze zbiornikiem Jeziorsko, w większości są to tereny stanowiące obszary chronione NATURA 2000, w której dominującą funkcją jest rolnictwo, rekreacja i gospodarka wodna. Strefa zachodnia obejmująca obszary położone na zachód od rzeki, z dominującymi funkcjami: rolniczą i mieszkaniową. W jej obrębie znajdują się również elektrownie wiatrowe oraz eksploatowane złoża kruszyw mineralnych.

Na terenie wiejskim Gminy dominuje zabudowa zagrodowa i zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Miejscowościami skupiającymi najwięcej mieszkańców są: Rossoszyca, Cielce, Rożdżały, Włyń, Małków, Proboszczowice, Baszków, Bartochów i Jakubice.

Siedzibą Gminy jest Miasto Warta będące nadrzędną jednostką osadniczą Gminy i stanowiące jej wiodący obszar zurbanizowany. Pełni m.in. funkcje mieszkaniowe, kulturowe, usługowe oraz administracyjne. Na jej terenie znajduje się większość gminnej infrastruktury użyteczności publicznej, w tym m.in. Urząd Miejski w Warcie, Warckie Centrum Kultury, Biblioteka Publiczna, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły, Publiczne Przedszkole w Warcie, Żłobek Gminny w Warcie. Na strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta wpływa również jego historyczny układ urbanistyczny. Elementami do zachowania są: całość zespołów zabudowy, historyczne podziały własnościowe, skala zabudowy, charakterystyczne zespoły zieleni, dominanty i otwarcia widokowe. Działania związane z ochroną konserwatorską istniejącej i projektowanej zabudowy określa obowiązujący plan miejscowy w obrębie tego obszaru. Miasto Warta odznacza się miejską strukturą funkcjonalno-przestrzenną ze zwartą zabudową mieszkaniowo-usługową o charakterze małomiasteczkowym skoncentrowaną wokół rynku oraz zabytkowego kościoła i klasztoru bernardynów, tworzącą strefę centralną miasta, z zabudową mieszkaniową jednorodziną typu osiedlowego, niewielkim udziałem zabudowy wielorodzinnej oraz zabudową usługową i produkcyjno-usługową na obrzeżach. Istotną barierą dla rozwoju jednostki stanowi przepływająca rzeka Warta na wschodzie oraz występowanie wysokich klas bonitacyjnych na zachodzie.

Obserwacja ruchu budowlanego w obrębie Gminy Warta wskazuje na potrzebę rozwoju infrastruktury usługowej i rekreacyjnej, szczególnie w rejonach turystycznych, takich jak Ostrów Warcki. Wydawane decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu świadczą o zapotrzebowaniu na nowe tereny pod zabudowę wynikające zarówno z wewnętrznych potrzeb mieszkańców Gminy, jak i z zewnętrznego zainteresowania inwestorów.



Gmina Warta znajduje się na obszarach, gdzie występują tereny przyrodnicze o wysokich walorach środowiskowych. Obszary Chronionego Krajobrazu znajduje się w środkowej oraz wschodniej części jednostki. Obszar specjalnej ochrony siedlisk, który stanowi obszar Natura 2000 koncentruje się głównie w obszarze doliny Warty i zbiornika Jeziorsko. Dodatkowo tereny zbiornika Jeziorsko stanowią Rezerwat Przyrody. W obrębie granic Gminy Warta znajduje się 31 pomników przyrody, które koncentrują się w grupach. Należy mieć również na uwadze korytarz ekologiczny we wschodniej części jednostki, który stanowi istotny element systemu przyrodniczego, który zapewnia spójność przestrzenną, tworząc powiązania przyrodnicze oraz przyczynia się do prawidłowego funkcjonowania tych przestrzeni.

Oprócz terenów cennych przyrodniczo na terenie Gminy Warta znajdują się liczne zabytki, które stanowią cenne świadectwa historyczne i kulturowe regionu. Łącznie w rejestrze zabytków znajdują się 22 zabytki, a w gminnej ewidencji zabytków – 101.

Układ komunikacyjny Gminy Warta składa się z dróg gminnych, powiatowych, drogi wojewódzkiej nr 710 oraz 479. Istotny wpływ na rozwój jednostki ma droga krajowa nr 83, relacji Turek – Sieradz, przebiegająca przez Gminę w układzie północ-południe.

Gmina Warta należy do obszaru dorzecza Odry. Głównym ciekim wodnym na terenie Gminy jest rzeka Warta, a jej brzegi są często otoczone malowniczymi krajobrazami. Rzeka ta ma duże znaczenie dla lokalnej ekologii oraz gospodarki, stanowiąc miejsce rekreacji i aktywności wodnych. Przepływa z południa na północ Gminy. Na terenie jednostki znajdują się następujące Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP):

- RW600010184829 Swędnia,
- RW60001018331299 Teleszyna,
- RW6000221831799 Zb. Jeziorsko,
- RW60001018317899 Pichna,
- RW600010183174 Stara Niniwka,
- RW600009183176 Dopływ z Emilianowa,
- RW6000101831549 Dopływ z Kawęczynka,
- RW6000111831799 Warta od Żegliny do zb. Jeziorsko,
- RW6000101831529 Dopływ z Sędzic,
- RW6000101831569 Niniwka.

W obrębie Gminy Warta znajdują się następujące Jednolite Części Wód Podziemnych:

- GW600081,
- GW600071,
- GW600082.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy musi uwzględniać występujące na obszarze Gminy obszary zagrożenia powodzią, w tym obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Gmina Warta (na podstawie danych sporządzanych i udostępnionych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie):

- znajduje się częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. a Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi $p=1\%$;
- znajduje się częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. b Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi $p=10\%$;
- znajduje się częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. c Prawa wodnego, tj. obszarze między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne;
- nie znajduje się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. d Prawa wodnego, tj. pas techniczny;
- znajduje się częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi $p=0,2\%$.



Na wskazanych obszarach obowiązują przepisy odrębne wynikające z ustawy Prawo wodne, które regulują sposób ich zagospodarowania.

Ponadto, na terenie Gminy Warta obowiązują zapisy zawarte w następujących dokumentach:

- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry,
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry,
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Według analizy przeprowadzonej na potrzeby Planu przeciwdziałania skutkom suszy Gmina Warta położona jest:

- w obszarze, gdzie występuje ekstremalne zagrożenie pod względem suszy atmosferycznej;
- w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej;
- w całości na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej;
- w całości na terenie słabo zagrożonym suszą hydrogeologiczną.

Zgodnie z Planem przeciwdziałania skutkom suszy w łącznym zestawieniu w granicach Gminy Warta występuje silne zagrożenie suszą.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Kształtowanie polityki przestrzennej w Gminie opiera się jednocześnie na uwarunkowaniach lokalnych oraz na rekomendacjach zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego 2030+, przyjętego uchwałą nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. w sprawie uchwalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Łodzi.

W ramach zapisów zawartych w Planie, Gmina Warta została zakwalifikowana do **Sieradzkiego Rolniczego Obszaru Funkcjonalnego** wchodzącego w skład Obszar Rozwoju Intensywnego Rolnictwa. Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w większości gmin należących do tego obszaru należy do najwyższych w województwie. Obszar charakteryzuje również wysoka kultura rolna i rozwinięte towarowe rolnictwo, co pozwala na osiąganie wysokich wyników produkcyjnych w skali kraju. Do najważniejszych wyzwań rozwojowych Obszaru Rozwoju Intensywnego Rolnictwa należą:

- brak rynków hurtowych produktów rolnych,
- niekorzystna struktura agrarna i powolne zmiany w tym zakresie, chociaż na tle województwa obszar charakteryzuje się znacznym udziałem gospodarstw dużych (powyżej 15,0 ha),
- duże rozproszenie działek rolnych,
- warunki wodne, w tym deficyt wody,
- problem suszy i mocno ograniczone możliwości retencji naturalnej,
- zjawisko stepowienia oraz nasilające się ekstremalne zjawiska pogodowe.

Dodatkowo Gmina Warta została zaliczona Turystycznego Obszaru Doliny Warty, który predysponowany jest do rozwoju turystyki aktywnej: kajakowej na rzekach Warcie i Widawce, jeździeckiej, z wykorzystaniem ośrodków jazdy konnej i szlaków konnych, rowerowej, pieszej, a także przyrodniczej, edukacyjnej i geoturystyki. Do najważniejszych wyzwań rozwojowych obszaru zaliczono:

- słabo rozwiniętą infrastrukturę turystyczną,
- niewystarczającą promocję dziedzictwa kulturowego i cyklicznych imprez kulturalnych,
- presję urbanizacyjną na tereny cenne przyrodniczo i obszary zalewowe.

Co więcej, w Planie wskazano cele oraz kierunki rozwoju z konkretnymi działaniami, z których część bezpośrednio dotyczy Gminy Warta. Są to:

- podnoszenie standardu wyposażenia infrastrukturalnego zasobów mieszkaniowych,
- rozwój wysokiej jakości bazy i usług infrastruktury społecznej o znaczeniu lokalnym, w tym usług edukacji przedszkolnej, ochrony zdrowia i pomocy społecznej oraz usług kultury
- budowę, przebudowę lub rozbudowę wybranych dróg lokalnych (powiatowych, gminnych), ważnych w powiązaniach regionalnych, w tym m.in.: wyróżnionych ważnych ciągów drogowych – dostosowanie do parametrów G (główna): ciągu drogi powiatowej 1737E wraz



z realizacją nowych odcinków, stanowiącego połączenie gmin Goszczanów, Warta, Opatówek i Koźminek na kierunku Warta – Kalisz

- budowę, modernizację, przebudowę linii 110kV i stacji 110/15kV, w tym m.in.: budowę linii napowietrznych: Warta – Wróblew, budowę stacji.
- budowę, rozbudowę zbiorczych systemów kanalizacji w wyznaczonych zasięgach aglomeracji oraz budowę, rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)
- wzmacnianie ochrony obszarowej dla szczególnie cennych form zabytkowego krajobrazu kulturowego regionu, w tym m.in. Warta – układ urbanistyczny z zespołami sakralnymi,

Zapisy Audytu krajobrazowego województwa łódzkiego, który został uchwalony 15 kwietnia 2025 r. (Uchwała nr XIII/150/25 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 15 kwietnia 2025 r. w sprawie uchwalenia Audytu krajobrazowego województwa Łódzkiego wskazują, że na terenie Gminy Warta występuje pięć krajobrazów priorytetowych. Szczegółowe informacje na ich temat przedstawiają karty rekomendacji, najważniejsze założenia dotyczące ich kształtowania i ochrony przedstawiono poniżej.

WARTA – KRAJOBRAZ MIEJSKI (10-318.17-6)

Rekomenduje się kształtowanie przestrzeni z dominacją funkcji mieszkaniowo-usługowej przy zachowaniu historycznego układu przestrzennego, kompozycji oraz lokalnej formy architektonicznej, w tym wysokości, gabarytów, elewacji i dachów. Nową zabudowę należy lokalizować jako uzupełnienie istniejącej struktury, wykluczając formy przeskalowane, dysharmonijne lub rozproszone, a inwestycje planować z poszanowaniem walorów widokowych, kulturowych i przyrodniczych. Zaleca się stosowanie tradycyjnych materiałów wykończeniowych i stonowanej kolorystyki, unikanie agresywnych reklam i prefabrykowanych ogrodzeń, a małą architekturę oraz tablice informacyjne komponować spójnie i z poszanowaniem lokalnego kontekstu. Należy chronić i kształtować zieleń urządzoną, strefy ekotonowe i korytarze ekologiczne, przeciwdziałać sukcesji roślinności ograniczającej widoczność, a retencję wspierać rozwiązaniami opartymi na przyrodzie. Funkcje usługowe i gospodarcze powinny być realizowane z zachowaniem ładu przestrzennego, a działalność inwestycyjna musi respektować zasady ochrony środowiska, krajobrazu i zabytków. Rekomenduje się też koordynację działań ochronnych, cyfryzację danych, prowadzenie edukacji krajobrazowej i opracowanie katalogów dobrych praktyk w zakresie zabudowy, zieleni oraz identyfikacji wizualnej.

NADWARCIAŃSKIE ŁĄKI W REJONIE WARTY (10-318.18-3)

Zaleca się zachowanie dominującej funkcji przyrodniczej z dopuszczeniem turystyki i rolnictwa, przy ochronie ekosystemów (zwłaszcza podmokłych), korytarzy ekologicznych oraz wartości ekspozycyjnych panoramy Warty. Należy unikać degradacji siedlisk, przeskalowanej zabudowy i inwestycji wrażliwych krajobrazowo, dbać o retencję i stosować rozwiązania oparte na przyrodzie. Gospodarka rolna, leśna i wodna powinna być racjonalna i zrównoważona, z zachowaniem miedzi, zadrzewień i trwałych użytków zielonych. Nowa zabudowa powinna uzupełniać istniejącą strukturę, harmonizować z krajobrazem i stosować neutralną kolorystykę oraz materiały naturalne. Reklama, mała architektura i ogrodzenia mają być spójne z otoczeniem, a zagospodarowanie przestrzeni publicznych, wzbogacone o błękitno-zieloną infrastrukturę. Zaleca się też działania renaturyzacyjne, edukację krajobrazową, cyfryzację form ochrony przyrody, rozwój rolnictwa ekologicznego i ograniczenie presji turystycznej.

DOLINA WARTY NA ODCINKU STROŃSKO – WARTA (10-318.18-5)

Zaleca się utrzymanie dominującej funkcji przyrodniczej przy zachowaniu ciągłości ekologicznej i wysokich walorów krajobrazowych, a także prowadzenie analiz pod kątem ustanowienia nowych form ochrony przyrody (np. użytków ekologicznych). Wskazane jest ograniczanie antropopresji, sukcesji roślinnej i degradacji siedlisk, ochrona korytarzy ekologicznych (w tym doliny Warty), miedzi, zadrzewień i mokradeł, a także stosowanie rozwiązań opartych na przyrodzie (NBS). Nowe inwestycje powinny być sytuowane z zachowaniem ładu przestrzennego i neutralności wizualnej, z wykluczeniem obiektów przeskalowanych i sezonowych niezgodnych z charakterem krajobrazu. Gospodarka rolna, leśna i wodna musi pozostać racjonalna i ekstensywna, z ograniczeniem monokultur i działań obniżających poziom wód gruntowych. Rekomenduje się renaturyzację cieków, łąk i starorzeczy, uporządkowanie ruchu turystycznego, rozwój edukacji ekologicznej i krajobrazowej oraz cyfryzację granic form ochrony. W zakresie działań przestrzennych i inwestycyjnych konieczne jest uwzględnianie ekspozycji krajobrazowej i zabytków oraz wprowadzanie błękitno-zielonej infrastruktury.

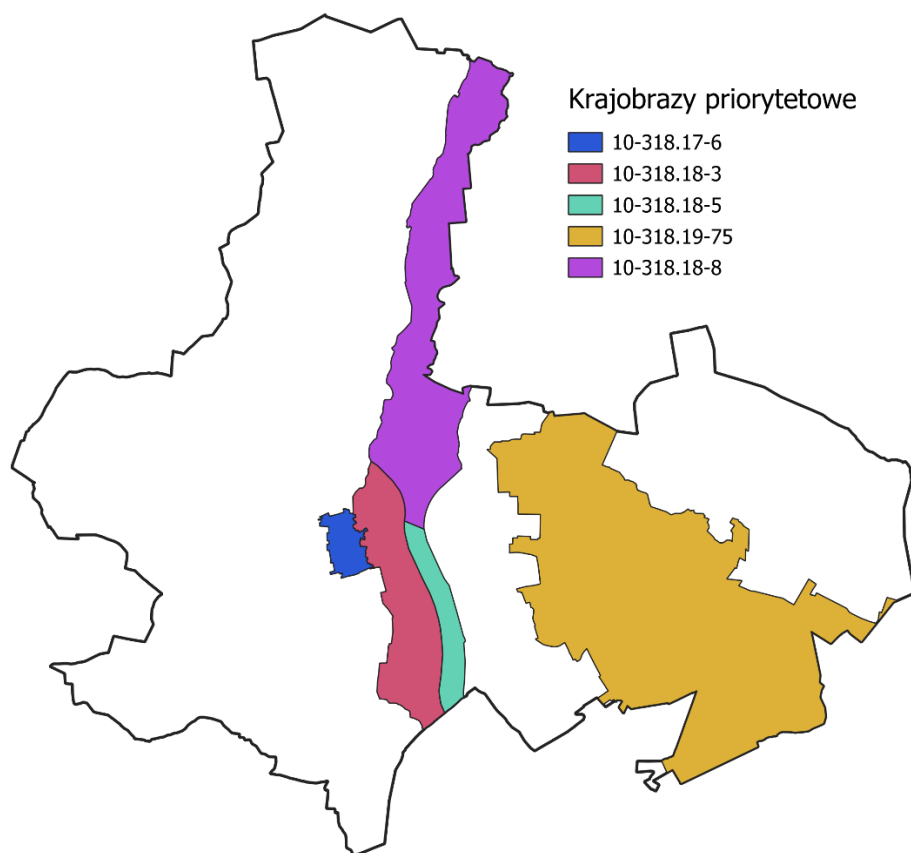


LAS RAFAŁÓWKA (10-318.19-75)

Zaleca się utrzymanie i rozwój funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej i zdrowotnej, przy dopuszczeniu funkcji mieszkaniowej, usługowej i letniskowej poza zwartymi kompleksami leśnymi, z zachowaniem ładu przestrzennego i równowagi ekologicznej. Wskazana jest ochrona siedlisk, ciągłości korytarzy ekologicznych i stref ekotonowych, ograniczanie sukcesji oraz unikanie przekształceń terenów o wysokich walorach przyrodniczych i ekspozycyjnych. Zabudowę należy wprowadzać wyłącznie jako uzupełnienie istniejącej struktury, z wykluczeniem form przeskalowanych, urbanizacji łańcowej i zabudowy rozproszonej. Należy chronić zadrzewienia, wody powierzchniowe i mokradła, a także stosować rozwiązania oparte na przyrodzie (NBS) dla poprawy retencji i jakości ekosystemów. Inwestycje infrastrukturalne i fotowoltaiczne muszą uwzględniać krajobraz oraz lokalizację w sposób nienaruszający walorów widokowych i przyrodniczych. Rekomenduje się rozwój rolnictwa zrównoważonego, edukacji ekologicznej i krajobrazowej, cyfryzację form ochrony, ochronę miejsc pamięci i krajobrazowych dominant, a także wzmacnianie polityki planistycznej dla utrzymania funkcji korytarzy ekologicznych (Dolina Warty, Jeziorsko, Szadek, Rzeczyca).

ZBIORNIK JEZIORSKO (10-318.18-8)

Rekomenduje się zachowanie funkcji retencyjnej, przyrodniczej i rekreacyjnej z uwzględnieniem ochrony wód, siedlisk, klimatu akustycznego i układów przyrodniczych wokół zbiornika Jeziorsko. Wskazana jest ochrona stref buforowych i ekotonowych (m.in. poprzez pasy szuwarów i zadrzewień), eliminacja działań degradujących ekosystemy oraz ograniczenie zabudowy i infrastruktury w strefach zalewowych. Nowa zabudowa powinna być ograniczona, estetyczna i tymczasowa (np. punkty gastronomiczne przy plażach i przystaniach), a inwestycje infrastrukturalne i usługowe muszą uwzględniać ochronę krajobrazu, widoków i korytarzy ekologicznych. Wskazane jest rozwijanie błękitno-zielonej infrastruktury, unikanie dużych powierzchni handlowych, zachowanie zadrzewień i wdrażanie rozwiązań przyrodniczych zwiększających retencję i czystość wód. Rekomenduje się działania edukacyjne, cyfryzację ochrony przyrody, kontrolę sukcesji i koordynację projektów ochronnych, w tym utrzymanie ciągłości Doliny Warty, Biocentrum Śródkowa Warta i Obszaru Jeziorsko jako kluczowych struktur ekologicznych.



Wyniki Audytu Krajobrazowego Województwa Łódzkiego przedstawiają również obszary wskazane do uzupełnienia stanu wiedzy w kontekście przeprowadzenia analiz w kierunku wzmocnienia obszarowej ochrony prawnej w ramach form ochrony wskazanych w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Są to tereny charakterystyczne dla historii i tradycji osadniczej regionu:

- Warta – układ urbanistyczny z zespołami sakralnymi,
- tereny wokół zbiornika Jeziorsko.

Analiza powyższych dokumentów, a także diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz cele i kierunki działań przedstawione w niniejszej Strategii, pozwoliły na określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Warta, które przedstawiono poniżej.

1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

- zachowanie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych,
- ochrona terenów objętych ochroną prawną oraz innych obszarów cennych przyrodniczo, w tym terenów otwartych,
- zachowanie i przywracanie układu lokalnych korytarzy ekologicznych oraz ochrona przed ich defragmentacją,
- włączenie terenów rolnych i leśnych w obręb korytarzy ekologicznych w ogólnodostępny system terenów otwartych i zieleni publicznej, powiązanie ich zielonymi ciągami pieszymi i rowerowymi łączącymi poszczególne miejscowości Gminy,
- utrzymanie różnorodności biologicznej,
- przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy,
- wsparcie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, w szczególności poprzez ustalanie racjonalnych wskaźników w zakresie powierzchni biologicznie czynnej w dokumentach planistycznych, zapewnienie i egzekwowanie odpowiedniej retencji oraz wykorzystanie istniejącej przestrzeni i obiektów do jej rozwoju,
- tworzenie nowych oraz powiększenie już istniejących obszarów zielonych blisko obszarów mieszkaniowych (parki i skwery „kieszonkowe”),
- dążenie do realizacji zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz istniejących i projektowanych zespołów zabudowy,
- ochrona cieków wodnych, m.in. poprzez zakaz lub ograniczenie zabudowy w pobliżu zbiorników i cieków wodnych z uwzględnieniem przepisów dotyczących zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,
- ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami pochodzenia komunikacyjnego i bytowego poprzez kontrole stanu technicznego instalacji kanalizacji sanitarnej i burzowej, konserwację urządzeń do separacji substancji ropopochodnych i osadników piaskowych, itp.
- wykorzystanie głównych zbiorników wodnych do funkcji związanych z turystyką, rekreacją oraz sportem, z zachowaniem poszanowania środowiska przyrodniczego,
- wykorzystanie obszarów zielonych do celów turystycznych i rekreacyjnych poprzez budowę ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, budowę i utrzymanie infrastruktury rekreacyjnej,
- ochrona terenów rekreacyjnych i wypoczynku, lasów i terenów zielonych przed zabudową związaną z uciążliwą działalnością gospodarczą (zakłady przemysłowe, magazynowe i usługowe),
- nadanie funkcji edukacyjnej nowym i istniejącym obszarom zielonym oraz elementom zielono-błękitnej infrastruktury,
- ochrona powietrza i zapobieganie przekraczaniu poziomów dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych w powietrzu poprzez działania termomodernizacyjne, wprowadzanie do celów grzewczych urządzeń o wysokiej sprawności energetycznej, rozwój zielonej energii i ograniczanie niskiej emisji wynikającej z ruchu samochodowego,
- rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.



2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
- ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, historycznych zespołów pałacowo-parkowych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych,
- ochrona różnorodności i wielokulturowości dziedzictwa kulturowego regionu i dóbr kultury współczesnej,
- przystosowanie zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb, z uwzględnieniem wymogów w zakresie ich dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami oraz – w miarę możliwości – wykorzystujących rozwiązania w zakresie efektywności energetycznej oraz rozwiązania w zakresie adaptacji do zmian klimatu (zatrzymanie wód opadowych, przepuszczalność terenu, ogrody deszczowe i inne),
- restauracja i modernizacja techniczna obiektów zabytkowych zgodnie z wytycznymi konserwatora zabytków z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości zabytkowej obiektów, służącej jednocześnie rozwojowi gospodarczemu i włączeniu społecznemu,
- podporządkowanie nowej zabudowy historycznej kompozycji przestrzennej,
- zachowanie indywidualnych cech historycznego założenia urbanistycznego i charakterystycznych elementów kompozycji przestrzennej centrum miasta,
- wzmocnienie ochrony obszarowej historycznego układu urbanistycznego miasta Warty wraz z zespołami sakralnymi i ich otoczeniem, z zastosowaniem narzędzi planistycznych i konserwatorskich zapewniających integralność i czytelność przestrzeni,
- uspokajanie ruchu w historycznych częściach miasta poprzez: priorytet komunikacji pieszej, rowerowej i zbiorowej, ograniczanie ruchu samochodowego, dążenie do powiększania powierzchni przeznaczonych do ruchu pieszego,
- zachowanie zespołów pałacowo-parkowych, ochrona ich indywidualnych cech historycznych oraz utrzymanie funkcji kulturowej i przyrodniczej jako dominujących,
- podnoszenie walorów użytkowych oraz komercjalizacja funkcji turystycznej, z wykorzystaniem zasobu historycznego jako istotnego komponentu,
- obiekty i obszary znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków oraz inne o walorach historycznych czy architektonicznych, będące charakterystycznymi elementami historycznej zabudowy – należy przewidzieć do trwałej adaptacji, z zachowaniem charakterystycznych dla lokalnej tradycji budowlanej form i faktur,
- ochrona gminnych tradycji związanych z jej rolniczą funkcją.

3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,
- kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
- utrzymanie dominującej formy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej realizowanej indywidualnie i w zorganizowanych zespołach mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem kontroli nad charakterem zabudowy, jej intensywnością oraz rozdrobnieniem podziałów ewidencyjnych,
- wyznaczanie zróżnicowanych standardów zabudowy dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w dostosowaniu do charakteru miejsca – z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia dostępności do usług społecznych (przedszkola, szkoły, place zabaw, zieleń publiczna, usługi sportu, rekreacji i turystyki),
- kształtowanie nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej w oparciu o układ komunikacyjny o parametrach dostosowanych do intensywności zabudowy i zapewniający przepustowość w skali lokalnej i ponadlokalnej,
- zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,



- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych,
- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- zachowanie i wzmacnianie funkcji usługowych w części śródmiejskiej z jednoczesnym ukształtowaniem dodatkowych centrów służących obsłudze poszczególnych osiedli oraz wsi a także przy głównych trasach komunikacyjnych,
- przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym poprzez zachowanie równowagi pomiędzy dostępnością usług, lokalizacji terenów działalności gospodarczej i terenów produkcyjnych a uciążliwością ich oddziaływania na tereny sąsiednie,
- nawiązanie gabarytami, powierzchnią zabudowy i stylem architektonicznym nowych i przebudowywanych obiektów do istniejącej zabudowy występującej na danym obszarze, w szczególności w obszarze zabytkowej zabudowy i zabudowy śródmiejskiej,
- planowanie zabudowy wielorodzinnej w sposób ekstensywny, z zachowaniem dużej przestrzeni dla zieleni, retencji wodnej oraz miejsc postojowych dla pojazdów i zaplecza społecznego,
- podnoszenie dostępności terenów i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii,
- przyjęcie rozwiązań wynikających z przepisów prawa wodnego oraz ograniczenie rozwoju nowej zabudowy na terenach zagrożonych ryzykiem powodziowym.

Zgodnie z § 3, ust. 10 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydania z niego wypisów i wyrysów, na terenie Gminy Warta dopuszcza się określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, niż wynika to ze wzoru z ust. 2, jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi potrzebami w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.

4. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem handlu wielkopowierzchniowego rozumie się handel realizowany w obiekcie handlowym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². Jego lokalizacja jest regulowana w planie ogólnym poprzez wskazanie strefy handlu wielkopowierzchniowego oraz konieczność sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w przypadku potrzeby realizacji tego obiektu. Plan miejscowy sporządza się wtedy dla terenu położonego na obszarze obejmującym co najmniej obszar, na którym powinny nastąpić zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w wyniku realizacji tego obiektu.

Na obszarze Gminy Warta nie planuje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Z tego względu nie ustala się zasad i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w zakresie ich lokalizacji.

5. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem inwestycji celu publicznego należy rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny) bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, m.in.:



- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji,
- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania lub ich wykorzystania w instalacji odnawialnego źródła energii wytwarzającej biogaz w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii,
- budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,
- poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górnictwem,
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy,
- ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej,
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody,
- wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne przestrzenie i obiekty: ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary, a także ich urządzenie, w tym budowa lub przebudowa.

W przypadku lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego na terenie Gminy przyjmuje się w szczególności:

- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- lokalizowanie kluczowych inwestycji celu publicznego poza obszarami chronionymi, glebami wysokiej przydatności rolniczej i terenami leśnymi,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury do realizacji inwestycji celu publicznego.

6. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

W zakresie transportu i komunikacji:

- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, komunikacji zbiorowej, infrastruktury pieszo-rowerowej, węzłów komunikacyjnych,
- dążenie do ograniczenia ruchu indywidualnych pojazdów samochodowych, szczególnie na obszarach o dużych walorach przyrodniczych i dużej wrażliwości środowiska na czynniki antropopresyjne,
- wyznaczanie w dokumentach planistycznych dróg o szerokości zapewniającej możliwość wykonania wszystkich niezbędnych do prawidłowego wykorzystania drogi elementów, jak chodniki, parkingi, ciągi rowerowe,
- wspieranie zeroemisyjnych form indywidualnej mobilności, m.in. poprzez budowę i rozbudowę dróg rowerowych (w tym kontrapasów) oraz dróg dla pieszych i rowerów, wraz z infrastrukturą towarzyszącą, kontraruchów oraz pasów ruchu dla rowerów,
- budowa ścieżek rowerowych poprawiających dostępność i obsługę komunikacyjną sołectw poprzez stworzenie ciągłego systemu komunikacji rowerowej,

W zakresie infrastruktury technicznej i społecznej:

- kreowanie połączeń pomiędzy zabudową mieszkaniową a infrastrukturą społeczną oraz dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej i technicznej,
- dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, będącej podstawą do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z działalnością gospodarczą,
- wyposażenie terenów w sprawny system odprowadzania i utylizacji ścieków, niezbędny przy wysokim stopniu zwodociągowania,



- utrzymanie korytarzy wolnych od zabudowy jako strefy oddziaływania pól elektromagnetycznych dwustronnie od osi linii energetycznych,
- konieczność zachowania pasów technicznych wzdłuż głównych sieci uzbrojenia terenu,
- utrzymywanie i poprawa jakości usług o charakterze publicznym (szkoły, przedszkola, instytucje kultury, obiekty sportowe), w tym bazy infrastrukturalnej oraz rozwój systemu opieki nad osobami ze szczególnymi potrzebami,
- kształtowanie centralnych przestrzeni publicznych w poszczególnych wsiach umożliwiających aktywność społeczną, budowę oraz umacnianie więzi społecznych i budowanie lokalnej tożsamości,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zapewnienie odpowiedniej retencji (powierzchnia biologicznie czynna, budowa zbiorników na deszczówkę z terenów utwardzonych w celu wtórnego wykorzystania),
- tworzenie warunków dla lokalizacji instalacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii na poziomie aktów planistycznych (plan ogólny, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego).

7. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Urządzenia wytwarzające energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW powinny być lokalizowane na gruntach klasy IV lub niższej i nie mogą wpływać na poszerzenie obszaru stref ochronnych, które związane są z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu oraz użytkowaniu terenu poza granicami wyznaczonego obszaru. W przypadku lokalizacji takich urządzeń wyznacza się następujące zasady:

- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- lokalizowanie ośrodków produkcyjnych i infrastruktury technicznej (w tym odnawialnych źródeł energii) na terenach ściśle określonych, z uwzględnieniem istniejących form ochrony przyrody oraz z zachowaniem bezpiecznej strefy ochronnej od zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży,
- dbałość o relacje funkcjonalno-przestrzenne z terenami sąsiednimi,
- podejmowanie działań powstrzymujących znaczne przeobrażenie krajobrazu kulturowego,
- w granicach stref ochronnych dla elektrowni fotowoltaicznych wszelkie przedsięwzięcia nie mogą przekraczać standardów jakości środowiska,
- wyłącza się obszary chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikroinstalacji w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii.

8. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się te przedsięwzięcia, które zostały określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w podziale na przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz te mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

W przypadku lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie Gminy należy uwzględnić:

- lokalizację w miejscach, które nie naruszają funkcjonowania korytarzy ekologicznych, obszarów chronionych oraz nie przyczyniają się do niszczenia siedlisk gatunków występujących w Gminie,
- rozmieszczenie form ochrony przyrody, ograniczenia wynikające z uchwał je powołujących, planów ochrony tych obszarów oraz aktów prawa miejscowego,
- realizację działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą możliwych negatywnych oddziaływań na środowisko,



- przeprowadzenie indywidualnej procedury badania wpływu przedsięwzięcia na środowisko w ramach oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

9. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- zapewnienie odbioru wód z terenów zmeliorowanych wyżej położonych oraz zapewnienie pasu terenu wolnego od trwałych nasadzeń od rowów melioracyjnych w celu umożliwienia ich prawidłowej eksploatacji,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy w celu ochrony kompleksów rolnych i leśnych,
- zachowanie, ochronę i pielęgnację drzewostanów oraz dostosowywania ich składu gatunkowego do naturalnych siedlisk leśnych,
- dopuszczenie na terenach leśnych wytyczania szlaków turystycznych oraz urządzenie miejsc postojowych i punktów widokowych,
- zachowanie korytarzy ekologicznych oraz siedlisk gatunków chronionych i zagrożonych,
- kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową na wsiach,
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej, poprzez właściwy dobór upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystanie potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalne stosowanie nawożenia i środków ochrony roślin,
- zwiększanie opłacalności produkcji rolnej, poprzez polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk,
- dopuszcza się przekształcenie profilu istniejących gospodarstw rolnych na agroturystyczny, zgodnie ze wskazanymi kierunkami rozwojowymi sektora turystyki w Gminie,
- sukcesywne zalesianie gruntów najsłabszej jakości, nieużytków oraz terenów nieprzydatnych rolniczo, w celu zwiększenia retencji wodnej, przeciwdziałania erozji gleb, poprawy bioróżnorodności i walorów krajobrazowych oraz wzmacniania korytarzy ekologicznych.

10. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Gminie Warta wyznaczony został na podstawie uchwały nr LII/365/2023 Rady Miejskiej w Warcie z dnia 31 marca 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Warta.

Główne zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na wskazanych terenach powinny uwzględniać:

W zakresie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji:

- określenie rozwiązań planistycznych zgodnie z założeniami gminnego programu rewitalizacji,
- utrzymanie i kontynuację istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy z możliwością jej uzupełnienia,
- przywrócenie estetyki i funkcjonalności obszarów zdegradowanych,
- utworzenie wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych,
- zwiększenie dostępności do terenów zieleni oraz terenów rekreacyjnych,
- współpracę z instytucjami naukowymi i ekspertami w celu opracowania innowacyjnych rozwiązań technicznych i projektowych dla obszarów zdegradowanych.



- uwzględnienie wymogów wynikających z zasad zagospodarowania terenu w planie rekultywacji,
- wprowadzenie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zagrożenie powodziowe

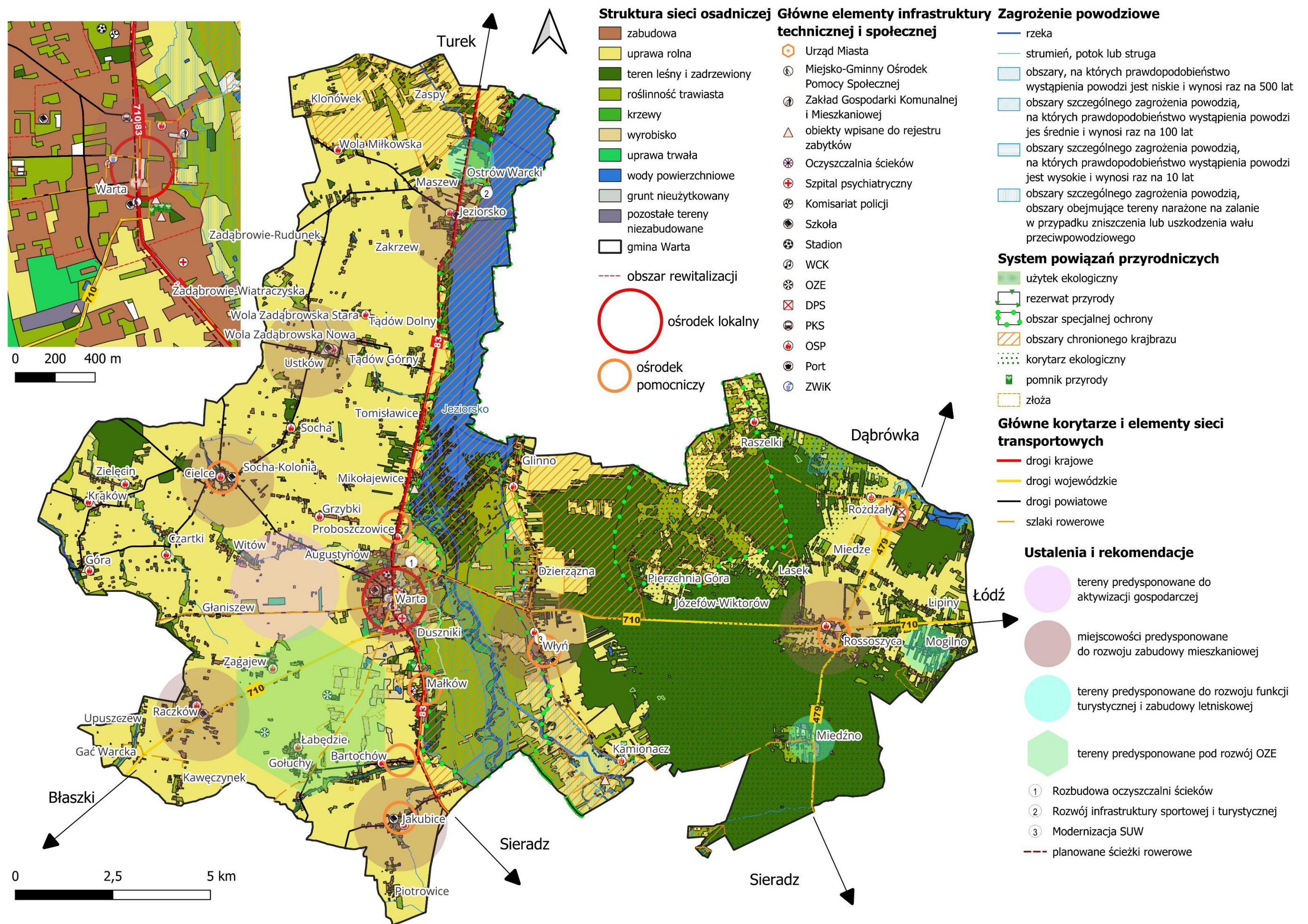
- rzeka
- strumień, potok lub struga
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego

System powiązań przyrodniczych

- użytek ekologiczny
- rezerwat przyrody
- obszar specjalnej ochrony
- obszary chronionego krajobrazu
- korytarz ekologiczny
- pomnik przyrody
- złóża

Map showing the Warta gmina area, including settlements like Turek, Klonówek, Zaspły, Wola Miłkowska, Maszew, Ostrow Warcki, Jeziorsko, Zakrzew, Zadąbrowie-Rudunek, Zadąbrowie-Wiatraczyska, Wola Zadąbrowska Stara, Wola Zadąbrowska Nowa, Tądów Dolny, Tądów Górny, Ustków, Socha, Tomislawice, Jeziorsko, Socha-Kolonia, Mikołajewice, Grzybki, Augustynów, Proboszczowice, Witów, Cielce, Zielecin, Kraków, Góra, Czartki, Głaniszew, Upuszczew, Raczków, Gać Warcka, Kawęczynnek, Błaszki, Zagajew, Łabędzie, Gołuchy, Bartochów, Jakubice, Piotrowice, Wylry, Dzierżazna, Glinno, Raszelki, Pierzchnia Góra, Józefów-Wiktorów, Lasek, Miedze, Rożdżały, Dąbrowka, Borek Lipiński, Rossoszyca, Miedźno, Kamionacz, Wylry, Lipiny, Mogilno, Łódź, Sieradz, and Piotrowice. The map also shows the Warta river and its tributaries, and various geographical features like the Warta river, Jeziorsko, and the Warta river.

Źródło: opracowanie własne na podstawie



Ryc. 7 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa.

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców Gminy Warta. Dodatkowo są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Cel główny Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 zakłada efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel ten uzupełniony jest 3 celami operacyjnymi:

1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,
2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych,
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

W Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 roku wyznaczono trzy cele strategiczne w ramach trzech sfer: gospodarczej, społecznej i przestrzennej:

- Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka,
- Obywatelskie społeczeństwo równych szans,
- Atrakcyjna i dostępna przestrzeń.

Dodatkowo wskazano jeden cel horyzontalny: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzany region.

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Warta na lata 2025-2034 ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

Tab. 3 Spójność Strategii Rozwoju Gminy Warta na lata 2025-2034 ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2030	STRATEGIA ROZWOJU GMINY WARTA NA LATA 2025-2034
Cel I: Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka: I.1. Zwiększenie potencjału badawczego i innowacyjnego I.2. Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego I.3. Wsparcie rozwoju MŚP I.4. Rozwój sektora rolnego i zwiększenie jego konkurencyjności	Cel II: Gmina Warta – przyjazna przedsiębiorcom i dynamicznie rozwijająca się turystycznie II.I. Wspieranie rozwoju gospodarczego poprzez innowacje, edukację i współpracę międzysektorową II.II. Promocja atrakcyjności kulturowej, przyrodniczej i inwestycyjnej gminy Warta II.III. Bogata oferta turystyczna oparta na zasobach i tradycjach regionu Cel III Wysoka jakość życia społecznego mieszkańców w Gminie Warta III.I. Rozwinięty system oświaty i opieki nad dziećmi
Cel II: Obywatelskie społeczeństwo równych szans II.1. Rozwój kapitału społecznego II.2. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców II.3. Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego	Cel I: Nowoczesna infrastruktura i zrównoważony rozwój w gminie Warta – czysta przestrzeń dla przyszłych pokoleń I.I. Nowoczesna infrastruktura sprzyjająca rozwojowi i bezpieczeństwu Gminy Warta I.III. Transformacja energetyczna i ekologiczna Gminy Warta Cel II: Gmina Warta – przyjazna przedsiębiorcom i dynamicznie rozwijająca się turystycznie II.II. Promocja atrakcyjności kulturowej, przyrodniczej i

Strategia Rozwoju Gminy Warta na lata 2025-2034



	inwestycyjnej gminy Warta II.III. Bogata oferta turystyczna oparta na zasobach i tradycjach regionu Cel III Wysoka jakość życia społecznego mieszkańców w Gminie Warta III.I. Rozwinięty system oświaty i opieki nad dziećmi III.II. Dostęp do wysokiej jakości usług medycznych oraz społecznych III.III. Rozbudowana oferta kulturalna oraz sportowa z uwzględnieniem integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców
Cel III: Atrakcyjna i dostępna przestrzeń III.1. Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska III.2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu III.3. Zwiększenie dostępności transportowej III.4. Nowoczesna energetyka w województwie III.5. Racjonalizacja gospodarki odpadami III.6. Zwiększenie dostępności do usług teleinformatycznych	Cel I: Nowoczesna infrastruktura i zrównoważony rozwój w gminie Warta – czysta przestrzeń dla przyszłych pokoleń I.I. Nowoczesna infrastruktura sprzyjająca rozwojowi i bezpieczeństwu Gminy Warta I.II. Zrównoważone planowanie przestrzenne i efektywne zarządzanie zasobami Gminy I.III. Transformacja energetyczna i ekologiczna Gminy Warta Cel II: Gmina Warta – przyjazna przedsiębiorcom i dynamicznie rozwijająca się turystycznie II.II. Promocja atrakcyjności kulturowej, przyrodniczej i inwestycyjnej gminy Warta II.III. Bogata oferta turystyczna oparta na zasobach i tradycjach regionu
Cel horyzontalny: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo	Cel I: Nowoczesna infrastruktura i zrównoważony rozwój w gminie Warta – czysta przestrzeń dla przyszłych pokoleń I.I. Nowoczesna infrastruktura sprzyjająca rozwojowi i bezpieczeństwu Gminy Warta I.II. Zrównoważone planowanie przestrzenne i efektywne zarządzanie zasobami Gminy Cel II: Gmina Warta – przyjazna przedsiębiorcom i dynamicznie rozwijająca się turystycznie II.I. Wspieranie rozwoju gospodarczego poprzez innowacje, edukację i współpracę międzysektorową II.II. Promocja atrakcyjności kulturowej, przyrodniczej i inwestycyjnej gminy Warta

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

W Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 wskazano również obszary strategicznej interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Projektowanie interwencji przebiegać będzie zgodnie z zasadami wielopoziomowego zarządzania, subsydiarności, partycypacji społecznej, w dialogu z partnerami społeczno-gospodarczymi.

Zgodnie z zapisami zawartymi w Strategii, Gmina Warta zaklasyfikowana została do **Obszaru Zielonej Gospodarki**. Jest to obszar obejmujący gminy położone na terenie województwa łódzkiego, lecz nie wchodzące w Miejskie Obszary Funkcjonalne. Na obszarach tych dominuje funkcja rolnicza i przyrodnicza. Ponadto ze względu na potencjał endogeniczny środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego są obszarami predysponowanymi do rozwoju funkcji turystycznej. Na obszarze tym ważne jest podjęcie działań związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, zwiększaniem opłacalności produkcji rolnej oraz wspieraniem przetwórstwa rolno-spożywczego (produkcja żywności wysokiej jakości, w tym rozwój produkcji ekologicznej). Równocześnie wskazane jest podejmowanie działań wspierających rozwój turystyki, w tym m.in. turystyki aktywnej, rozwój bazy turystycznej (również ekoturystyki i agroturystyki), rozbudowę szlaków turystycznych i infrastruktury rowerowej, itp. Realizacja wspomnianych wyżej działań musi iść w parze z ochroną i poprawą jakości środowiska oraz wzmocnieniem odporności na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne.

Zaplanowane cele i kierunki działań w Strategii Rozwoju Gminy Warta na lata 2025-2034 są spójne z wytycznymi ujętymi w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 dla Obszaru Zielonej Gospodarki. Strategia rozwoju gminy Warta w pełni odpowiada wymaganiom dotyczącym prowadzenia racjonalnej gospodarki rolnej. Realizacja zaplanowanych działań ma odbywać się



z poszanowaniem środowiska naturalnego, z uwzględnieniem ochrony i poprawy jego jakości oraz w odpowiedzi na wyzwania związane ze zmianami klimatu. Strategia ma zapewnić zrównoważony rozwój Gminy, łącząc cele gospodarcze, społeczne i ekologiczne.



Ryc. 8 Obszary Strategicznej Interwencji w województwie łódzkim – Obszar Zielonej Gospodarki

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg realizacji Strategii Rozwoju Gminy Warta na lata 2025-2034 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, ewaluację i w razie konieczności – aktualizację.

Wdrażanie Strategii

Strategia realizowana będzie w latach na jakie przyjęty został dokument, a więc w latach 2025-2034. Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu Miejskiego w Warcie oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Burmistrz Warty, Rada Miejska w Warcie oraz komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Warcie, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.



Strategia Rozwoju Gminy Warta na lata 2025-2034 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu.

W celu zachowania nadrzędności oraz spójności Strategii wobec innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać będzie zatem uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów zarówno w dokumentach wieloletnich, jak i programach przyjmowanych corocznie. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółowić zapisy Strategii.



Wdrażając Strategię, samorząd Gminy Warta będzie dbał o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina Warta będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez okolice podmioty z jej otoczenia (w szczególności z terenu powiatu sieradzkiego).

W celu zaangażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach.

Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Monitoring będzie odbywał się również przy pomocy tabeli ewaluacyjnej, stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. Tabela będzie zawierała przykładowe wskaźniki stopnia realizacji poszczególnych zadań. Odpowiednie uzupełnienie tabeli pozwoli na sprawdzenie tego czy i w jakim stopniu zaplanowane działanie zostało zrealizowane. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części wykonano założony cel operacyjny, a dalej strategiczny. Monitoring przeprowadzany będzie co 2 lata od roku przyjęcia Strategii i tym samym rozpoczęcia wdrażania jej założeń.

Po wdrożeniu Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post. Punktem bazowym, do oparcia wyników, będzie przeprowadzona w 2024 roku ewaluacja ex-ante (Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Warta). Celem ewaluacji ex-post będzie określenie długotrwałych efektów wdrażania Strategii, w tym wielkości zaangażowanych środków oraz skuteczności i efektywności podjętych działań. Wynikiem oceny końcowej powinny być wskazania odnośnie do dalszej polityki rozwoju Gminy Warta oraz zdefiniowane czynniki, przyczyniające się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Strategii.

Aktualizacja Strategii

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Strategii Rozwoju Gminy Warta na lata 2025-2034 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w dokumencie w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Burmistrz Warty zidentyfikuje konieczność modyfikacji Strategii Rozwoju Gminy, występuje do Rady Miejskiej w Warcie z wnioskiem o jej aktualizację.

Ewentualna aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Warta będzie następować w trybie przewidzianym w art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, iż strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa. Do aktualizacji strategii rozwoju gminy stosuje się wtedy zapisy z art. 10f ust. 1-4 ustawy o samorządzie gminnym.



6. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Warta na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m.in. w ramach **Funduszy Europejskich dla Łódzkiego 2021-2027**,
- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (**PS WPR 2023-2027**);
- ogólnopolskie programy operacyjne;
- środki Krajowego Programu Odbudowy;
- programy rządowe, w tym m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Aktywny Maluch, Senior+, Dostępność Plus oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Łódzkiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 jest głównym dokumentem określającym kierunki wsparcia finansowanego ze środków Unii Europejskiej w województwie łódzkim w okresie budżetowym 2021-2027.

W ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak:

- **EFRR** – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;
- **FS** – Fundusz Spójności;
- **EFŚ** – Europejski Fundusz Społeczny+.

Do programów krajowych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą m.in.:

- **FEnIKS** – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko;
- **FENG** – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki;
- **FERS** – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027;
- **FERC** – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy;
- **PTFE** – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich;
- **FEPŻ** – Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa;
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Warta na lata 2025-2034. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Warcie oraz jednostek organizacyjnych Gminy Warta.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem sieradzkim oraz województwem łódzkim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina Warta będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które



mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Tabela przedstawia prognozę wysokości głównych kategorii budżetowych w latach 2025-2030 na podstawie uchwały Nr VII/50/2024 Rady Miejskiej w Warcie z dnia 30 grudnia 2024 r. w sprawie: uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Warta na lata 2025-2030. W analizowanych latach łączne dochody wyniosą ponad 472,11 mln zł, z czego dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych około 179,49 mln zł i podatku od nieruchomości około 32,20 mln zł. Łączne wydatki wyniosą natomiast 399,64 mln zł.

Tab. 4 Prognozowane środki budżetowe w okresie realizacji Strategii

	Dochody	w tym:		Wydatki	Rozchody
	ogółem	PIT	podatek od nieruchomości	ogółem	
2025	81 116 255,72	27 688 335,56	5 800 000,00	86 141 030,42	2 461 600,00
2026	74 217 514,00	28 657 427,00	6 003 000,00	70 957 514,00	3 260 000,00
2027	76 002 756,00	29 545 807,00	6 189 093,00	72 972 756,00	3 030 000,00
2028	78 130 834,00	30 373 090,00	6 362 388,00	75 466 479,00	2 662 355,00
2029	80 318 497,00	31 223 537,00	6 540 535,00	78 433 497,00	1 885 000,00
2030	82 326 460,00	32 004 125,00	6 704 048,00	81 341 460,00	985 000,00
Ogółem	472 112 316,72	179 492 321,56	32 196 064,00	399 637 236,42	14 283 955,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały nr VII/50/2024 Rady Miejskiej w Warcie z dnia 30 grudnia 2024 roku w sprawie: uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Warta na lata 2025-2030.



ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Warta



SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1: DIADNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY.....60

1.1.	Informacje ogólne.....	60
1.2.	Transport i łączność	61
1.3.	Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	63
1.4.	Walory przyrodnicze i turystyczne	70

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY77

2.1.	Gospodarka lokalna	77
	<i>Przedsiębiorczość</i>	<i>77</i>
	<i>Rynek pracy</i>	<i>80</i>
	<i>Rolnictwo</i>	<i>83</i>
2.2.	Infrastruktura i środowisko	85
	<i>Urządzenia sieciowe</i>	<i>85</i>
	<i>Ochrona środowiska i odnawialne źródła energii.....</i>	<i>87</i>
2.3.	Stan finansów samorządowych	90
	<i>Wykonanie budżetu</i>	<i>90</i>
	<i>Struktura dochodów i wydatków.....</i>	<i>94</i>
	<i>Fundusze Europejskie 2014-2020</i>	<i>98</i>
	<i>Rządowy Fundusz Polski Ład</i>	<i>99</i>
	<i>Potencjał inwestycyjny</i>	<i>99</i>

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY101

3.1.	Demografia.....	101
3.2	Kapitał społeczny	105
	<i>Przedszkola i żłobki.....</i>	<i>105</i>
	<i>Szkoły.....</i>	<i>106</i>
	<i>Kultura i sport</i>	<i>109</i>
	<i>Bezpieczeństwo publiczne</i>	<i>110</i>
	<i>Otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne Gminy</i>	<i>111</i>
3.3.	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	114

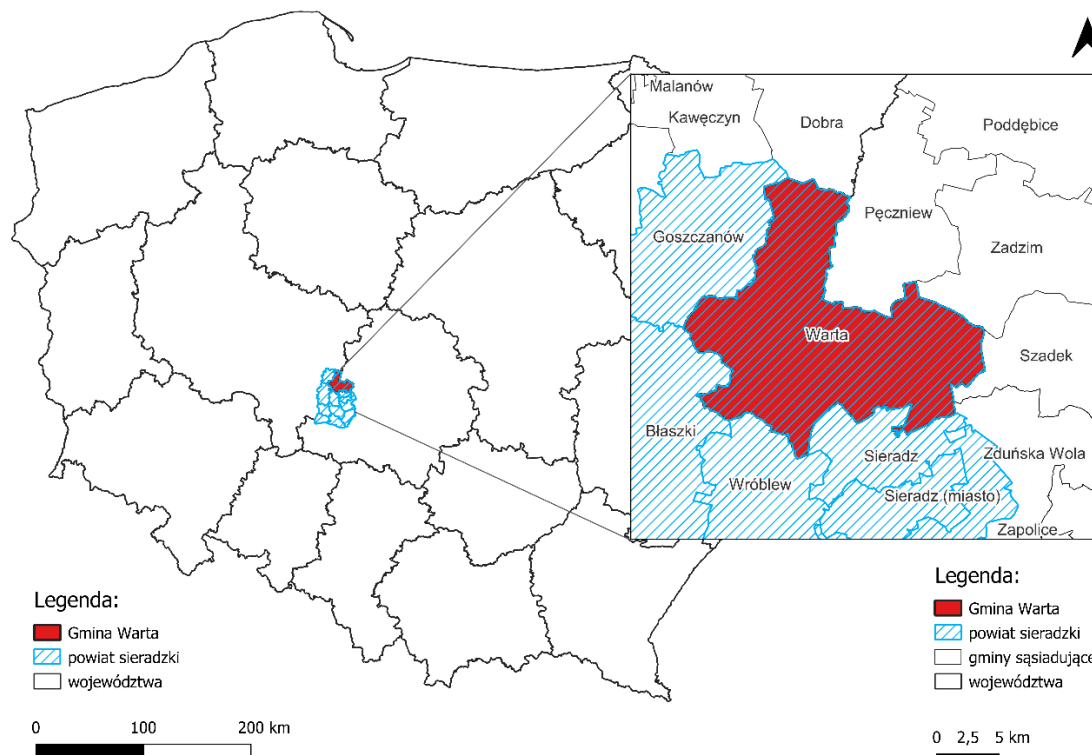
CZĘŚĆ 1: DIADNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

1.1. Informacje ogólne

Gmina Warta jest gminą miejsko-wiejską, położoną w północnej części powiatu sieradzkiego, w zachodniej części województwa łódzkiego, na granicy dwóch województw: łódzkiego i wielkopolskiego. Całkowita powierzchnia Gminy wynosi 254 km², co stanowi 17% powierzchni powiatu sieradzkiego. Dominującą formę pokrycia i użytkowania terenu stanowią użytki rolne (69,5% powierzchni Gminy) oraz lasy (19,7% powierzchni Gminy). Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) na koniec 2023 roku Gminę Wartę zamieszkiwało 11 798 osób, co stanowiło ok. 11% ludności powiatu. W tym samym roku gęstość zaludnienia wyniosła 46,4 os./km². Warto zaznaczyć, że na podstawie danych Urzędu Stanu Cywilnego w Warcie na koniec 2024 roku Gminę Wartę zamieszkiwało 12 157 osób.

Gmina Warta graniczy z dziewięcioma gminami:

- od północy z gminą Dobra (woj. wielkopolskie),
- od północnego wschodu z gminą Pęczniew (woj. łódzkie),
- od wschodu z gminą Zadzim (woj. łódzkie),
- od wschodu z gminą Szadek (woj. łódzkie),
- od południowego wschodu z gminą Zduńska Wola (woj. łódzkie),
- od południa z gminą Sieradz (woj. łódzkie),
- od południa z gminą Wróblew (woj. łódzkie),
- od zachodu z gminą Błaszki (woj. łódzkie),
- od zachodu z gminą Goszczanów (woj. łódzkie).



Ryc. 1 Położenie Gminy Warta na tle gmin sąsiadujących

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

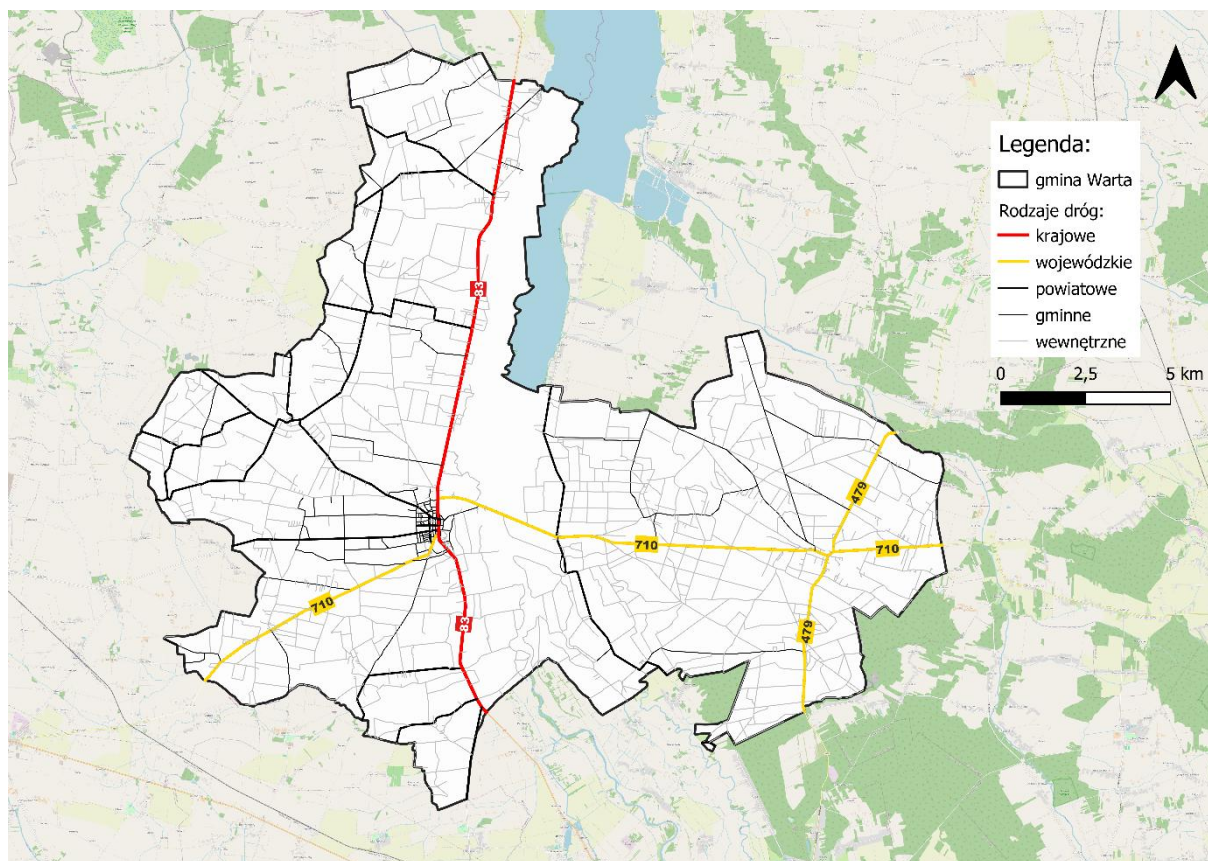
W Gminie znajduje się 63 miejscowości, a największą z nich jest miasto Warta. Pozostałymi miejscowościami są wsie zlokalizowane w 48 sołectwach: Kamionacz, Glinno, Rossoszyca, Miedźno, Raszelki, Rożdżały, Włyń, Małków, Cielce, Tądów Dolny, Bartochów, Jakubice, Ustków, Socha, Łabędzie, Ostrów Warcki, Dzierżazna, Maszew, Wola Miłkowska, Mikołajewice, Mogilno, Raczków, Tomisławice, Zagajew, Głaniszew, Kraków, Zaspas Kolonia, Miedze-Grabinka, Zielęcin, Grzybki, Jeziorsko, Duszniki, Klonówek, Zadąbrowie Rudunek, Gać Warcka, Tądów Górny, Proboszczowice, Czarcki, Piotrowice, Lipiny, Lasek, Witów, Wola Zadąbrowska Nowa, Góra, Wola Zadąbrowska Stara, Kawęczyn, Zadąbrowie Wiatraczyska, Augustynów. Miasto Warta usytuowane jest w centralnej części Gminy, pełniąc funkcję ośrodka administracyjnego, kulturalnego, handlowego oraz usług społecznych.

Na podstawie Klasyfikacji funkcjonalnej gmin Polski na potrzeby Monitoringu planowania przestrzennego P. Śleszyńskiego i T. Komornickiego, Gmina Warta zaliczona została do grupy gmin z intensywnie rozwiniętą funkcją rolniczą. Ponadto przez teren Gminy przepływa rzeka Warta, a wzdłuż północno-wschodniej granicy Gminy znajduje się zbiornik Jeziorsko – jeden z czterech największych sztucznych zbiorników w Polsce.

1.2. Transport i łączność

Infrastruktura transportowa i łączność są kluczowymi czynnikami wpływającymi na rozwój wszystkich jednostek samorządowych. Ich jakość ma istotne znaczenie dla potencjału gospodarczego i społecznego danego obszaru oraz dla jakości życia jego mieszkańców. Gmina Warta charakteryzuje się względnie dobrym układem komunikacyjnym, a na jej sieć drogową składają się m.in.:

- droga krajowa nr 83 (19,6 km) relacji Turek – Sieradz, przebiegająca przez Gminę w układzie północ-południe;
- drogi wojewódzkie:
 - nr 710 (24,1 km) relacji Błaszki – Łódź,
 - nr 479 (8,9 km) relacji Dąbrówka – Sieradz;
- drogi powiatowe o łącznej długości na obszarze Gminy 69,87 km, a na obszarze Miasta Warta 13,79 km;
- drogi gminne o łącznej długości 100,8 km.



Ryc. 2 Układ komunikacyjny Gminy Warta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Sieć drogowa jest nierównomiernie rozmieszczona głównie z uwagi na barierę przestrzenną jaką tworzy zbiornik Jeziorsko oraz rzeka Warta w środkowej części Gminy. Przez obszar ten przebiega tylko jedna droga na terenie Gminy (droga wojewódzka nr 710), która umożliwia przejazd między zachodnią a wschodnią częścią Gminy. Na terenach zurbanizowanych sieć drogowa jest dobrze rozwinięta. Ponadto droga krajowa nr 83 umożliwia łatwy dojazd do Turku oraz Sieradza będących większymi ośrodkami miejskimi w pobliżu Gminy. Z kolei średni czas podróży samochodem z centrum Gminy Warta do centrum Łodzi zajmuje ok. 1 godzinę (64 km). Ponadto centrum Gminy – miejscowość Warta, oddalone jest od Kalisza, dużego ośrodka miejskiego województwa wielkopolskiego, o ok. 40 km (50 min).

Przez teren Gminy nie przebiega linia kolejowa. Najbliższe stacje kolejowe znajdują się poza granicami Gminy, w miejscowości Kociołki (stacja Błaszki, Gmina Błaszki) oraz w Sieradzu (dworzec kolejowy). Ze stacji w Błaszkiach podróży mogą udać się m.in. do Łodzi, Poznania, Warszawy, Ostrowa Wielkopolskiego, Kalisza, z kolei z Sieradza m.in. do Łodzi, Poznania, Lublina, Elku, Wrocławia.

Ponadto Gmina Warta zapewnia gminny transport publiczny, którego operatorem jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Warcie sp. z o.o. (ZWIK). Połączenia zapewniają przejazd pomiędzy terenami miejskimi, a wiejskimi, co wpływa na zwiększenie dostępu do usług. W centrum miasta znajduje się dworzec autobusowy, który jest głównym centrum przesiadkowym dla mieszkańców Gminy.

Jednocześnie, PKS Sieradz umożliwia dojazd z dworca autobusowego Gminy Warta m.in. do miejscowości: Chwałęcice, Cielce, Goszczanów, Góra, Jeziorsko, Karolew, Lisków, Łask, Poddębice, Sieradz.

W Gminie można skorzystać również z transportu wodnego. Port umożliwia cumowanie jachtów, a także zachęca do odkrywania okolicznych wód poprzez wypożyczalnię żaglówek, kajaków i rowerów wodnych. Zapewnia również dostęp do niezbędnej infrastruktury, takiej jak sanitariaty i pomosty, co podnosi komfort korzystania z jego usług.

Na poniższej tabeli przedstawiono wydatki Gminy Warta w dziale 600 – Transport i łączność w latach 2019-2023. Analizując przedstawione dane zaobserwowano, że wydatki Gminy we wskazanym dziale rosły: od 3,89 mln zł w roku 2020 do 23,71 mln zł w roku 2022. Wysokie wydatki w 2022 roku związane były z dużymi inwestycjami w infrastrukturę drogową, które obejmowały m.in.: przebudowę ulic Promień, Wierna i Judyma (3,1 mln zł), remont drogi gminnej Proboszczowice – Ustków (4,7 mln zł), remont drogi Lasek – Pierzchnia Góra (3,4 mln zł). Łączne wydatki majątkowe w dziale Transport i łączność wyniosły ponad 21,1 mln zł.

Tab. 1 Wydatki w dziale transport i łączność w latach 2019-2023 w Gminie Warta (tys. zł)

DZIAŁ	2019	2020	2021	2022	2023	średnia	udział %
600 Transport i łączność	6 169,1	3 890,6	8 274,4	23 705,2	10 877,0	10 583, 25	13,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Dostęp do szerokopasmowego Internetu jest elementem kluczowym dla rozwoju jednostek samorządu terytorialnego. W dobie pracy zdalnej i e-usług w bezpośredni sposób przekłada się na jakość codziennego życia mieszkańców Gminy, warunki prowadzenia działalności gospodarczej oraz pracy i nauki, wpływa na wiele aspektów życia, takich jak komunikacja, praca, edukacja czy rozrywka. Jedną z technologii umożliwiających szerokopasmowy dostęp do Internetu jest sieć światłowodowa. Według raportu „Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do Internetu” na II kwartał 2024 roku przygotowanego przez Ministerstwo Cyfryzacji ok. 44% punktów adresowych w Gminie Warta nie miało dostępu do usług szerokopasmowego Internetu. Usługi stacjonarnego dostępu do usług szerokopasmowych świadczyły 23 podmioty, w tym prawie 90% zasięgu obejmowały usługi światłowodowe. W kolejnych 3 latach przewiduje się objęcie następnych 348 punktów adresowych zasięgiem stacjonarnego dostępu do usług szerokopasmowych.

1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego stanowi nadrzędny dokument regulujący prowadzenie polityki przestrzennej w regionie. Został przyjęty na mocy Uchwały nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. Zgodnie z zapisami Planu, na terenie województwa łódzkiego wyznaczone zostały następujące obszary funkcjonalne:

- **Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadlokalnym:**
 - Miejski Obszar Funkcjonalny Łodzi,
- **Obszary Funkcjonalne o znaczeniu regionalnym:**
 - Miejskie Obszary Funkcjonalne miast powiatowych,
 - Pozostałe Obszary Funkcjonalne (Górnictwo-Energetyczne Obszary Funkcjonalne, Ceramiczno-Budowlany Obszar Funkcjonalny, Rolnicze Obszary Funkcjonalne, Turystyczne Obszary Funkcjonalne).

Powyższe obszary wyznaczono w celu wdrażania indywidualnego podejścia do różnych terytoriów wyznaczonych na podstawie specyficznych uwarunkowań rozwojowych województwa łódzkiego.

Gmina Warta według zapisów zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego, została włączona do:

- **Sieradzkiego Obszaru Funkcjonalnego** – tworzącego Obszar Rozwoju Intensywnego Rolnictwa, w którym dominującą rolę odgrywa dobrze prosperujące rolnictwo, zdolne do pełnienia funkcji żywicielskiej i zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego. Powierzchnia Obszaru ogółem wynosi 4 772 km² tj. 26% powierzchni województwa. Obszar charakteryzuje się:
 - jedną z najwyższych jakości przestrzeni produkcyjnej w województwie,

- wysoką kulturą rolną,
- rozwiniętym towarowym rolnictwem.

Silnym wsparciem dla rozwoju wysokotowarowego rolnictwa w Obszarze jest zaplecze naukowo-badawcze m.in. Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach oraz rolnicze zakłady doświadczalne. Ważnym atutem w gminach powiatu sieradzkiego jest wysokotowarowa specjalizacja sadownicza oraz specjalistyczna uprawa ziemniaków.

- **Turystyczny Obszar Doliny Warty** – który rozciąga się wzdłuż rzek Warty, Prosny, a także częściowo rzeki Widawki oraz Neru i wyróżnia się walorami przyrodniczymi i kulturowymi, będącymi podstawą rozwoju m.in. turystyki aktywnej, kulturowej oraz uzdrowiskowej. Powierzchnia obszaru zajmuje łącznie 3 287 km², tj. 18% powierzchni województwa. Największymi atutami przyrodniczymi obszaru są:
 - Zbiornik Jezioro, ze względu na istniejący rezerwat ornitologiczny, gdzie rozwija się turystyka ornitologiczna (tzw. birdwatching);
 - Dolina Warty predysponowana do rozwoju turystyki aktywnej: kajakowej na rzekach Warcie i Widawce, jeździeckiej, z wykorzystaniem ośrodków jazdy konnej i szlaków konnych, rowerowej, pieszej, a także przyrodniczej, edukacyjnej i geoturystyki;
 - Uniejów, będący jedynym w kraju uzdrowiskiem termalnym i doskonałą bazą do prowadzenia badań naukowych.

Ponadto, Turystyczny Obszar Funkcjonalny Doliny Warty charakteryzuje się bogatym dziedzictwem kulturowym, czego świadectwem są m.in. liczne zabytki sakralne o średniowiecznym rodowodzie, obiekty archeologiczne oraz przykłady budownictwa drewnianego.

Zgodnie z zapisami zawartymi w Strategii, Gmina Warta została włączona do **Obszaru Zielonej Gospodarki**. Obszar ten obejmuje gminy położone poza Miejskimi Obszarami Funkcjonalnymi, z dominującą funkcją rolniczą, przyrodniczą oraz predysponowane do rozwoju turystyki ze względu na: potencjał endogeniczny środowiska przyrodniczego, bogactwo dziedzictwa kulturowego oraz zagospodarowanie turystyczne. Głównym kierunkiem interwencji na Obszarze Zielonej Gospodarki jest rozwój funkcji rolniczej i turystycznej poprzez ochronę i poprawę jakości środowiska oraz wzmocnienia odporności OSI na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne.



Ryc. 4 Obszary Strategicznej Interwencji w województwie łódzkim – Obszar Zielonej Gospodarki

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

W strukturze przestrzennej Gminy dominują użytki rolne znajdujące się głównie w jej zachodniej części ze względu na przewagę gleb o wyższych klasach bonitacyjnych (II-III i IV klasy). Wschodnią część Gminy, gdzie gleby są słabsze, w większości zajmują lasy. Z kolei jej środkową część, rozciągającą się na osi północ-południe, stanowi korytarz ekologiczny doliny Warty obejmujący dolinę rzeki Warty z jej strefą krawędziową oraz zbiornik Jezioro Białe będący główną atrakcją turystyczną regionu. Z tego względu w najbliższym sąsiedztwie zbiornika wyznaczone zostały tereny dla rozwoju zabudowy rekreacji zbiorowej i indywidualnej. Głównym ośrodkiem administracyjnym, kulturowym i usługowym Gminy jest miasto Warta skupiające około 25% mieszkańców Gminy. Odznacza się ona zwartą zabudową mieszkaniowo-usługową, której centralna część skoncentrowana jest wokół rynku oraz zabytkowego kościoła i klasztoru bernardynów, uzupełnioną zabudową mieszkaniową jednorodzinną i w niewielkiej części zabudową wielorodzinną, a także zabudową usługową i produkcyjno-usługową na jej obrzeżach. Z kolei w części wiejskiej, sołectwami skupiającymi najwięcej mieszkańców (300 i więcej według stanu z 31.12.2023 roku) są Rossoszyca, Cielce, Jakubice, Rożdżały, Włyń, Proboszczowice, Małków i Bartochów, zlokalizowane we wschodniej części gminy lub wzdłuż głównego ciągu komunikacyjnego Gminy – drogi krajowej nr 83. Przeważa w nich zabudowa zagrodowa i zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna.

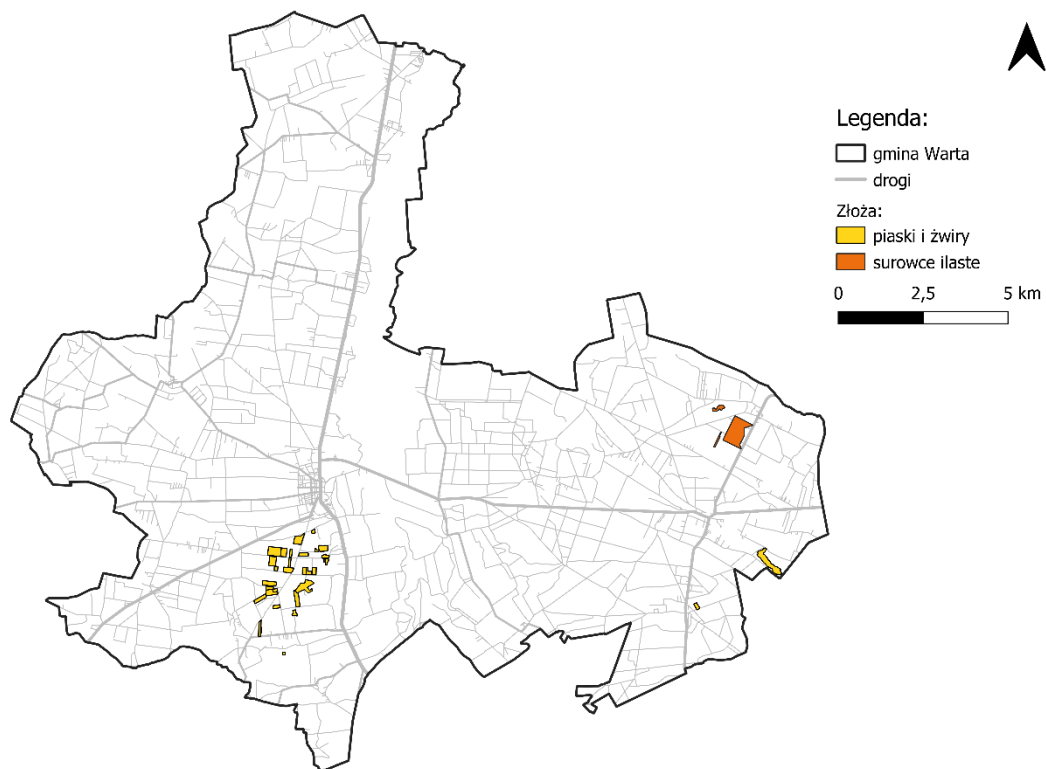
Zgodnie z uchwałą nr LII/365/2023 Rady Miejskiej w Warcie z dnia 31 marca 2023 roku, na obszarze Gminy wyznaczono obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji obejmujący centrum miasta Warta. Głównymi problemami, jakie zdiagnozowano na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego były:

1. W sferze społecznej: niższy przyrost naturalny, większa skala migracji, w tym większy odpływ ludności z terenu miasta, koncentracja problemów społecznych w mieście, wyższa liczba popełnianych przestępstw;
2. W sferze gospodarczej: odpływ małych firm z terenu miasta lub ich całkowita likwidacja;
3. W sferze środowiskowej: brak terenów zielonych, obszarów chłonnych w ścisłej zabudowie centrum, problemy z transportem i hałasem wzdłuż drogi krajowej, zanieczyszczenie powietrza w mieście;
4. W sferze przestrzenno-funkcjonalnej: zły stan techniczny budynków w centrum miasta, w szczególności zabytkowych kamienic, degradacja obszaru rynku, brak wystarczającej liczby miejsc parkingowych, duży ruch drogowy w centrum miasta, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami;
5. W sferze technicznej: degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych w mieście, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

W poprzednich latach w Gminie zrealizowano dwa projekty rewitalizacyjne, współfinansowane ze środków funduszy europejskich:

- Rewitalizacja Miasta Warta – Etap I (2011-2012) – współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego dla rozwoju regionu łódzkiego. Głównym celem projektu była poprawa atrakcyjności turystycznej miasta, wprowadzenie ładu przestrzennego i architektonicznego. W ramach projektu przeprowadzono: adaptację starego przedszkola na budynek administracyjno-socjalny, modernizację budynku Warckiego Centrum Kultury, rewitalizację rynku im. Władysława Stanisława Reymonta z przyległymi ulicami oraz placu po byłym przedszkolu na ul. Skarżyńskiego,
- Rewitalizacja Miasta Warta – Etap II (2017-2020) – współfinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 oraz Budżetu Państwa. Projekt miał na celu zwiększenie jakości obsługi mieszkańców w zakresie infrastruktury kultury, odnowę dziedzictwa kulturowego i podniesienie atrakcyjności przestrzeni publicznej Miasta Warta. W ramach projektu zrealizowano: remont budynku administracyjno-socjalnego przy ul. Skarżyńskiego w Warcie, przebudowę starej remizy OSP w Warcie z przeznaczeniem na bibliotekę miejską oraz salę konferencyjno-szkoleniową, remont budynku Urzędu Miejskiego w Warcie, przebudowę ulic Klasztornej, Garncarskiej, Krótkiej wraz z infrastrukturą.

Gmina Warta bogata jest również w surowce mineralne. Na terenie Gminy udokumentowano 25 złóż kruszywa – głównie piasku i piasku ze żwirem wykorzystywanego na potrzeby budownictwa drogowego, ale też glin zwałowych i iłów. Istnieją również tereny poeksploatacyjne wymagające rekultywacji.

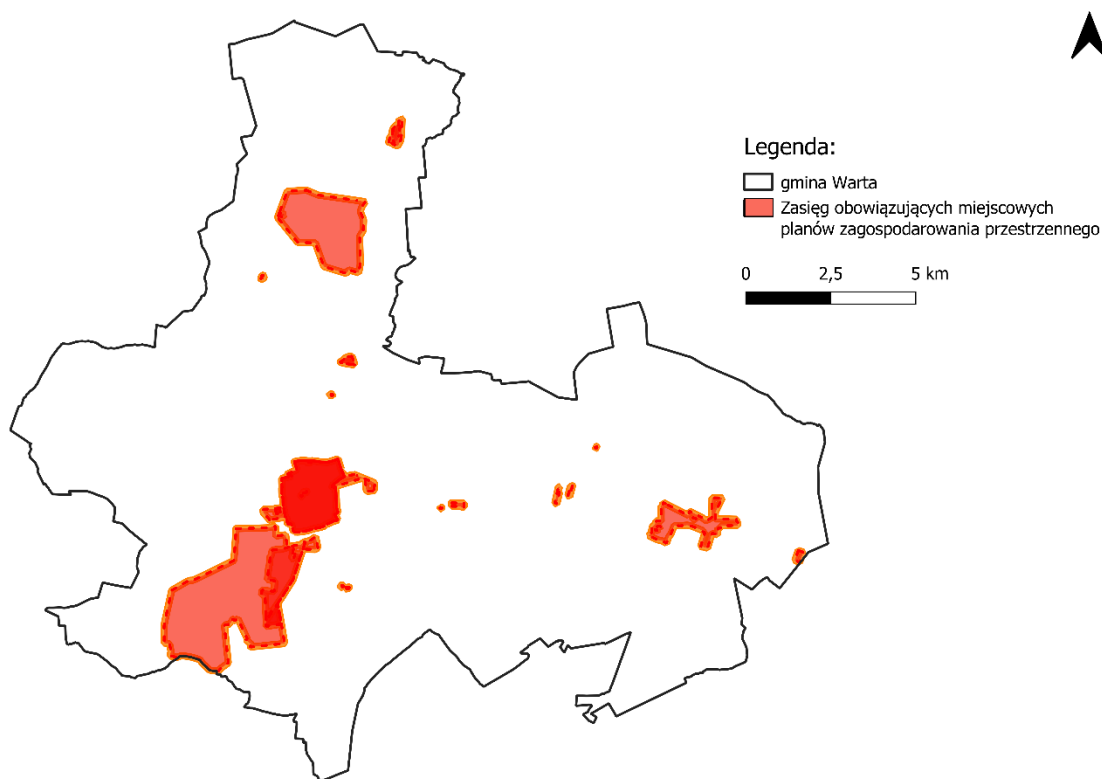


Ryc. 5 Lokalizacja złóż na terenie Gminy Warta

Źródło: opracowanie własne na podstawie systemu MIDAS

Planowanie przestrzenne na poziomie lokalnym warunkowane jest ustaleniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Warta przyjętego Uchwałą nr XXXIX/212/09 Rady Gminy i Miasta Warta z dnia 27 maja 2009 roku, zmienionego Zarządzeniem zastępczym Wojewody Łódzkiego z dnia 12 października 2017 roku ze względu na wprowadzenie udokumentowanych złóż kopalin oraz Uchwałą nr LI/285/17 Rady Gminy i Miasta Warta z dnia 29 listopada 2017 roku. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest nadrzędnym dokumentem planistycznym na terenie Gminy. Dokument ten określa kierunki polityki przestrzennej dla rozwoju danej jednostki administracyjnej, zgodne z obecnymi uwarunkowaniami, trendami rozwojowymi oraz ustaleniami wynikającymi z ponadlokalnych celów polityki przestrzennej. Należy jednak zaznaczyć, iż w wyniku reformy planowania przestrzennego, Gmina Warta zobowiązana jest do opracowania Planu Ogólnego, który w odróżnieniu od studium, będzie miał charakter aktu prawa miejscowego.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP) stanowią akty prawa miejscowego, które regulują funkcję oraz sposób wykorzystania danego terenu. Do 2023 roku Gmina Warta przyjęła 20 MPZP, które pokrywały 10,5% jej całkowitej powierzchni. Należy jednak zaznaczyć, że 3 z nich zostały przyjęte przed 2003 rokiem i wymagają aktualizacji. Ponadto w trakcie przygotowywania są 2 MPZP, które będą obejmować 2,7% powierzchni Gminy.



Ryc. 6 Zasięg obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy Warta

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://warta.e-mapa.net/>.

Na terenach, które nie zostały objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego polityka przestrzenna Gminy prowadzona jest w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (tzw. WZ) lub decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W latach 2019-2023 w Gminie Warta wydano łącznie 515 decyzji o warunkach zabudowy. Ich liczba w poszczególnych latach znacznie się różniła. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy od 2021 do 2023 roku wzrosła nieco ponad 49%, co może świadczyć o rosnących planach inwestycyjnych w zakresie nowej zabudowy. Przeliczając podane wartości na 1 tys. mieszkańców można zaobserwować, że wskaźnik ten od 2022 roku jest wyższy w porównaniu do średniej dla gmin powiatu sieradzkiego. O wysokiej liczbie wydawanych decyzji o warunkach zabudowy świadczy również fakt, że średnie pokrycie MPZP powierzchni powiatu jest niższe niż w Gminie Warta (wynosi ono 4,7%), co sugeruje, że prowadzenie polityki przestrzennej w większości gmin powiatu powinno być bardziej oparte o decyzje o warunkach zabudowy niż ma to miejsce w Gminie Warta.

Poniższa tabela przedstawia również liczbę wydanych pozwoleń na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym. Ich liczba w Gminie Warta znacznie się zmniejszyła, od 2019 roku (83 pozwolenia) do 2023 roku (50 pozwoleń), stanowiąc w 2023 roku ok. 10,6% wszystkich wydanych pozwoleń w powiecie. Przeliczając podane wartości na 1 tys. mieszkańców zaobserwowano, że w analizowanej jednostce wydawano zbliżoną liczbę pozwoleń na budowę do średniej dla gmin w powiecie sieradzkim. W analizowanych latach, poza rokiem 2022, decyzje te w większości dotyczyły budynków zbiorowego zamieszkania oraz niemieszkalnych i obiektów inżynierii lądowej i wodnej. Natomiast w 2022 większość decyzji dotyczyła budynków mieszkalnych. Wśród miejscowości Gminy największy ruch budowlany obserwuje się w miejscowościach: Warta, Zaspy Miłkowskie i Ostrów Warcki.

Tab. 2 Ruch budowlany w Gminie Warta w latach 2019-2023 na tle średniej gmin powiatu sieradzkiego

		2019	2020	2021	2022	2023
Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu						
Ogółem	Warta	111	101	68	97	138
	powiat	1125	1015	1024	741	959
na 1 tys. mieszkańców	Warta	8,78	8,31	5,66	8,15	11,70
	powiat	9,56	8,89	9,05	6,60	8,60
Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym						
Ogółem	Warta	83	64	73	74	50
	powiat	655	676	778	551	471
na 1 tys. mieszkańców	Warta	6,57	5,27	6,08	6,22	4,24
	powiat	5,57	5,92	6,87	4,90	4,23
w tym nowe budynki mieszkalne (%)	Warta	36,14	50,00	46,58	64,86	46,00
	powiat	48,09	55,62	56,68	55,35	55,20
w tym nowe budynki zbiorowego zamieszkania oraz niemieszkalne i obiekty inżynierii lądowej i wodnej (%)	Warta	63,86	50,00	53,42	35,14	54,00
	powiat	51,91	44,38	43,32	44,65	44,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

1.4. Walory przyrodnicze i turystyczne

Walory przyrodnicze

Zgodnie z Regionalizacją fizyczno-geograficzną Polski wg J. Kondrackiego, Gmina Warta położona jest na obszarze prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego, podprowincji Niziny Środkowopolskiej, makroregionu Niziny Południowowielkopolskiej. Badana jednostka zlokalizowana jest w obrębach czterech mezoregionów:

- Wysoczyzny Łaskiej (wschodnia część Gminy),
- Kotliny Sieradzkiej (środkowa część Gminy),
- Wysoczyzny Złoczewskiej (południowo zachodnia część Gminy),
- Wysoczyzny Tureckiej (zachodnia część Gminy).

Gmina Warta charakteryzuje się lekko falistą rozległą równiną morenową z zachowanymi piaszczystymi i piaszczysto-żwirowymi wzgórzami w postaci morenowych ostańców. W Gminie przeważają tereny równinne. W części spągowej występują żwiry i piaski polodowcowe, następnie zalegają pokłady glin zwałowych. Wyspowo występują osady żwirowo-piaszczyste. Środkowa część Gminy ma pagórkowaty charakter, natomiast kilka kilometrów na południowy zachód rozciąga się strefa wzgórz morenowych. Najwyższym wzniesieniem Gminy jest wzgórze Łysa Góra o wysokości 189 m n.p.m. Natomiast Dolina Warty jest wyraźnym obniżeniem na terenie Gminy.

Sieć rzeczna Gminy Warta jest zróżnicowana i obejmuje kilka kluczowych cieków wodnych. Najważniejszą rzeką w tym rejonie jest Warta, która pełni rolę głównego nurtu wodnego, a jej brzegi są często otoczone malowniczymi krajobrazami. Rzeka ta ma duże znaczenie dla lokalnej ekologii oraz gospodarki, stanowiąc miejsce rekreacji i aktywności wodnych. Przeływa z południa na północ Gminy. Ponadto przez teren Gminy przepływają następujące rzeki:

- Jadwiczna,
- Niniwka,
- Kanał Stojanowski,
- Struga z Bartochowa,

- Struga z Augustynowa,
- Swędra,
- Pichna k. Zduńskiej Woli.

Na rzece Warta, w granicach Gminy wybudowano sztuczny zbiornik Jeziorsko o łącznej powierzchni 42,3 km². Powierzchnia zbiornika na terenie Gminy wynosi 14,04 km², co stanowi ok. 33,2% jego ogólnej powierzchni. Maksymalny poziom piętrzenia zbiornika zaporowego wynosi 121,5 m n. p. m. Podstawową jego funkcją jest retencjonowanie wody, jednak zbiornik wykorzystywany jest także w celach rekreacyjnych oraz do wytwarzania energii w elektrowni wodnej.

Lokalizacja Gminy w dolinie rzeki Warty oraz nad zbiornikiem Jeziorsko sprawia, że Gmina Warta wyróżnia się bogactwem środowiska przyrodniczego i wysokimi walorami krajobrazowymi. Z tego względu 37,68% powierzchni Gminy pokryta jest różnorodnymi formami ochrony przyrody, do których zalicza się:

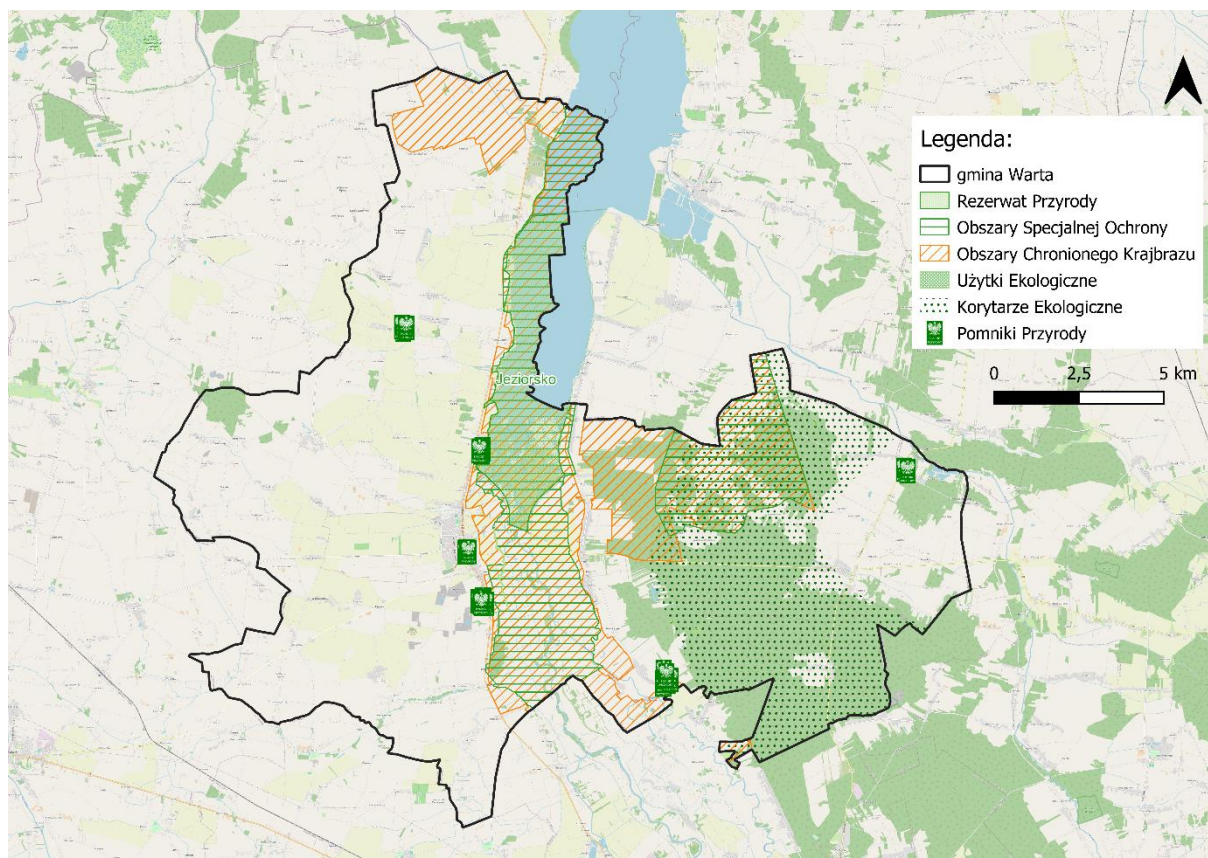
Nadwarciański Obszar Chronionego Krajobrazu – w granicach Gminy koncentruje się na terenach doliny Warty, zbiornika Jeziorsko oraz rezerwatu ornitologicznego. Charakteryzuje się bogactwem fauny i flory, naturalnych zbiorowisk roślinnych, kompleksem łąk z oczkami wodnymi oraz stanowiskami roślinności szuwarowej i wodnej.

Rezerwat przyrody „Jeziorsko” – celem ochrony jest zachowanie ostoi ptaków wodno-błotnych, ze względów krajobrazowych, naukowych i dydaktycznych. Na jego terenie zidentyfikowano 250 gatunków ptaków, w tym 150 gatunków lęgowych oraz około 25 gatunków ptaków z Załącznika nr I tzw. Dyrektywy Ptasiej. Ponadto zidentyfikowano występowanie trzech gatunków ptaków znajdujących się w *Polskiej czerwonej księdze zwierząt*.

Obszar specjalnej ochrony Natura 2000 Zbiornik Jeziorsko (kod obszaru PLB100002) – koncentruje się głównie w obszarze doliny Warty i zbiornika Jeziorsko. Celem wyznaczenia Obszaru Specjalnej Ochrony jest ochrona populacji dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk zgodnie z wymogami ekologicznymi, jak również przywracanie zniszczonych i tworzenie nowych biotopów.

Użytki ekologiczne – zlokalizowane w Nadleśnictwie Poddębice w Obrębie Sieradz. Są to 3 bagna śródlęśne o powierzchni 1,57 ha, 0,82 ha oraz 1,19 ha. Ochroną o randze użytku ekologicznego jest objęta w części także rzeka Mazur stanowiąca lewobrzeżny dopływ zbiornika Jeziorsko.

W Gminie Warta znajduje się **31 pomników przyrody**, które koncentrują się w grupach. Jednym z najbardziej znanych pomników przyrody jest dąb szypułkowy w Kamionaczu. Dąb ma obwód wynoszący 782 cm i wysokość około 24 metrów, a jego wiek szacuje się na ok. 500 lat. Stanowi jedną z ostatnich pozostałości starych, nadwarciańskich lasów grądowych.



Ryc. 7 Formy ochrony przyrody występujące w Gminie Warta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii oraz danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

W Gminie znajduje się również korytarz ekologiczny wyznaczony w celu zapewniania przemieszczania się zwierząt pomiędzy siedliskami, aby zachować różnorodność gatunkową oraz siedliska przyrodnicze, które zajmują ok. 52,9 ha obszaru Gminy Warta. Są to obszary lądowe lub wodne, na których występują cenne dla wspólnoty gatunki zwierząt i roślin. Zlokalizowane są w granicach Lasów Państwowych. Należy do nich m.in.: Grąd środkowoeuropejski, Dąbrowa świetlista, Łęg olszowy i Bór bagienny.

Walory kulturowe i turystyczne

Gmina Warta charakteryzuje się korzystnymi uwarunkowaniami przyrodniczymi, stanowi wyjątkowy obszar turystyczny, w którym harmonijnie współistnieją walory naturalne i dziedzictwo kulturowe. Rzeki i malowniczy zbiornik Jezioro oferują różnorodne możliwości aktywnego spędzania czasu. Równocześnie, bogactwo zabytków i historycznych miejsc stwarza doskonałe warunki do odkrywania lokalnej kultury i tradycji.

Książę Kazimierz Kondratowicz w 1255 roku nadał osadzie prawa miejskie. Następnie w 1331 r. Warta została spalona przez raję krzyżacką. Okres świetności miasta trwał od XV w. do pierwszej połowy XVII wieku, kiedy to wzbogacano kościoły o cenne ołtarze, monstrancje, obrazy oraz czynnie wspierano królów Polski poprzez przekazywane środki finansowe i żołnierzy. W 1467 roku powstał klasztor Bernardynów, który wpływał na życie duchowe i kulturowe mieszkańców. W owych czasach rozwijały się prężnie usługi i rzemieślnictwo. W połowie XVII wieku Warta traciła swoją pozycję poprzez liczne wojny. W 1815 roku na jej terenach powstał 3 Pułk Strzelców Koronnych, który uczestniczył w powstaniu listopadowym. Podczas I wojny światowej działał oddział Polskiej Organizacji Wojskowej, a przy niej drużyna harcerska. W okresie

międzywojennym Warta odżyła kulturalnie. Rozwój przerwał atak Niemców na Polskę w 1939 roku. Gmina Warta została zniszczona i włączona do Rzeszy, w obszar Kraju Warty.

W Warcie urodził się i działał Stanisław Jakub Skarżyński, pułkownik pilot Wojska Polskiego. W 1918 roku brał udział w rozbrajaniu Niemców w Warcie oraz uczestniczył w wojnie polsko-bolszewickiej jako żołnierz 29 Pułku Strzelców Kaniowskich. Ustanowił również rekord świata w długości lotu, przelatując jako pierwszy Polak, Atlantyk w dniu 8 maja 1933 roku. Odznaczony został m.in.: Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari, Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Niepodległości oraz trzykrotnie Krzyżem Walecznych.

W Gminie wyróżniają się liczne zabytki, które stanowią cenne świadectwa historyczne i kulturowe regionu. Łącznie w rejestrze zabytków znajdują się 22 zabytki, a w gminnej ewidencji zabytków – 101.

Szczególnie cenne są zespoły klasztorne z XV i XVIII wieku, zlokalizowane w mieście Warta, które przyciągają uwagę swoją architekturą i bogatą historią. Warto również zwrócić uwagę na kościół pod wezwaniem św. Mikołaja, datowany na XIV wiek, który jest nie tylko miejscem kultu, ale także istotnym elementem dziedzictwa lokalnego. Ponadto, na terenie Gminy zachowały się liczne zespoły pałacowe i dworskie, które świadczą o dawnym przepychu i znaczeniu regionu w historii Polski. Te zabytki stanowią nie tylko atrakcję turystyczną, ale także ważne źródło wiedzy o przeszłości tego obszaru.

Kościół pod wezwaniem św. Mikołaja, zbudowany około 1340 roku w Warcie, jest cennym przykładem gotyckiej architektury. Po pożarze w XVII wieku przekształcono jego wnętrze i obniżono mury, co wpłynęło na jego ostateczny kształt. W XX wieku wieża została podwyższona, nadając budowli nowy charakter. Kościół, wzniesiony z czerwonej cegły, posiada trzy nawy oraz trójbocznie zamknięte prezbiterium, a do jego głównej bryły przylega czworoboczna wieża od północnej strony. Szczególną uwagę zwracają gotyckie portale z formowanej cegły oraz dekoracyjne blendy w partii prezbiterium i szczycie elewacji zachodniej, które świadczą o kunszcie rzemieślników tamtej epoki.

Zespół klasztorny bernardynów składa się z klasztoru z XV wieku, kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP oraz cmentarnej kaplicy przy kościele. W 1482 r. rozpoczęła się budowa murowanego klasztoru i kościoła w gotyckim stylu. Na części prezbiterium i krużganku klasztoru zachowała się polichromia z początku XVI w. Następnie dobudowano boczną kaplicę św. Anny w renesansowym stylu, a z prawej strony fasady kościoła barokową wieżę. W XIII w. kościół został przebudowany. Gotycki styl kościoła został zmieniony na barokowy, poszerzono przy tym filary i podwyższono sklepienie. Na cmentarzu wzniesiono kaplicę św. Barbary. W 1761 roku dobudowano drugą barokową wieżę i kruchtę. Na przełomie XVIII i XIX w. zakonnicy założyli szkołę elementarną i średnią, jak również seminarium nauczycielskie. W czasie zaborów w przyklasztornych budynkach założono szpital dla chorych psychicznie. W czasie międzywojnia zakonnicy wrócili do klasztoru, jednakże w pierwszych latach II wojny światowej kościół został zmieniony przez Niemców w magazyn zboża. Obecnie przywrócono budynkom funkcje sakralne.

W 1722 roku rozpoczęto budowę murowanego klasztoru Bernardynek w Warcie na miejscu wcześniejszego, który został zniszczony przez pożar. Niestety, podczas rozbiorów, w 1898 roku, siostry Bernardynki otrzymały nakaz przeniesienia się do klasztoru w Wieluniu. W czasie opuszczania klasztoru miało dojść do przekazania siostrze Szarytkom krzyża nazwanego „Cudowny Pan Jezus Warcki”. Wówczas wydarzyło się coś niezwykłego – konie, które miały ciągnąć powóz z krzyżem, odmówiły ruszenia. Siostry Szarytki, widząc w tym znak Boży, pozostawiły krzyż siostrze Bernardynkom. Od 1908 roku budynek wykorzystywany był przez szpital psychiatryczny. Jednakże, w 1984 roku reaktywowano klasztor Bernardynek w Warcie. W latach 1986-1994 trwały prace nad budową nowego klasztoru i remontem kościoła p.w. Najświętszej Marii Panny Matki Kościoła i św. Józefa.

Zespół dworski w Małkowie, obejmujący pałac, pawilon oraz park, to przykład XIX-wiecznej architektury. Pałac, wzniesiony w latach 1810-1820, został zaprojektowany na wzór rezydencji

cesarza na wyspie Elbie i odznaczał się unikalnym stylem oraz elegancją. W budynku mieściła się tzw. świątynia sztuki, która podkreślała jego kulturalne znaczenie. Po II wojnie światowej pałac przeszedł na własność państwa, a w jego wnętrzach odbudowano pomnik Reymonta i utworzono izbę pamięci tego noblisty. Od lat 90. XX wieku pałac jest w rękach prywatnych, obecnie pełniąc funkcje hotelowe i restauracyjne, co przyczynia się do jego ożywienia jako miejsca spotkań i wypoczynku.

Tab. 3 Obiekty wpisane do rejestru zabytków w granicach Gminy Warta

Miejscowość	Obiekt
Warta	- kościół par. p.w. św. Mikołaja XIV-XX w., - zespół klasztorny bernardynów XVIII w.: kościół, klasztor, dzwonnica, - zespół klasztorny bernardynów XV, XVII-XVIII w.: kościół, klasztor, kaplica cmentarna, - kaplica cmentarna z I połowy XIX w., - ratusz z 1842 r., - jatki, ob. kino „Lutnia” z I połowy XIX, XX w., - park, - dom ul. Kaszyńskiego 1 z 1840-45 r., - dom Rynek 24 z połowy XIX w., - kamienica ul. Błękitnej Armii 26.
Cielce	dwór z początku XIX w.
Góra	kościół par. p.w. Wniebowzięcia NMP z 1793 r.
Kamionacz	- kościół par. p.w. św. Marcina z 1845 r., - dzwonnica, - park.
Krąków	- dwór z 1 połowy XIX w., - spichlerz z 1 połowy XIX w.
Małków	zespół pałacowy z w połowy XIX w.: pałac, pawilon, park.
Mikołajewice	zespół dworski XVIII/XIX w.: dwór, spichlerz, park.
Rossoszyca	kościół par. p.w. św. Wawrzyńca z 1783
Rożdżały	zespół pałacowy XIX/XX w.: pałac, park.
Ustków	zespół dworski z XIX w.: dwór, spichrz, park.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.nid.pl.

Zgodnie z zapisami Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Łódzkiego na lata 2024–2027, wśród zabytków reprezentatywnych znajdują się:

- zespół dworsko-parkowy w Ustkowie,
- historyczny układ urbanistyczny miasta,
- zespół klasztorny bernardynów w Warcie,
- kościół parafialny św. Mikołaja w Warcie.

Jednocześnie część obiektów znajduje się na liście zabytków zagrożonych, w tym zespół dworsko-parkowy w Ustkowie, wymagający podjęcia działań ochronnych i konserwatorskich.

Miasto Warta włączono do ośrodków historycznych o randze lokalnej, dedykując mu zadania związane m.in. z ochroną i rewaloryzacją dziedzictwa kulturowego, wsparciem finansowym i programowym dla obiektów zabytkowych, poprawą jakości przestrzeni historycznych, aktywizacją społeczności lokalnych i promocją wielokulturowego dziedzictwa, a także digitalizacją i nowoczesnym udostępnianiem zasobów muzealnych

Turystyczne walory Gminy Warta wynikają przede wszystkim z jej położenia nad zbiornikiem Jeziorsko i rzeką Wartą – co katalizuje rozwój turystyki wodnej, w tym kajakowej i jachtowej. Przy zachodnim brzegu zbiornika w miejscowości Ostrów Warcki zlokalizowany jest port jachtowy „Jeziorsko”. Oferuje liczne atrakcje m.in. wypożyczalnię rowerów wodnych, kajaków, wakeparku, pole namiotowe i caravanningowe, SPA i plażę. Oprócz przystani jachtowej zapewnia przestrzeń do gry w tenisa

stołowego, siatkówki plażowej oraz siłowni zewnętrznej. W porcie znajduje się również Centrum Szkoleniowo-Wystawiennicze i Turystyki Wodnej, które pełni rolę szkoleniową, wystawienniczą, jak również nadzorczą przystani.

Na terenie Gminy zlokalizowany jest oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajobrazowego im. Eugenii Kaleniewicz w Warcie, którego głównym celem są działania w zakresie kultury, oświaty i ochrony środowiska. Z inicjatywy współzałożycieli PTTK w Warcie powstało Muzeum Miasta i Rzeki Warty, które mieści się w zabytkowej XIX-wiecznej kamienicy, przy ul. Błękitnej Armii w Warcie. Stała ekspozycja zaprasza do odkrywania losów znanych postaci, takich jak pułkownik Stanisław Skarżyński. Zwiedzający mogą podziwiać również zabytki archeologiczne z terenów obecnego zbiornika Jeziorsko oraz wyposażenie mieszkań z przełomu z XIX i XX w. Wystawy czasowe oferują różnorodne tematy, prezentując zarówno lokalną sztukę, jak i historyczne pamiątki. Całość dopełniają wydarzenia kulturalne i warsztaty, które angażują lokalną społeczność i stanowią dodatkową atrakcję dla turystów.

W Warcie przy ul. Tarnowskiego znajduje się obiekt rekreacyjno-wypoczynkowy, na który składa się 6 stref: wejścia, piknikowa, zabaw i sportu, rekreacji wodnej, edukacji ekologicznej, spacerowa. Wielofunkcyjna przestrzeń publiczna zapewnia możliwość aktywnego spędzania czasu wolnego m.in. na: plaży, dwóch placach zabaw, dwóch boiskach do piłki nożnej. Kompleks zapewnia również strefy do relaksu i odpoczynku m.in.: pomosty piknikowe, trzy altany, miejsca na ognisko-paleniska z ławkami, ścieżki piesze. Ponadto w przestrzeni zlokalizowano tablice oraz gry edukacyjne, które odnoszą się do walorów przyrodniczych rezerwatu Jeziorsko. Zapewniono także dobrą dostępność przestrzeni poprzez wprowadzenie ławek oraz toalety publicznej.

Możliwość zapoznania się z krajobrazem Gminy z lotu ptaka zapewniają dwie wieże widokowe, o wysokości ok. 20 m. W miejscowości Glinno wieża widokowa umiejscowiona jest na wysokiej skarpie doliny Warty. Z punktu widokowego obserwować można rezerwat przyrody, zbiornik Jeziorsko i sąsiednie okolice. Na obrzeżach miejscowości Proboszczowice również znajduje się wieża widokowa, która ze względu na niewielką odległość od zbiornika Jeziorsko i rezerwatu przyrody pozwala obserwować różne gatunki ptaków. Z punktu widokowego można również zobaczyć fragment koryta rzeki Warty.

Przez obszar Gminy biegnie Turystyczny Nadwarciański Szlak Bursztynowy, który pozwala poznać komunikacyjne trakty z czasów starożytnych. Całkowita długość szlaku wynosi 382 km, co czyni go znaczącą atrakcją turystyczną regionu. Warto również zaznaczyć, że przez Gminę Wartę przebiegają szlaki piesze, takie jak:

- Walk nad Wartą w 1939 r. (długość ok. 54,9 km)
- Władysława Reymonta (długość ok. 35,6 km),
- Powstańców 1863 r. (długość 49,5 km),
- Kazimierza Deczyńskiego (długość ok. 38km).

Przez analizowaną jednostkę przebiega szlak konny im. Henryka Dobrzańskiego „Humbała”, który jest jednym z najdłuższych w Europie. Ponadto na terenie Gminy zostały wyznaczone liczne szlaki rowerowe, m.in.:

- Łódzka Magistrala Rowerowa (szlak czerwony) – stanowiąca międzynarodowy szlak rowerowy Łódź – Berlin,
- Nadwarciański Szlak Rowerowy (szlak niebieski) – prowadzący od Warty do Jeziorska i granicy Gminy,
- Regionalny szlak rowerowy – odcinek Szlaku Ziemi Sieradzkiej,
- Sieradzka „S” (szlak niebieski) – przebiegająca od Tubądzina do Warty.

Dodatkowo w SRWŁ 2030 wskazano przebieg kulturowych szlaków samochodowych przez gminę Wartę, są to: Szlak Bursztynowy i Szlak Romański.

Uchwałą Zarządu Województwa Łódzkiego nr 926/25 z dnia 8 lipca 2025 r. przyjęto schematyczny przebieg regionalnych tras rowerowych województwa łódzkiego. W powyższym dokumencie dla Gminy Warta wytyczono:

- 17: trasa krajowa wzdłuż rzeki Warty, wytyczona po wale wschodnim,
- 8: trasa krajowa od granicy województwa przez miejscowości: Mrocзки Małe, Sędzimirowice, Morawki, Witów i Wartę. Dalej na wschód przebiegająca wzdłuż drogi wojewódzkiej 710 do skrzyżowania za wschodnim wałem rzeki Warta i wyżej wymienionej trasy nr 17,
- 217: trasa regionalna wzdłuż zachodniego brzegu zbiornika Jeziorsko - sugerowany przebieg wzdłuż drogi krajowej nr 83.

Gmina Warta posiada również bogatą ofertę noclegową, która zlokalizowana jest głównie w otoczeniu zbiornika Jeziorsko. Zapewniona jest także różnorodna oferta gastronomiczna, która obejmuje restauracje, smażalnie, kawiarnie, bary, cukiernie. Najwięcej punktów gastronomicznych występuje w mieście Warta oraz miejscowościach z bogatą ofertą turystyczną.

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna

Przedsiębiorczość

Jednym z elementów charakteryzujących lokalny rynek pracy oraz sytuację gospodarczą Gminy jest liczba podmiotów gospodarczych działających na jej obszarze. Stanowi ona istotny wskaźnik poziomu przedsiębiorczości w granicach danej jednostki samorządowej. W poniższej tabeli przedstawiono kształtowanie się liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na obszarze powiatu sieradzkiego w latach 2019-2023. W 2023 roku najwięcej przedsiębiorstw funkcjonowało w gminie miejskiej Sieradz stanowiącej główny ośrodek gospodarczy powiatu – 4 610 podmiotów, co stanowiło 42,9% wszystkich firm zarejestrowanych w powiecie. Na terenie Gminy Warta w 2023 roku zarejestrowanych było 991 podmiotów, co stanowiło 9,2% wszystkich przedsiębiorstw w powiecie. Dynamika zmian w badanych latach dla powiatu sieradzkiego wyniosła ok. 111,2%. Największe zmiany wśród gmin powiatu odnotowano w gminach Goszczanów i Brzeźnio, gdzie dynamika zjawiska wyniosła ok. 124%. Natomiast Gmina Warta, z dynamiką na poziomie 111,3%, miała zbliżony wynik do średniej dla gmin powiatu sieradzkiego.

Tab. 4 Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie sieradzkim w latach 2019-2023

JST	2019		2023		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2019-2023
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
powiat sieradzki	9 656	100,0%	10 740	100,0%	1 084
m. Sieradz	4 395	45,5%	4 610	42,9%	215
Błaszki	905	9,4%	1 021	9,5%	116
Brąszewice	309	3,2%	349	3,2%	40
Brzeźnio	482	5,0%	598	5,6%	116
Burzenin	409	4,2%	472	4,4%	63
Goszczanów	317	3,3%	394	3,7%	77
Klonowa	164	1,7%	199	1,9%	35
Sieradz	879	9,1%	1 062	9,9%	183
Warta	890	9,2%	991	9,2%	101
Wróblew	352	3,6%	426	4,0%	74
Złoczew	554	5,7%	618	5,8%	64

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

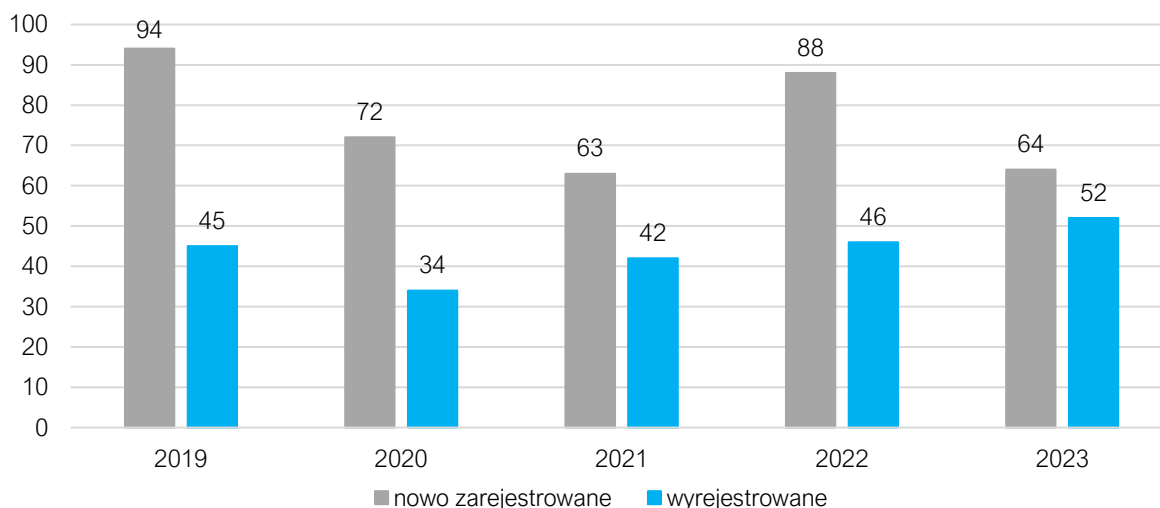
Według danych na koniec 2023 roku wśród podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie Gminy Warta, na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), najwięcej z nich działało w sekcji G handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (206 – 20,8%) oraz sekcji F budownictwo (202 – 20,4%). Następne w kolejności sekcje, których udział wynosił powyżej 5% to: S i T pozostała działalność usługowa (97 – 9,8%), Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna (83 – 8,4%), C przetwórstwo przemysłowe (78 – 7,9%), M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (64 – 6,5%), H transport i gospodarka magazynowa (59 – 6,0%).

Tab. 5 Podmioty działające na terenie Gminy Warta na koniec 2023 r. według sekcji PKD

SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	35	3,5%
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	3	0,3%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	78	7,9%
SEKCJA D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	0,1%
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4	0,4%
SEKCJA F Budownictwo	202	20,4%
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	206	20,8%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	59	6,0%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	19	1,9%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	15	1,5%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	18	1,8%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	10	1,0%
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	64	6,5%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	25	2,5%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	26	2,6%
SEKCJA P Edukacja	25	2,5%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	83	8,4%
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	20	2,0%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	97	9,8%
SEKCJA U Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

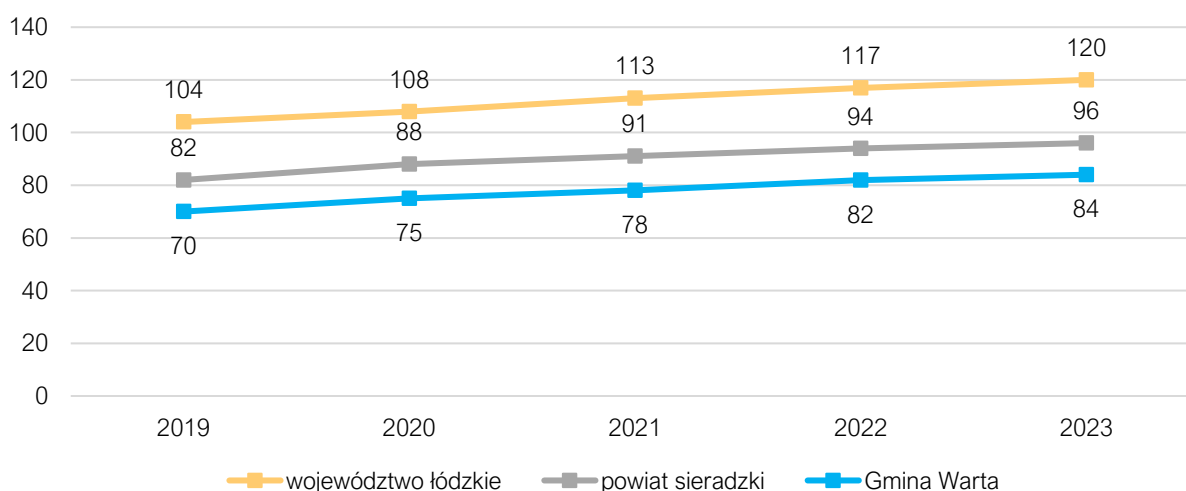
Na poniższej rycinie przedstawiono liczbę podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2019-2023 na terenie Gminy Warta. W każdym analizowanym roku liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych. Najwyższą różnicę odnotowano w 2019 roku, kiedy to kształtowała się ona na poziomie 49 podmiotów (94 nowe zarejestrowane firmy, 45 wyrejestrowanych). Z kolei najmniejsza różnica pomiędzy przedsiębiorstwami nowo zarejestrowanymi, a wyrejestrowanymi wystąpiła w 2023 roku (12 podmiotów: 64 nowe podmioty, 52 wyrejestrowane). Analizując przedstawione dane zaobserwowano również, że na terenie Gminy najwięcej nowych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych zostało w 2019 roku (98 podmiotów) i 2022 roku (88 podmiotów). Należy również zauważyć, że na przestrzeni analizowanych lat liczba nowo zarejestrowanych podmiotów znacznie zmalała, natomiast liczba wyrejestrowanych podmiotów wzrosła, co jest negatywnym zjawiskiem.



Ryc. 9 Porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2019-2023 działających na terenie Gminy Warta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W celu osiągnięcia porównywalności poziomu rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego stosowane jest kryterium liczby przedsiębiorstw przypadających na 1 tys. mieszkańców. Gminę Wartę zestawiono ze średnią dla gmin powiatu sieradzkiego oraz województwa łódzkiego, co prezentuje poniższa rycina. W latach 2019-2023 liczba funkcjonujących przedsiębiorstw na 1 tys. mieszkańców dla wszystkich analizowanych jednostek, wykazywała tendencję wzrostową. Gmina Warta charakteryzowała się szybszą dynamiką tego zjawiska w porównaniu do średniej dla gmin powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego, osiągając poziom 120%. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Warta (gdzie w 2023 roku na 1 tys. mieszkańców przypadały 84 podmioty gospodarcze) była niższa od średniej dla gmin powiatu sieradzkiego (96 podmiotów na 1 tys. mieszkańców) oraz średniej dla gmin województwa łódzkiego (120 podmiotów na 1 tys. mieszkańców).

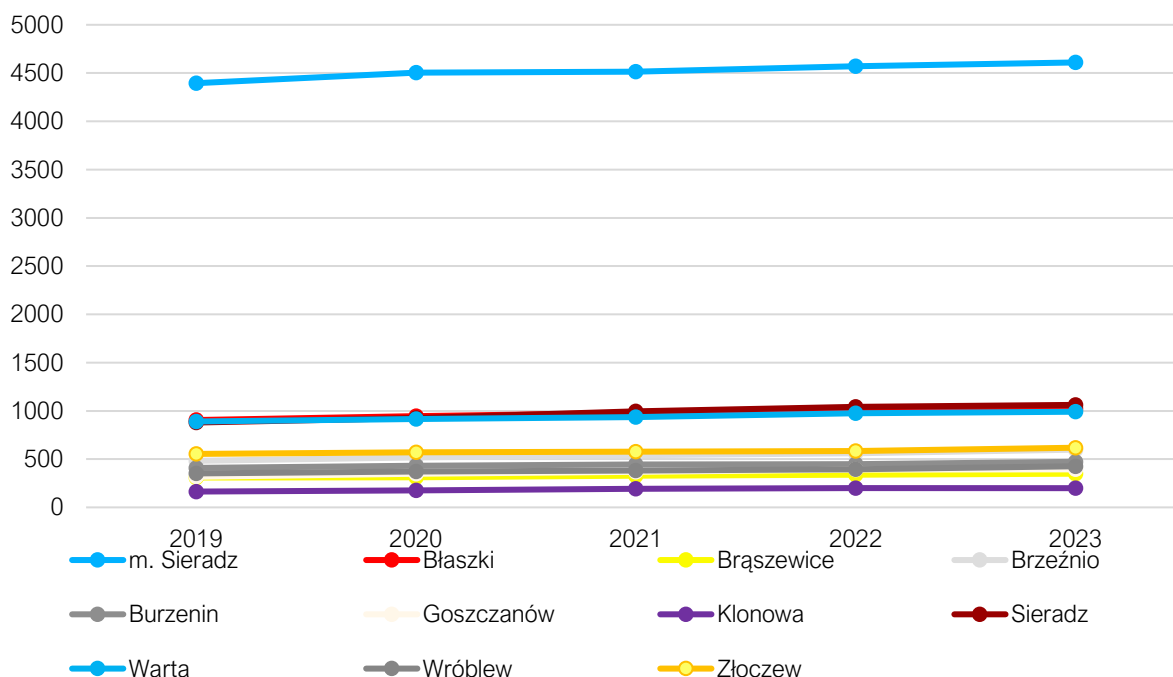


Ryc. 10 Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Warta na tle powiatu i województwa w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na tle gmin powiatu sieradzkiego Gmina Warta osiągała jedną z wyższych wartości pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w latach 2019-2023. W 2023 roku wyższą wartość wskaźnika od Gminy Warty osiągała jedynie gmina miejska

Sieradz (4 610 podmiotów), gmina wiejska Sieradz (1 062 podmiotów) i gmina Błaszki (1 021 podmiotów). W analizowanych latach w Gminie Warta widoczny jest powolny stały wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Podobna sytuacja ma miejsce w większości gmin powiatu sieradzkiego.



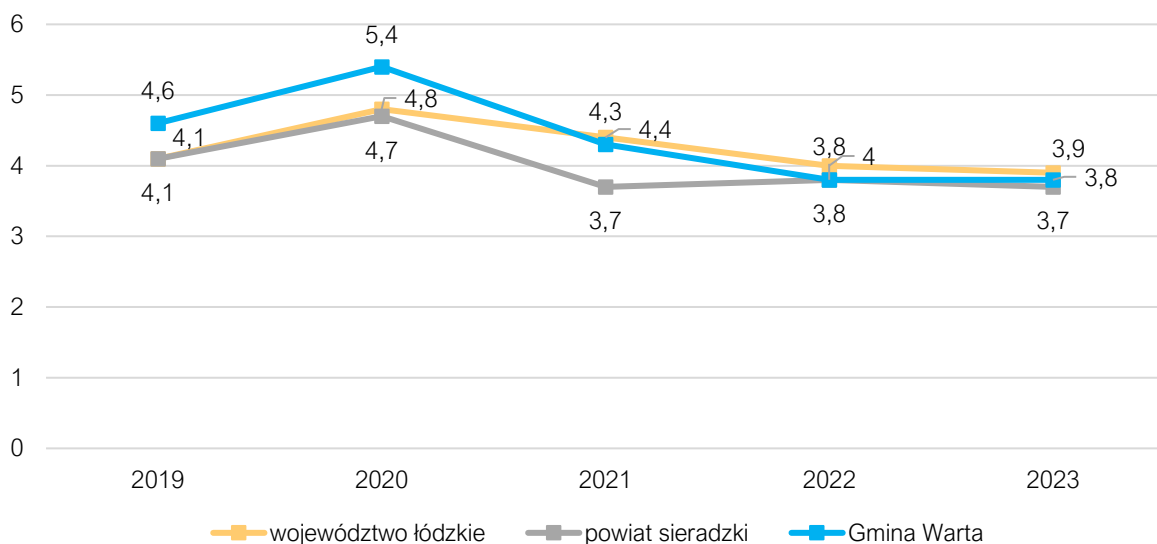
Ryc. 11 Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON na 1 tys. mieszkańców w gminach powiatu sieradzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rynek pracy

Rozwój gospodarczy jednostki samorządowej wykazuje ścisłą zależność ze zmianami zachodzącymi na rynku pracy. Dostęp do stabilnego zatrudnienia oraz satysfakcjonujących miejsc pracy bezpośrednio wpływa na ocenę jakości życia mieszkańców oraz zachęca do osiedlenia się na terenie Gminy.

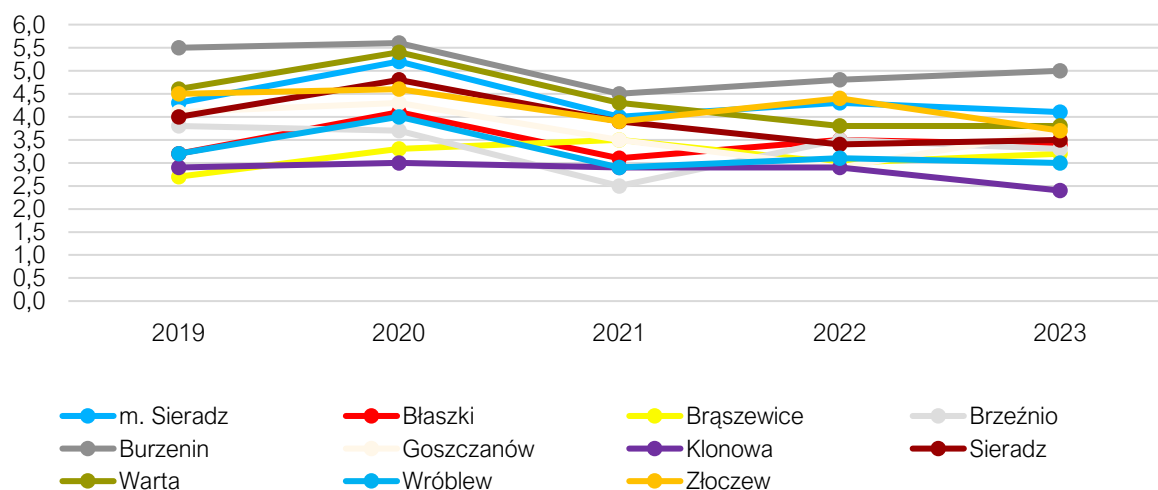
Na poniższej rycinie przedstawiono zmiany udziału zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Warta na tle średniej dla gmin powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego w latach 2019-2023. W analizowanym okresie wysokość bezrobocia ulegała znaczącym zmianom: w 2020 wyniosło ono aż 5,4%. Od tego czasu corocznie malało, osiągając w 2023 roku poziom 3,8%. Średnia wartość wskaźnika w analizowanym okresie, na terenie badanej jednostki kształtowała się na poziomie 4,4%, co stanowiło wynik zbliżony do średniej gmin województwa łódzkiego i powiatu sieradzkiego.



Ryc. 12 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Warta na tle powiatu i województwa w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2019-2023 na terenie analizowanej Gminy porównano z sytuacją w pozostałych gminach powiatu sieradzkiego. W 2023 roku Gmina Warta (3,9%) charakteryzowała się jednym z najniższych wskaźników bezrobocia spośród gmin powiatu sieradzkiego, jedynie gmina Klonowa (3,7%) osiągała niższy wynik. Warto również zauważyć, iż w 2020 roku wśród analizowanych jednostek jedynie gmina Brzeźnio nie odnotowała wzrostu udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminach powiatu sieradzkiego. Jednakże już w 2021 roku oprócz gminy Brąszewice występował znaczny spadek wskaźnika w badanych jednostkach. Na znaczne zmiany udziału osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2019-2021 w większości gmin powiatu sieradzkiego mogła wpłynąć globalna pandemia SARS-CoV-2.



Ryc. 13 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminach powiatu sieradzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W strukturze osób bezrobotnych w powiecie sieradzkim w 2023 roku dominowały kobiety (około 51,52%). Największą grupą osób bezrobotnych stanowiły osoby w przedziale wiekowym 25-34 lata (około 23,83%). Należy jednak zaznaczyć, że grupa osób w wieku 35-44 lat była nieznacznie mniejsza – 23,70%. Najwięcej osób bezrobotnych posiadało wykształcenie

gimnazjalne, podstawowe lub niższe (około 26,07%). Blisko 19% bezrobotnych pozostawało bez zatrudnienia powyżej 24 miesięcy, z czego wynika, iż w powiecie sieradzkim przeważa długookresowe bezrobocie. Jednakże, należy zauważyć, że zbliżony udział bezrobotnych stanowią również osoby pozostające bez pracy do 1 miesiąca.

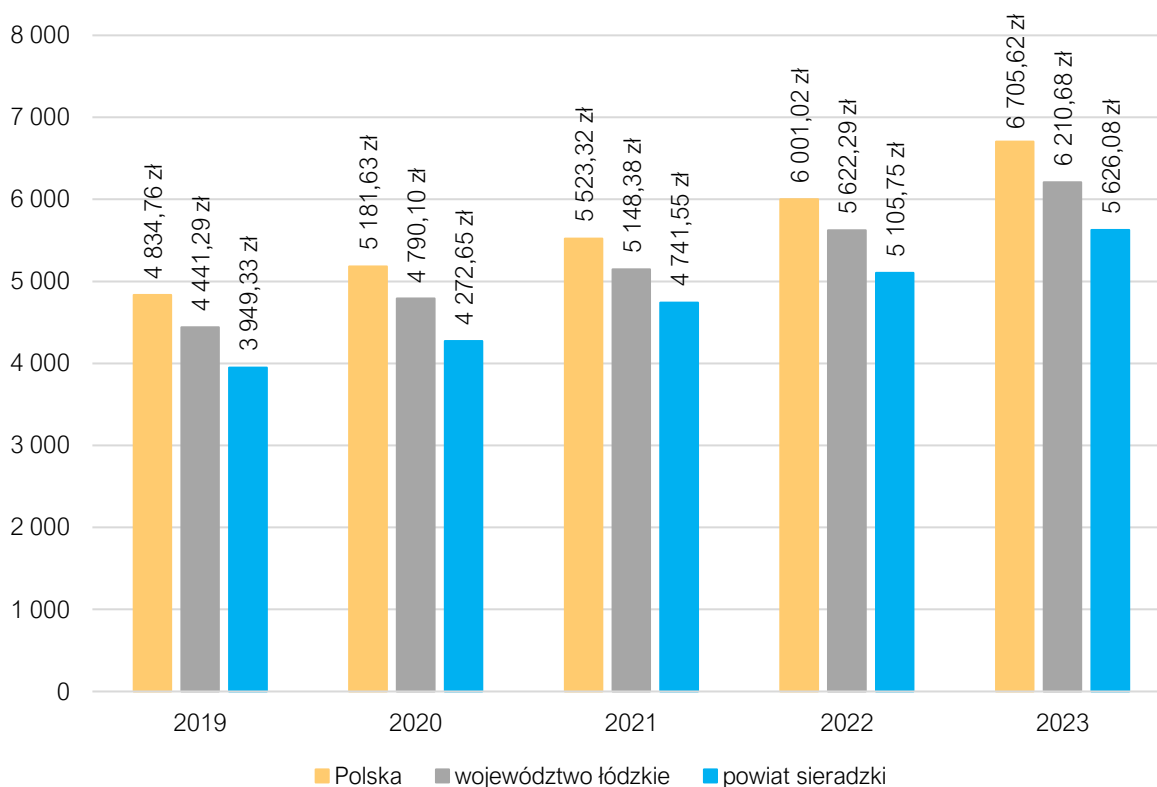
Tab. 6 Struktura bezrobotnych w powiecie sieradzkim w 2023 roku

Ogółem			w tym kobiety
Bezrobotni zarejestrowani ogółem		2409	1241
Czas pozostawania bez pracy w m-c	do 1	454	255
	1-3	449	206
	3-6	381	206
	6-12	320	153
	12-24	353	170
	powyżej 24	452	251
Wiek	18-24	414	231
	25-34	574	368
	35-44	571	305
	45-54	447	216
	55-59	254	121
	60 lat i więcej	149	0
Wykształcenie	Wyższe	304	205
	policealne i średnie zawodowe/branżowe	515	285
	średnie ogólnokształcące	371	231
	zasad. zawodowe/branżowe	591	248
	gimnazjalne/podstawowe i poniżej	628	272

Źródło: Sprawozdanie z rynku pracy MRPiS-01. Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu sieradzkiego

Według danych zawartych w Barometrze Zawodów w 2023 roku w powiecie sieradzkim stwierdzono deficyt w grupie 14 zawodów: cieśle i stolarze budowlani, fizjoterapeuci i masażyści, kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, magazynierzy, monterzy instalacji budowlanych, murarze i tynkarze, operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych, operatorzy obrabiarek skrawających, pielęgniarki i położne, pracownicy ds. rachunkowości i księgowości, pracownicy służb mundurowych, przetwórcy mięsa i ryb, robotnicy obróbki drewna i stolarze, spawacze.

W 2023 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto dla średniej gmin w powiecie sieradzkim wynosiło 5 626,08 zł, co stanowiło ok. 90,6% średniej dla gmin województwa łódzkiego. W tym samym roku średnie miesięczne wynagrodzenie brutto dla średniej gmin powiatu stanowiło ok. 83,9% średniego wynagrodzenia w skali kraju. Dane te zostały przedstawione na poniższej rycinie.



Ryc. 14 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie sieradzkim i województwie łódzkim na tle kraju w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rolnictwo

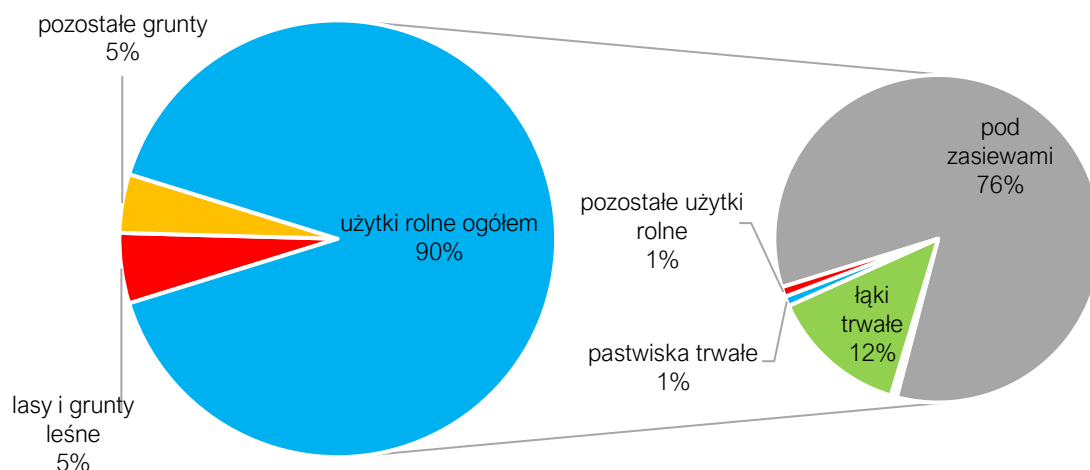
Gmina Warta charakteryzuje się wysokim udziałem powierzchni rolniczej w ogólnej powierzchni Gminy, dlatego analizując jej gospodarkę lokalną należy uwzględnić specyfikę znajdujących się na jej terenie gospodarstw rolnych. Najbardziej rzetelnym źródłem informacji, odzwierciedlającym realny stan rolnictwa w Gminie, są przeprowadzane raz na 10 lat Powszechne Spisy Rolne. Obowiązek przeprowadzenia spisów wynika z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady, a uszczegółowionego na poziomie krajowym w drodze ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o Powszechnym Spisie Rolnym w 2020 r. Udział w spisie rolnym jest obowiązkowy, a odmowa przystąpienia skutkować może nałożeniem grzywny. Dzięki przyjętym rozwiązaniom w ostatnim Powszechnym Spisie Rolnym przeprowadzonym w 2020 r. według danych GUS wzięło udział 98% polskich gospodarstw rolnych. Tym samym, analiza stanu rolnictwa na terenie Gminy Warta przeprowadzona została głównie w oparciu o dane pozyskane na drodze PSR 2020.

Zachodnia część Gminy to typowo rolniczy rejon, na którym przeważają gleby brunatne i bielcowe wytworzone z pyłów i glin. Natomiast wschodnia część Gminy charakteryzuje się słabymi, piaszczystymi glebami. W części północnej i południowej dominują gleby wytworzone z piasków luźnych całkowitych lub piasków słabo gliniastych. Na terenach zalewowych doliny Warty znajdują się gleby hydromorficzne.

Zgodnie z danymi Starostwa Powiatowego w Sieradzu gleby dobre i średnie (III-IV klasy) zajmują około 63,5% powierzchni Gminy, a najwięcej z nich posiadają wsie: Piotrowice, Kawęczynek, Lipiny, Ustków, Wola Zadąbrowska Stara i Nowa Wieś i Maszew.

W 2020 roku gospodarstwa rolne ogółem zajmowały ponad 15 tys. ha, co stanowiło ok. 61% całkowitej powierzchni Gminy. W ich strukturze użytkowania dominowały użytki rolne, zajmujące ok. 90% ich powierzchni. Lasy i grunty leśne stanowiły ok. 5%, na równi z udziałem pozostałych gruntów. Należy jednak pamiętać, że użytki rolne nie stanowią w całości pól uprawnych, a dzielą się na dalsze

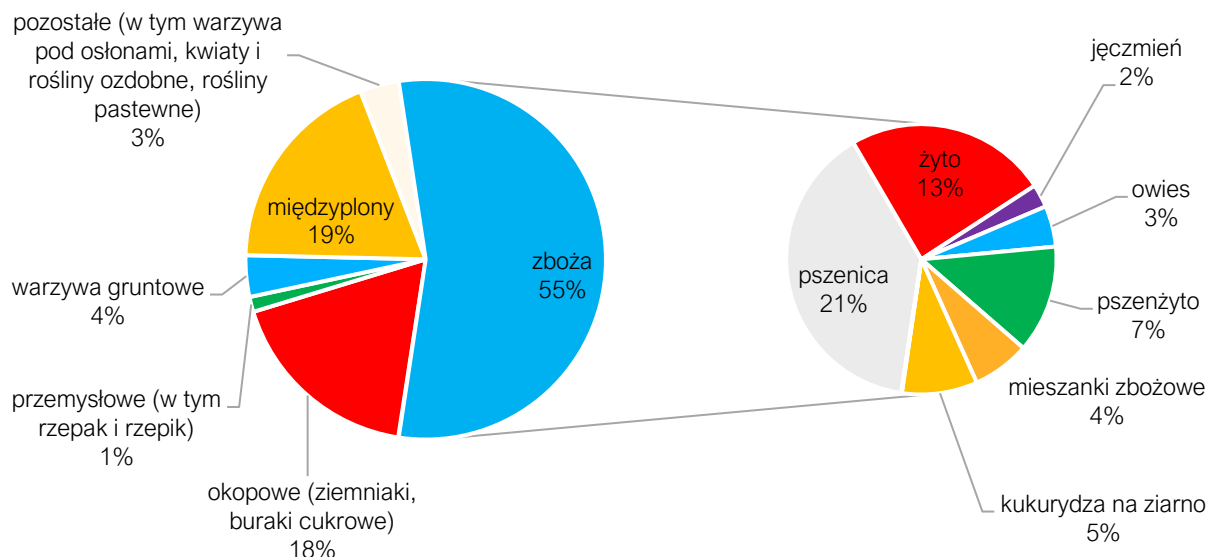
podgrupy użytkowe. Tym samym, pod zasiewami znajdowało się 76% gruntów gospodarstw rolnych w Gminie, a 12% zajmowały łąki trwałe. Strukturę użytkowania gruntów rolnych przedstawia poniższa rycina.



Ryc. 15 Użytkowanie gospodarstw rolnych oraz użytków rolnych na terenie Gminy Warta w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

Naturalne warunki przyrodnicze w Gminie sprzyjają produkcji roślinnej. Największą powierzchnię użytków rolnych w Gminie Warta przeznacza się pod zasiew zbóż – 55%. Następnie jedną z większych powierzchni zajmowały międzyplony – 19% i rośliny okopowe – 18%. Wśród upraw zbóż dominuje pszenica i żyto.



Ryc. 16 Struktura zasiewów wybranych upraw w Gminie Warta w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

W Gminie Warta w 2020 r. zarejestrowanych było łącznie 1 611 gospodarstw rolnych, co stanowiło ok. 15% wszystkich gospodarstw rolnych znajdujących się w powiecie sieradzkim. Zdecydowana większość z nich, pod względem wielkości mieściła się w przedziale 1-5 ha (42%), następnie

w przedziale 5-10 ha (28%). W tym samym roku średnia wielkość gospodarstwa w Gminie Warta wyniosła ok. 8,45 ha, podczas gdy w całym powiecie było to 8,38 ha. Poniższa tabela prezentuje szczegółowe dane dotyczące wielkości gospodarstw rolnych.

Tab. 7 Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych w Gminie Warta na tle powiatu sieradzkiego

Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	Warta		powiat sieradzki	
	Liczba podmiotów	Udział	Liczba podmiotów	Udział
Ogółem	1 611	100%	10 763	100%
do 1 ha włącznie	19	1%	110	1%
1 - 5 ha	679	42%	4 701	44%
5 - 10 ha	450	28%	3 252	30%
10 - 15 ha	252	16%	1 399	13%
15 ha i więcej	211	13%	1 301	12%
Średnia wielkość gospodarstwa rolnego dla użytków rolnych (ha)	8,45		8,38	

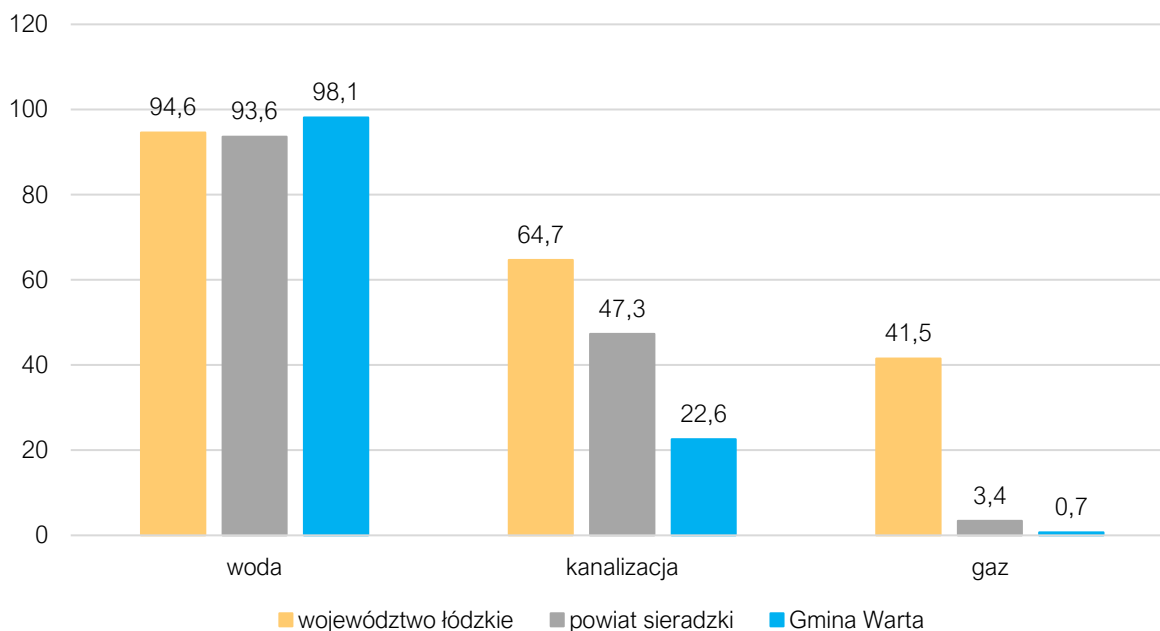
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

Struktura wielkości gospodarstw rolnych jest szczególnie ważna w analizie ich dochodów. Nadmierne rozdrobnienie powoduje brak możliwości utrzymania gospodarstwa domowego w oparciu o środki pozyskane z działalności rolniczej. Z kolei wielkopowierzchniowe gospodarstwa rolne wymagają wysokiego stopnia mechanizacji produkcji, co wiąże się z ich kapitałochłonnością.

2.2. Infrastruktura i środowisko

Urządzenia sieciowe

Dobrze rozwinięta infrastruktura sieciowa jest jednym z podstawowych czynników wpływających na atrakcyjność osiedleńczą oraz potencjał inwestycyjny danego terenu. Zgodnie z danymi GUS w 2023 roku udział korzystających z sieci wodociągowej na terenie Gminy Warta kształtował się na poziomie 98,1%. Był to wynik wyższy od średniej dla gmin województwa łódzkiego oraz powiatu sieradzkiego, co świadczy o dobrze rozwiniętej infrastrukturze wodociągowej na terenie Gminy. W tym samym roku odsetek mieszkańców badanej jednostki posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej wyniósł jedynie 22,6%. Wynik ten był znacznie niższy od średniej dla gmin województwa łódzkiego oraz powiatu sieradzkiego, które kształtowały się na poziomie kolejno 64,7% i 47,3%. Niski udział mieszkańców posiadających dostęp do sieci kanalizacyjnej może prowadzić do pogorszenia stanu środowiska przyrodniczego poprzez emisję zanieczyszczeń płynnych do wód gruntowych oraz gleb, co w rezultacie może doprowadzić do ich zakwaszenia i degradacji biosfery. W 2023 roku odsetek mieszkańców Gminy korzystających z infrastruktury gazowej wyniósł 0,7%. Wynik ten był niższy od powiatu sieradzkiego (3,4%) oraz województwa łódzkiego (41,5%).



Ryc. 17 Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Warta w 2023 roku na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków w Gminie jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Warcie sp. z o.o.

Zauważalnym problemem w zakresie dostępu sieci wodociągowej w Gminie jest utrzymanie odpowiedniego ciśnienia wody. Zjawisko to występuje szczególnie w sezonie wiosenno-letnim. Do najważniejszych działań w zakresie rozwoju sieci wodociągowej na terenie Gminy zalicza się m.in.:

- przebudowę i rozbudowę SUW w miejscowościach Włyń i Rossoszycy,
- optymalizację sieci wodociągowej przez połączenie sieci zaopatrywanej z ujęcia Jeziorsko z siecią wodociągową zaopatrywaną z ujęcia Ustków,
- budowę i rozbudowę wodociągu „Wschód”,
- modernizację zbiornika retencyjnego wody na SUW Grabinka,
- inwestycje w inteligentne systemy monitorowania i zarządzania infrastrukturą wodociągową.

Nieczystości płynne odprowadzane są do dwóch oczyszczalni mechaniczno-biologicznych, są nimi: oczyszczalnia biologiczna w Warcie oraz oczyszczalnia biologiczna typu Lemna „Jeziorsko” w Zakrzewie. Maksymalne przepustowości oczyszczalni osiągają kolejno 1200 m³/d i 90 m³/h. Przy obecnej liczbie mieszkańców oraz uwzględnieniu jej wzrostu oczyszczalnie będą w pełni przepustowe, jednak z uwagi na konieczność utrzymania prawidłowych parametrów ścieków oczyszczania potrzebna jest zmiana technologii oczyszczania ścieków. W centralnej części miasta została również wyznaczona aglomeracja Warta o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 3768. Nieruchomości niepodłączone do kanalizacji są obsługiwane przez przydomowe oczyszczalnie ścieków lub zbiorniki bezodpływowe.

Najważniejszym zadaniem z zakresu rozwoju gminnej sieci kanalizacyjnej jest rozwój sieci kanalizacji sanitarnej oraz modernizacja i rozbudowa gminnych oczyszczalni ścieków.

Gmina Warta przeprowadza na bieżąco czynności kontrolne w zakresie wywozu nieczystości płynnych. Ze względu na dużą powierzchnię Gminy, kontrole przeprowadzane są w podziale na poszczególne obszary. Istotnym zadaniem w Gminie Warta jest także budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, których wykorzystanie jest bardziej ekologiczne niż korzystanie przestarzałych

technologicznie zbiorników bezodpływowych, które narażone są na przeciekanie, a tym samym skażenie gleby. Ponadto budowa przydomowych oczyszczalni ścieków jest bardziej korzystna w miejscach, gdzie doprowadzenie sieci kanalizacyjnej jest nieefektywne ekonomicznie. Mieszkańcy, którzy nie mają dostępu do sieci kanalizacyjnej mogą liczyć na dofinansowanie do 50% kosztów na przydomowe oczyszczalnie ścieków z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Na terenie badanej jednostki w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości stałych w 2023 roku działa 12 przedsiębiorców.

W Gminie odnotowano bardzo niski wskaźnik wykorzystywania gazu. Obszar ten nie jest zgazyfikowany, zatem mieszkańcy wykorzystują gaz płynny propan-butan. Oznacza to, że mieszkańcy pozyskują energię cieplną z paliw stałych m.in. węgla, drewna, biomasy. Jest to sytuacja niekorzystna, ponieważ w wyniku spalania paliw konwencjonalnych do atmosfery wydzielane są znaczne ilości dwutlenku węgla oraz dwutlenku siarki, które przyczyniają się do pogorszenia jakości powietrza.

W południowo-zachodniej części Gminy przewidziana jest budowa gazociągu wysokiego ciśnienia MOP 6,3 MPa DN500 relacji Kalisz – Sieradz – Piotrków Trybunalski. Budowa gazociągu, realizowana przez Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o. o. zwiększy możliwości dostaw gazu oraz realizację zadań rozwojowych wzdłuż trasy gazociągu.

Ochrona środowiska i odnawialne źródła energii

Postępujące zanieczyszczenie środowiska oraz wynikające z niego zmiany klimatyczne są rezultatem nadmiernej ekspansji człowieka na środowisko przyrodnicze. W obliczu tego wyzwania konieczne staje się podejmowanie działań mających na celu ograniczenie degradacji środowiska oraz poprawę jego komponentów. Działania te skoncentrowane są przede wszystkim na ochronie powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych, a także gleb.

W 2023 roku najczęściej wykorzystywanym źródłem energii na terenie Gminy Warta był węgiel kamienny. Zidentyfikowano 2 586 źródeł ciepła tego typu, co stanowiło ok. 58% wszystkich źródeł ciepła w Gminie. Znaczny udział miały też biomasa (778 źródeł, 17%) i energia elektryczna (627 źródeł, 14%).

Tab. 8 Źródła energii w Gminie Warta w 2023 roku

Nośnik energii	Liczba źródeł	Udział (%)
węgiel kamienny	2 584	57,61
gaz ziemny	128	2,85
olej opałowy	70	1,56
biomasa, w tym drewno	778	17,35
ciepło sieciowe (lokalne kotłownie, elektrociepłownie, biogazownie, spalarnie odpadów)	25	0,56
energia elektryczna	627	13,98
energia słoneczna (kolektory słoneczne)	49	1,09
energia geotermalna (pompy ciepła)	224	4,99

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Wacie.

W ostatnich latach temat zrównoważonego rozwoju oraz transformacji energetycznej stał się nieodłącznym elementem debaty publicznej. W związku z tym, coraz większy nacisk kładziony jest na osiągnięcie neutralności energetycznej oraz dekarbonizację gospodarki, czego efektem jest stopniowe zwiększanie nakładów inwestycyjnych na rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE). Gmina Warta posiada kluczowe obszary rozwojowe OZE. Ponadto w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego miejscowości Łabędzie, Raczków, Bartochów, Małków, Zagajew i Duszniki wyznaczono tereny pod farmy wiatrowe.

Gmina Warta prowadzi również działania związane z edukacją ekologiczną jej mieszkańców. Jednym z kluczowych działań jest udział w programie „Czyste Powietrze”. Program ten ma na celu poprawę

jakości powietrza poprzez wymianę starych pieców i kotłów grzewczych na nowe, bardziej ekologiczne źródła ciepła, a także poprawę efektywności energetycznej budynków. W Urzędzie Miejskim w Warcie działa punkt konsultacyjny programu „Czyste Powietrze”. Zajmuje się udzielaniem informacji właścicielom nieruchomości położonych na terenie Gminy Warta o możliwości indywidualnego pozyskania dotacji, udziela pomocy w założeniu indywidualnego konta na Portalu Beneficjenta oraz udziela wsparcia merytorycznego w zakresie prawidłowego wypełnienia elektronicznego wniosku o dofinansowanie.

Ponadto Gmina Warta realizuje projekty związane z budową odnawialnych źródeł energii. Przykładem jest projekt pt. „Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii w Gminie Warta”, który został wsparty dofinansowaniem ze środków Funduszy Europejskich z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 mający na celu zaprojektowanie i budowę 189 instalacji fotowoltaicznych dla gospodarstw domowych oraz 43 kotłów na pellet dla mieszkańców z terenu Gminy. Realizacja zadania zakończyła się w 2023 roku, a łączne nakłady finansowe na jego wykonanie wyniosły prawie 6,1 mln zł.

Jednostka prowadzi również projekt „Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Warta”. W 2023 roku firma realizująca projekt, odebrała z 80 posesji wyroby zawierające azbest. Łączna suma odpadów zawierających azbest wynosiła 258,91 ton. Całkowity koszt realizacji projektu wyniósł 138 324,67 zł brutto. Z czego wartość dofinansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi 115 269,00 zł co stanowiło ok. 85 % wartości zadania.

Na terenie Gminy Warta zlokalizowane są trzy czujniki badania jakości powietrza. Umieszczone są przy ośrodkach oświatowych w Ustkowie i Warcie. Odczytują w czasie rzeczywistym parametry PM1, PM2.5, PM10, ciśnienie i temperaturę. Jakość powietrza w Gminie można sprawdzać na stronie internetowej lub przez aplikację mobilną.

Gospodarka odpadami

Podmiotem odpowiedzialnym za odbiór, wywóz i zagospodarowanie odpadów komunalnych jest podmiot wyłaniany w drodze przetargu. Zbieranie odpadów podzielone jest na metale i tworzywa sztuczne, papier, szkło, odpady biodegradowalne, odpady zmieszane oraz popiół. Mieszkańcy Gminy mogą skorzystać z bezpłatnej aplikacji, która pozwala m.in. sprawdzić harmonogram odbioru odpadów, znaleźć informacje na temat innych miejsc odbioru czy zgłosić nieprawidłowości.

Na terenie Gminy przy ul. Garncarskiej działa Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych prowadzony przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Warcie sp. z o.o. Przyjmuje on pozostałe odpady gromadzone w sposób selektywny, a pochodzące z gospodarstw domowych, takie jak:

- gruz budowlany- maksymalnie 3 m³ na rok,
- zmieszane odpady budowlane - maksymalnie 2 m³ na rok,
- bioodpady,
- wielkogabarytowe (np. meble, wyposażenie wnętrz) - maksymalnie 6 m³ na rok,
- niebezpieczne (np. pozostałości farb, lakierów, kwasów, olejów, płynów do chłodziw),
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (np. pralki, lodówki, telewizory, radioodbiorniki, komputery, kalkulatory),
- zużyte baterie i akumulatory,
- opony 650 mm x 350 mm w ilości 8 sztuk na rok,
- przeterminowane leki.

Poniższa tabela przedstawia stan gospodarki odpadami w Gminie Warta w latach 2019-2023. W analizowanym okresie liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi co roku znacząco się różniła, jednak średnio wynosiła 10 179 osób. Analizując przedstawione dane zaobserwowano również, że w badanych latach udział odpadów segregowanych

w łącznej ilości odpadów na terenie badanej jednostki wzrósł z 37% do 57%, co jest pozytywnym zjawiskiem. Od 2021 roku zmniejsza się również ilość odpadów na 1 mieszkańca. W 2021 roku wyniosła ona 0,39 Mg, a w 2023 roku – 0,33 Mg. Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych spełniał wymagane wartości.

Tab. 9 Stan gospodarki odpadami w Gminie Warta w latach 2019-2023

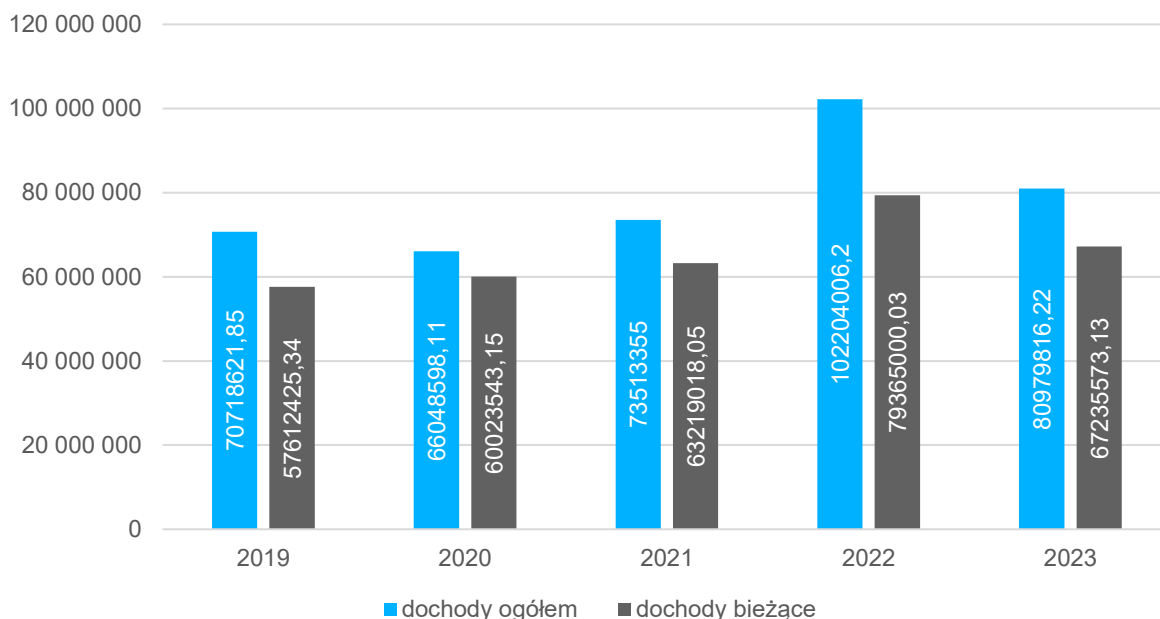
		2019	2020	2021	2022	2023
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)		10 266	10 127	10 077	10 280	10 144
Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:		3 010,43	3 239,35	3 923,50	3 446,65	3 344,66
Zmieszane		1 928,14	1 825,92	1 621,42	1 471,345	1 445,086
Segregowane		1 112,29	1 413,43	2 302,08	1 975,31	1 899,57
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów		37%	44%	59%	57%	57%
Ilość zebranych odpadów na mieszkańca		0,29	0,32	0,39	0,34	0,33
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (%)	gmina	45,4	35	x	x	X
	wymagany	40	50	x	x	X
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych (%)	gmina	100	96,5	87,02	x	X
	wymagany	60	70	70	x	X
Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania (%)	gmina	6,41	17,64	48,79	x	X
	wymagany	<40	<35	<35	x	X
Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	gmina	x	X	51,34	55,75	42,99
	wymagany	x	X	>20	>25	>35

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Warta.

2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

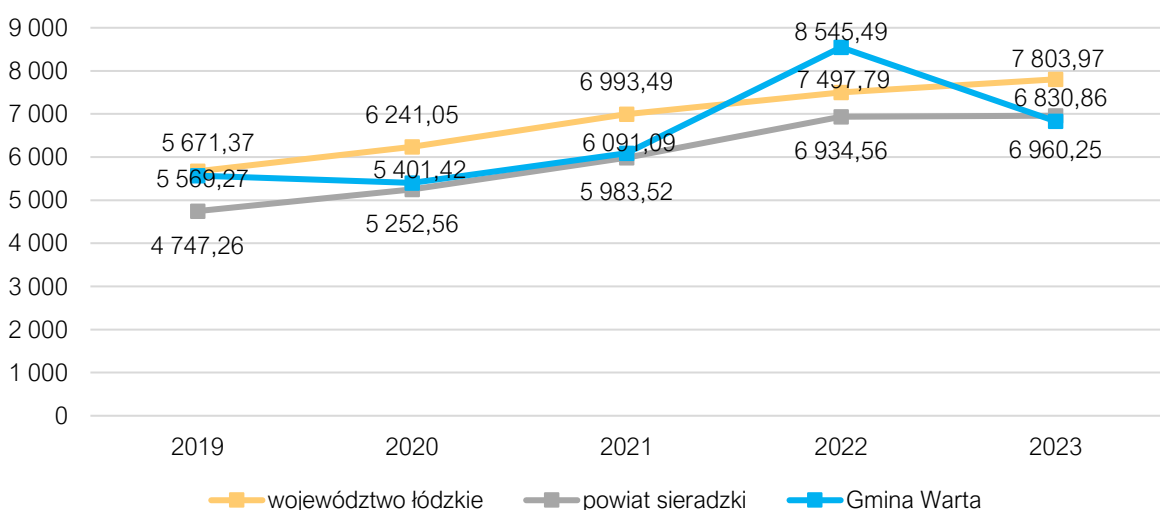
Poniższa rycina przedstawia sposób, w jaki kształtowały się dochody budżetowe (dochody ogółem, z wyodrębnieniem dochodów bieżących) w latach 2019-2023 w Gminie Warta. Największy wzrost dochodów z roku na roku nastąpił w 2022 roku: o blisko 29 mln zł (wtedy też gminne dochody po raz pierwszy przekroczyły kwotę 100 mln zł), co jest konsekwencją wysokich dotacji inwestycyjnych, które Gmina Warta otrzymała ze środków zewnętrznych m.in. w ramach Rządowego Programu Inwestycji Strategicznych „Polski Ład”. Gmina Warta otrzymała dofinansowanie m.in. na: remont dróg gminnych (ok. 6,7 mln zł), przebudowę ciągu ulic Cwendrycha, Szukalskiego, Kaleniewicz, Andrychiewicza w Warcie wraz z budową kanalizacji deszczowej (ok. 2,9 mln zł). Znaczne środki zewnętrzne przeznaczone na inwestycje spowodowały, że zmniejszył się udział dochodów bieżących w dochodach Gminy ogółem – w 2020 roku udział dochodów bieżących w dochodach ogółem Gminy stanowił 91%, natomiast w 2023 roku już 83%. Najniższy udział dochodów bieżących w dochodach ogółem Gminy odnotowano w 2022 roku (78%). W 2023 roku odnotowano znaczny spadek ogólnych dochodów Gminy do blisko 81 mln zł. Pomimo spadku wciąż były one na poziomie przekraczającym te z 2021 roku. Mniejszy udział dochodów bieżących w dochodach ogólnych Gminy Warta od 2022 roku był spowodowany nie tylko wysokimi dotacjami inwestycyjnymi, ale także zmianą polityki fiskalnej państwa oraz spadkiem wartości przyznanych dotacji na cele bieżące (m.in. ze względu na przeniesienie wypłat z Programu Rodzina 500+ / 800+ z Gminy do ZUS).



Ryc. 18 Dochody ogółem i dochody bieżące Gminy Warta w latach 2019-2023 (zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych Gminy Warta

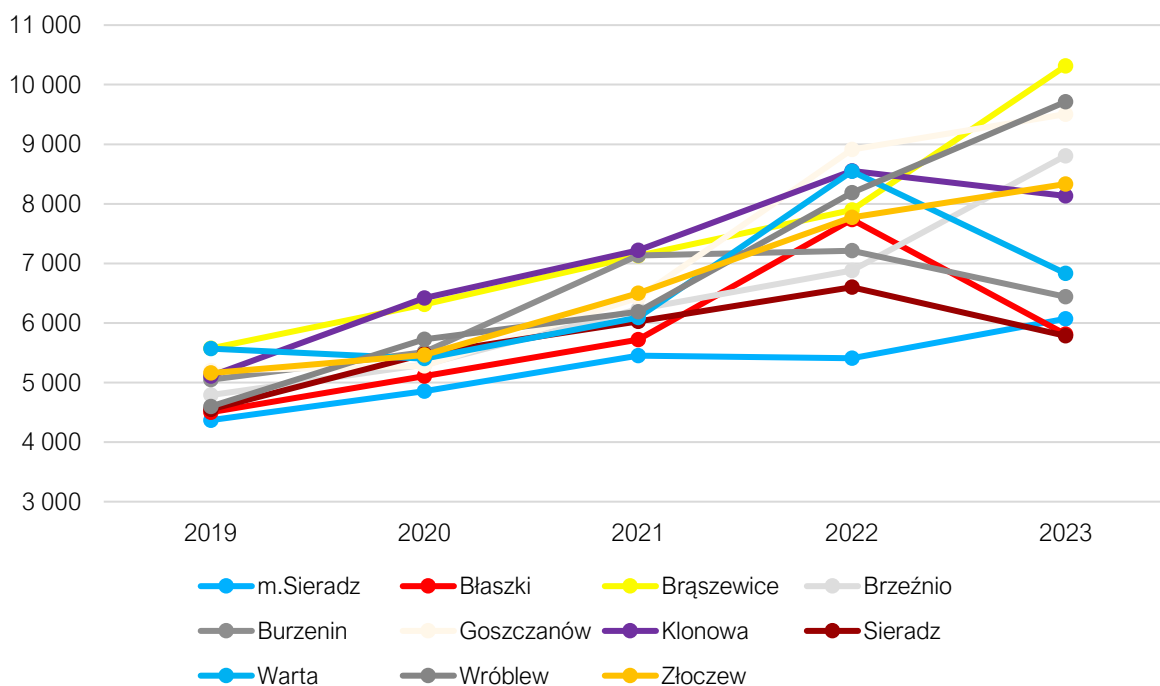
Na poniższym wykresie przedstawiono dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Warta na tle średniej dla gmin powiatu sieradzkiego oraz województwa łódzkiego w latach 2019-2023. W Gminie Warta, na przestrzeni analizowanych lat, odnotowano wzrost dochodów ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W 2019 roku wskaźnik w Gminie wynosił 5 569,27 zł i osiągał zbliżoną wartość do wskaźnika średniej dla gmin województwa (5 671,37 zł), znacznie przewyższając średni wynik dla gmin w powiecie (4 747,26 zł). Natomiast w 2023 roku wskaźnik Gminy wyniósł 6 830,86 zł i osiągał podobną wartość co średnia dla gmin powiatu sieradzkiego (6 960,25 zł). Na wykresie wyróżnia się wyraźnie wynik dochodów ogółem gminy per capita w 2022 roku: był on wyższy o ok. 19% od średniego wyniku dla gmin powiatu sieradzkiego oraz o ok. 13% od średniej dla gmin województwa łódzkiego. Przyczyną znacznego wzrostu wskaźnika w tym jednym roku były wysokie dotacje otrzymane m.in. z Rządowego Programu Polski Ład, przy stałej malejącej liczbie ludności.



Ryc. 19 Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Warta na tle powiatu i województwa w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

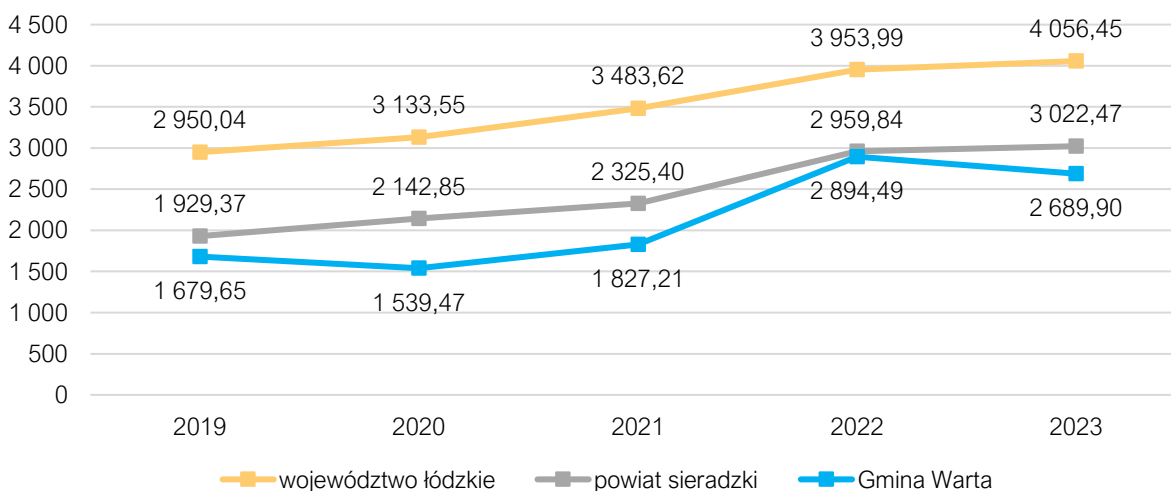
Na przestrzeni analizowanych lat zwiększały się różnice pomiędzy dochodami gmin powiatu sieradzkiego per capita. Wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca Gminy Warta był jednym z najniższych w powiecie sieradzkim. Niższe dochody ogółem na 1 mieszkańca miały tylko gminy: Błaszki, Burzenin, Sieradz (miejska) i Sieradz (wiejska).



Ryc. 20 Dochody ogółem na 1 mieszkańca w gminach powiatu sieradzkiego w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniższa rycina z kolei przedstawia dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Warta na tle średniej dla gmin powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego w latach 2019-2023. Wartości dla Gminy w analizowanych latach były znacznie niższe od średniej dla gmin powiatu i województwa.

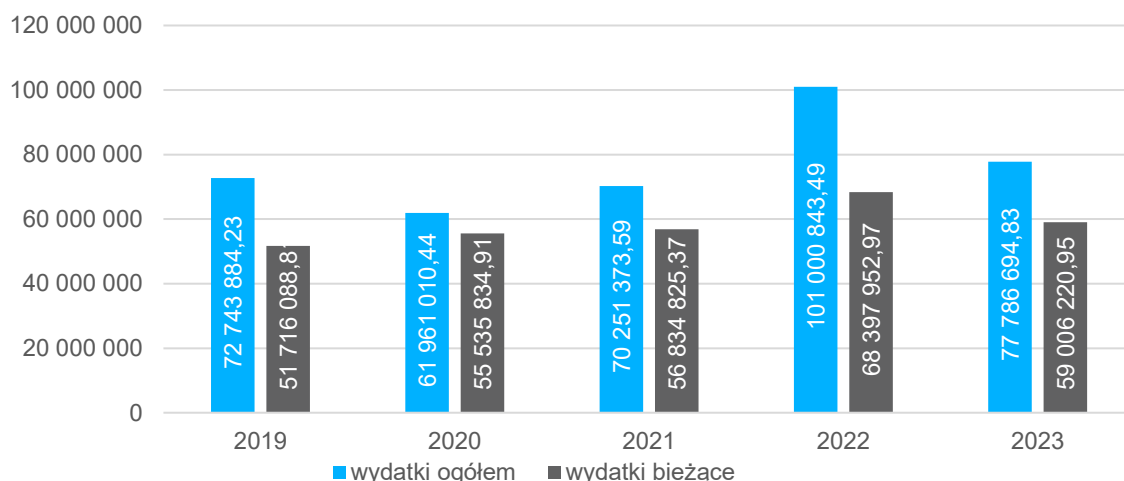


Ryc. 21 Dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Warta na tle powiatu i województwa w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniższa rycina przedstawia sposób w jaki kształtowały się wydatki budżetowe (wydatki ogółem, z wyodrębnieniem wydatków bieżących) Gminy Warta w latach 2019-2023. Największy wzrost wydatków nastąpił w 2022 roku o blisko 31 mln zł (wtedy też gminne wydatki przekroczyły kwotę 100

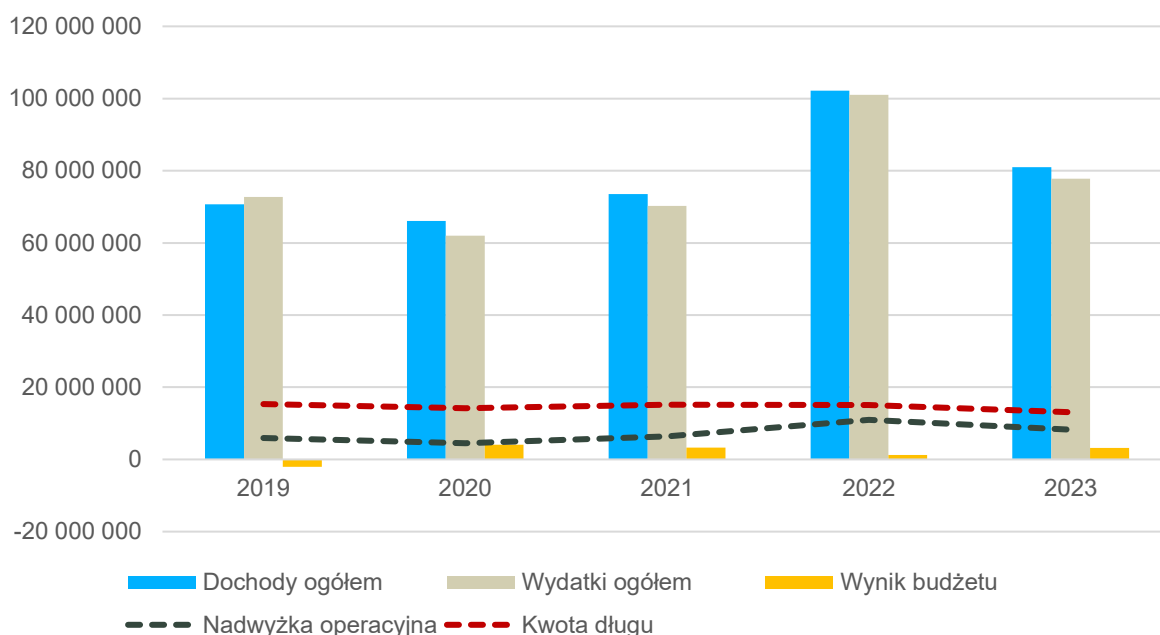
mln zł), co było spowodowane wysokimi wydatkami na inwestycje. W 2023 roku natomiast odnotowano znaczny spadek wydatków ogółem Gminy o ok. 23 mln zł. Wydatki przeznaczone na inwestycje spowodowały zmniejszenie udziału wydatków bieżących w wydatkach Gminy ogółem. W 2019 roku udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem wynosił 79%, a w 2023 roku już 76%. W 2022 roku wydatki bieżące stanowiły niecałe 68% wydatków ogółem. Mniejszy udział wydatków bieżących od 2022 roku spowodowany był również zmianą polityki fiskalnej państwa oraz ograniczeniem wydatków na cele bieżące finansowanych z budżetu państwa (m.in. związane z przejęciem przez ZUS obsługi Programu Rodzina 500+/800+).



Ryc. 22 Wydatki ogółem i wydatki bieżące Gminy Warta w latach 2019-2023 (zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniższa rycina przedstawia wykonanie budżetu Gminy Warta w latach 2019-2023. Analizując przedstawione dane zaobserwowano, że w 2019 roku wydatki ogółem badanej jednostki przewyższyły dochody ogółem o 2,03 mln zł. W pozostałych latach wynik budżetu był dodatni, a w 2020 roku osiągnął swoją najwyższą wartość – nieco ponad 4,09 mln zł. Ponadto, w badanym okresie, kwota zadłużenia Gminy utrzymywała się na podobnym poziomie z tendencją malejącą od 2021 roku – z 15,2 mln zł w 2021 roku do 13,08 mln zł w 2023 roku. Korzystny jest również fakt, że wartość nadwyżki operacyjnej w latach 2022-2023 wzrosła, co wpłynęło na zwiększenie stabilności finansowej.



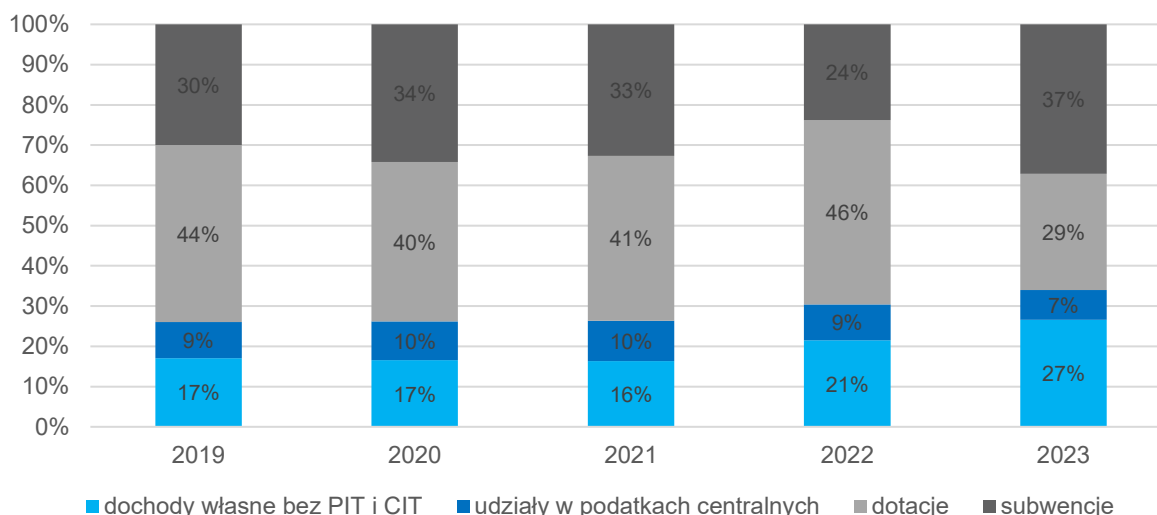
Ryc. 23 Wykonanie budżetu Gminy Warta w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Struktura dochodów i wydatków

Wśród dochodów budżetowych gmin najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Dochody własne są kluczowe dla gmin, ponieważ gminy mogą wpływać na ich wysokość, m.in. poprzez określenie wysokości stawek podatkowych, wprowadzenie ulg i zwolnień czy umarzanie należności. Dzięki temu gminy mogą oddziaływać m.in. na lokalne podmioty gospodarcze, a tym samym kreować lokalną gospodarkę.

Analizując strukturę dochodów budżetowych Gminy Warta w latach 2019-2023 zaobserwowano, że największy udział w tych dochodach stanowiły dotacje, których udział wahał się od 29% do aż 46%. Drugą największą grupą dochodów budżetowych Gminy w analizowanych latach stanowiły subwencje: od 24% do aż 37% udziału w dochodach ogółem. Udział dochodów własnych z tytułu podatków i opłat lokalnych, wzrastał na przestrzeni analizowanych lat z 17% do 27%. Najniższy udział w strukturze dochodów budżetowych w latach 2019-2023 stanowiły udziały w podatkach centralnych PIT i CIT – było to średnio 9%. Podsumowując powyższe dane, dotacje oraz subwencje stanowiły w badanym okresie średnio 71% wszystkich dochodów budżetowych Gminy Warta. Kształtująca się w ten sposób struktura dochodów może świadczyć o niskiej samodzielności finansowej badanej jednostki (niskiej możliwości wpływania na kształt i strukturę jej dochodów), a w rezultacie ograniczonej możliwości samodzielnego kształtowania swojego rozwoju. Należy jednak zaznaczyć, że udział dochodów własnych w dochodach ogółem rośnie: z 26% w 2019 roku do 34% w 2023 roku, co jest pozytywnym zjawiskiem.



Ryc. 24 Struktura dochodów Gminy Warta w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

W poniższej tabeli przedstawiono strukturę bazy podatkowej w Gminie Warta w latach 2019-2023. W analizowanym okresie największe znaczenie miał udział w podatku dochodowym od osób fizycznych PIT oraz podatek od nieruchomości. Dochody z tytułu udziału w PIT wyniosły średnio 7,01 mln zł, jednak wartość ta zmieniała się znacznie w poszczególnych latach. Rekordowy wynik 9,12 mln w 2022 roku jest efektem zmian wprowadzonych nowelizacją ustawy o dochodach JST. Dochód z tytułu podatku od nieruchomości wyniósł średnio 3,26 mln zł, choć corocznie wzrastał uzyskując w 2023 roku poziom 5,4 mln zł. W analizowanym okresie Gmina Warta odnotowała również wysokie wpływy budżetowe z tytułu podatku rolnego, którego średnia wyniosła ok. 1,67 mln zł. Pozostałe dochody mają mniejszy wpływ na kształtowanie się ogólnych dochodów gminy.

Tab. 10 Dochody podatkowe Gminy Warta w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
PIT	6 301 380,00	6 339 043,00	7 355 939,00	9 118 362,57	5 920 986,00
CIT	54 933,48	43 829,61	29 204,25	66 889,00	81 785,00
podatek rolny	1 494 285,90	1 608 674,65	1 537 660,52	1 708 189,38	1 977 712,41
podatek od nieruchomości	2 167 802,01	2 572 015,62	2 869 470,47	3 297 024,35	5 401 239,75
podatek leśny	152 521,60	153 029,10	152 472,90	166 170,05	251 032,33
podatek od środków transportowych	335 859,90	316 556,50	334 899,11	373 827,32	407 941,79
karta podatkowa	35 742,81	41 399,50	146 084,76	69 818,79	75 664,56
podatek od czynności cywilnoprawnych	457 993,00	422 376,55	531 555,80	544 111,64	561 831,67
wpływy z opłaty skarbowej	43 927,00	44 942,00	51 635,00	48 426,00	46 604,00
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	1 126 965,11	149 038,55	143 707,23	144 958,60	118 697,20

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Poniższa tabela zawiera strukturę wydatków Gminy Warta w latach 2019-2023. Analizując przedstawione dane zaobserwowano, że największy udział wydatków dotyczył następujących działów: dział 801 – Oświata i wychowanie (26,5% wszystkich wydatków) oraz dział 855 – Rodzina (17,1% wszystkich wydatków). Znaczną część środków przeznaczano również w: dziale 600 – Transport i łączność (13,8% wszystkich wydatków), dziale 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (10,2%), dziale 750 – Administracja publiczna (7,8%) i dziale 852 – Pomoc

społeczna (7,0%). Wydatki w pozostałych działach nie przekraczały 4% całkowitych wydatków Gminy Warta.

Tab. 11 Wydatki Gminy Warta wg działów klasyfikacji budżetowej w latach 2019-2023

DZIAŁ	2019	2020	2021	2022	2023	udział %
010	1 321 653,69	1 357 182,79	1 350 171,38	1 651 025,57	2 476 743,17	2,1%
020	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0%
400	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0%
600	6 169 053,82	3 890 581,80	8 274 407,53	23 705 168,34	10 877 048,87	13,8%
630	7 992 526,35	680 836,65	937 765,83	3 168 580,49	916 642,21	3,6%
700	5 656 852,38	296 282,08	831 593,72	320 589,62	734 699,32	2,0%
710	49 986,31	136 877,40	62 277,37	65 550,87	90 898,02	0,1%
720	103 176,40	96 034,40	7 977,20	0,00	0,00	0,1%
750	5 425 410,32	4 986 946,97	5 052 225,49	7 906 697,07	6 652 121,51	7,8%
751	123 827,25	109 253,08	2 616,00	2 569,00	105 485,00	0,1%
752	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0%
754	576 143,31	2 048 873,53	624 737,82	771 175,84	1 104 059,19	1,3%
755	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0%
757	251 883,40	165 577,45	94 901,29	786 163,69	987 089,78	0,6%
758	403 716,40	136 911,81	182 142,99	452,36	70 967,17	0,2%
801	19 005 374,74	17 559 334,31	19 121 947,79	22 537 128,55	23 455 459,60	26,5%
803	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0%
851	179 785,95	171 348,79	230 494,75	298 744,15	256 297,19	0,3%
852	2 447 701,37	2 431 897,94	2 747 515,34	15 410 241,29	3 676 036,33	7,0%
853	0,00	0,00	0,00	535 335,28	4 028 674,83	1,2%
854	207 066,32	173 237,04	159 108,16	140 883,46	109 127,98	0,2%
855	15 357 926,93	17 895 035,49	17 124 716,86	9 909 931,13	5 353 617,50	17,1%
900	5 524 244,99	7 028 676,39	7 479 832,87	7 070 739,09	12 014 593,71	10,2%
921	1 476 247,78	1 354 866,70	1 846 873,43	2 152 867,49	2 283 446,38	2,4%
926	471 306,52	1 441 255,82	4 120 067,77	4 567 000,20	2 593 687,07	3,4%
SUMA	72 743 884,23	61 961 010,44	70 251 373,59	101 000 843,49	77 786 694,83	100,0%

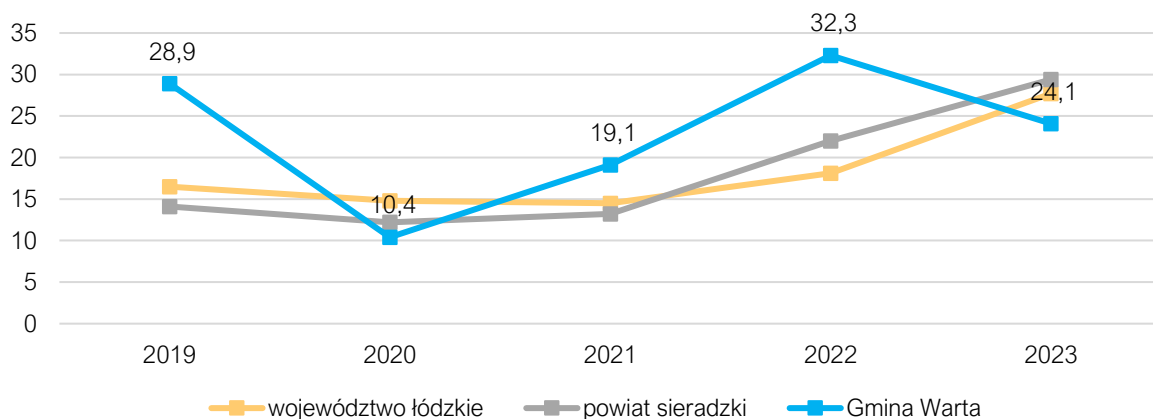
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych

Legenda:

Dział 010 – Rolnictwo i łowiectwo; 020 – Leśnictwo; 400 – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę; 600 – Transport i łączność; 630 – Turystyka; 700 – Gospodarka mieszkaniowa; 710 – Działalność usługowa; 720 – Informatyka; 750 – Administracja publiczna; 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa; 752 – Obrona narodowa; 754 – Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa; 755 – Wymiar sprawiedliwości; 757 – Obsługa długu publicznego; 758 – Różne rozliczenia; 801 – Oświata i wychowanie; 803 – Szkolnictwo wyższe; 851 – Ochrona zdrowia; 852 – Pomoc społeczna; 853 – Pozostałe zadania w zakresie pomocy społecznej; 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza; 855 – Rodzina; 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska; 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego; 926 – Kultura fizyczna i sport.

Poniższa rycina przedstawia udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem Gminy Warta na tle średniej dla gmin powiatu sieradzkiego oraz województwa łódzkiego w latach 2019-2023. Analizując przedstawione dane zaobserwowano, że w 2019 roku udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem Gminy Warta kształtował się na poziomie 28,9% i przewyższał średnią dla gmin powiatu oraz województwa. W kolejnym roku udział ten jednak uległ znacznemu zmniejszeniu i wyniósł 10,4%. W latach 2021-2022 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wzrastał

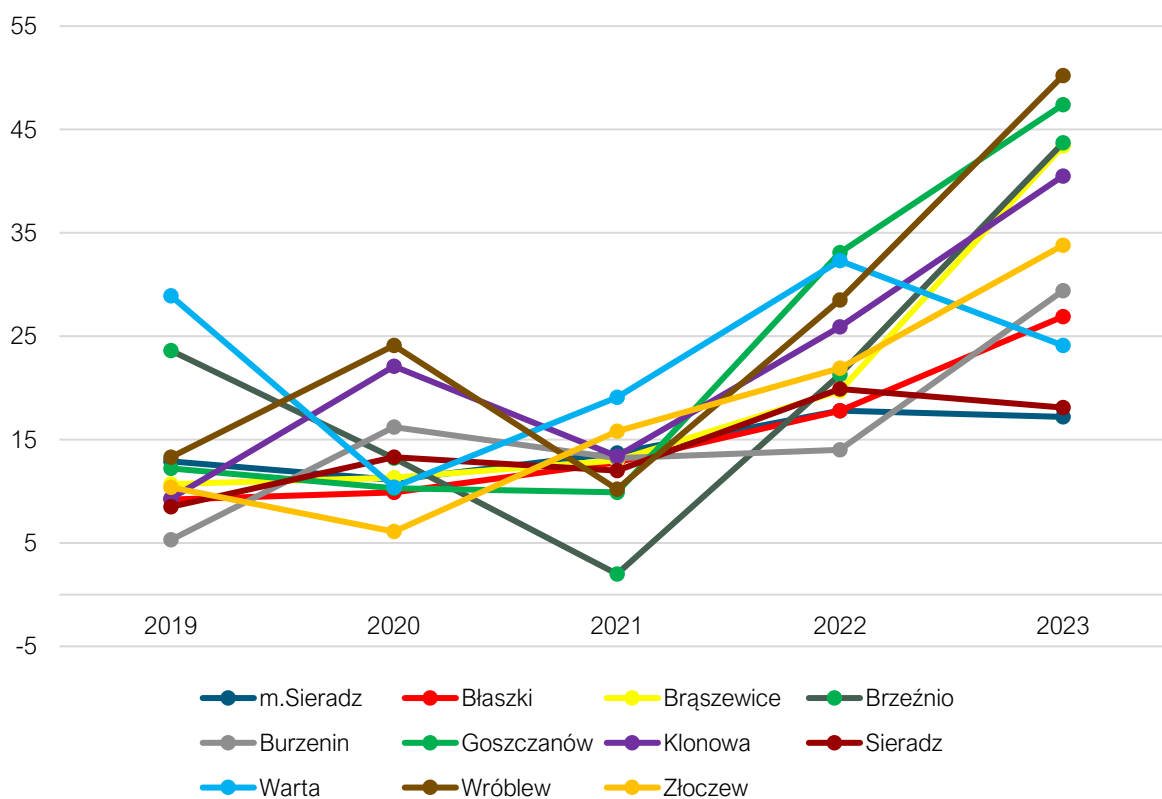
i w 2022 roku osiągnął wartość 32,3%. Jednakże w 2023 roku odnotowano ponowny spadek wartości analizowanego wskaźnika w Gminie do 24,1%, co było niższą wartością od średniej dla gmin powiatu i województwa.



Ryc. 25 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Warta na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Warta na tle pozostałych gmin powiatu sieradzkiego, charakteryzowała się względnie wysokim udziałem wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w latach 2019-2023. Wskaźnik dla Gminy wyniósł średnio prawie 23%. Wyższą średnią na przestrzeni analizowanych lat osiągała jedynie gmina Wróblew (25,3%). W 2022 roku Gmina Warta (32,3%) osiągała drugi najwyższy wskaźnik na tle gmin powiatu sieradzkiego, który mógł być spowodowany licznymi projektami realizowanymi w ramach Rządowego Programu Polski Ład.



Ryc. 26 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w gminach powiatu sieradzkiego w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Fundusze Europejskie 2014-2024

Gmina Warta oraz jej jednostki podległe w latach 2014-2024 pozyskały dofinansowanie ze środków funduszy europejskich na realizację szeregu projektów. Zgodnie z serwisem www.mapadotacji.gov.pl łączna wartość dofinansowania projektów wynosiła 72,06 mln zł i przeznaczona była głównie na projekty infrastrukturalne.

Tab. 12 Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich w latach 2014-2024 w Gminie Warta

Lp.	Tytuł projektu	Beneficjent	Program	Wartość Dofinansowania (zł)
1.	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy i Miasta Warta	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Warcie sp. z o.o.	Regionalny program operacyjny województwa łódzkiego na lata 2014-2020	12 847 737,32 zł
2.	Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii w Gminie Warta	Gmina Warta	Regionalny program operacyjny województwa łódzkiego na lata 2014-2020	3 869 371,28 zł
3.	Rewitalizacja miasta Warta – Etap II	Gmina Warta	Regionalny program operacyjny województwa łódzkiego na lata 2014-2020	2 468 021,53 zł
4.	Wsparcie systemu ratowniczo – gaśniczego w gminie i mieście Warta poprzez zakup ciężkiego samochodu specjalnego pożarniczego, ratowniczo – gaśniczego	Gmina Warta	Regionalny program operacyjny województwa łódzkiego na lata 2014-2020	1 106 772,57 zł
5.	Promocja gospodarcza Gminy i Miasta Warta szansą na ożywienie obszarów peryferyjnych województwa łódzkiego	Gmina Warta	Regionalny program operacyjny województwa łódzkiego na lata 2014-2020	848 300,00 zł
6.	Tworzenie miejsc żłobkowych dla dzieci do lat 3 w Gminie warta	Gmina Warta	Regionalny program operacyjny województwa łódzkiego na lata 2014-2020	723 928,25 zł
7.	Nowe miejsca edukacji przedszkolnej w Gminie Warta	Gmina i Miasto Warta	Regionalny program operacyjny województwa łódzkiego na lata 2014-2020	494 485,00 zł
8.	Budowa centrum szkoleniowo-wystawienniczego i turystyki wodnej w porcie jachtowym „Jeziorsko” w miejscowości Ostrów Warcki wraz z infrastrukturą towarzyszącą w ramach zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika „Jeziorsko”	Gmina Warta	Regionalny program operacyjny województwa łódzkiego na lata 2014-2020	5 260 136,40 zł
9.	Zagospodarowanie turystyczne rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko.	Gmina i Miasto Warta	Regionalny program operacyjny województwa łódzkiego na lata 2014-2020	3 864 685,05 zł
10.	Zagospodarowanie terenu przy ul. Tarnowskiego w Warcie	Gmina Warta	Regionalny program operacyjny województwa łódzkiego na lata 2014-2020	1 648 620,75 zł
11.	Termomodernizacja budynku szkolnego w Warcie przy ul. Koźmińskiej.	Gmina Warta	Regionalny program operacyjny województwa łódzkiego na lata 2014-2020	1 044 039,59 zł
12.	"budowa dwóch wież widokowych	Gmina Warta	Regionalny program	405 932,85 zł

	w miejscowości Glinno i Proboszczowice" w ramach zagospodarowania turystycznego rzeki Warty oraz zbiornika Jeziorsko		operacyjny województwa łódzkiego na lata 2014-2020	
13.	Poprawa efektywności energetycznej budynku szkolnego w Cielcach - termomodernizacja szkoły podstawowej	Gmina Warta	Regionalny program operacyjny województwa łódzkiego na lata 2014-2020	810 050,04 zł
14.	Szkoła w Jeziorsku na drodze rozwoju	Gmina Warta	Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027	433 317,23 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapadotacji.gov.pl

Rządowy Fundusz Polski Ład

Rządowy Fundusz Polski Ład jest to Program Inwestycji Strategicznych, który ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych przez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez JST. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez BGK. Gmina Warta pozyskała dotacje na inwestycje na łączną kwotę 32,28 mln zł.

Tab. 13 Inwestycje w Gminie Warta zrealizowane przy dofinansowaniu z Rządowego Funduszu Polski Ład

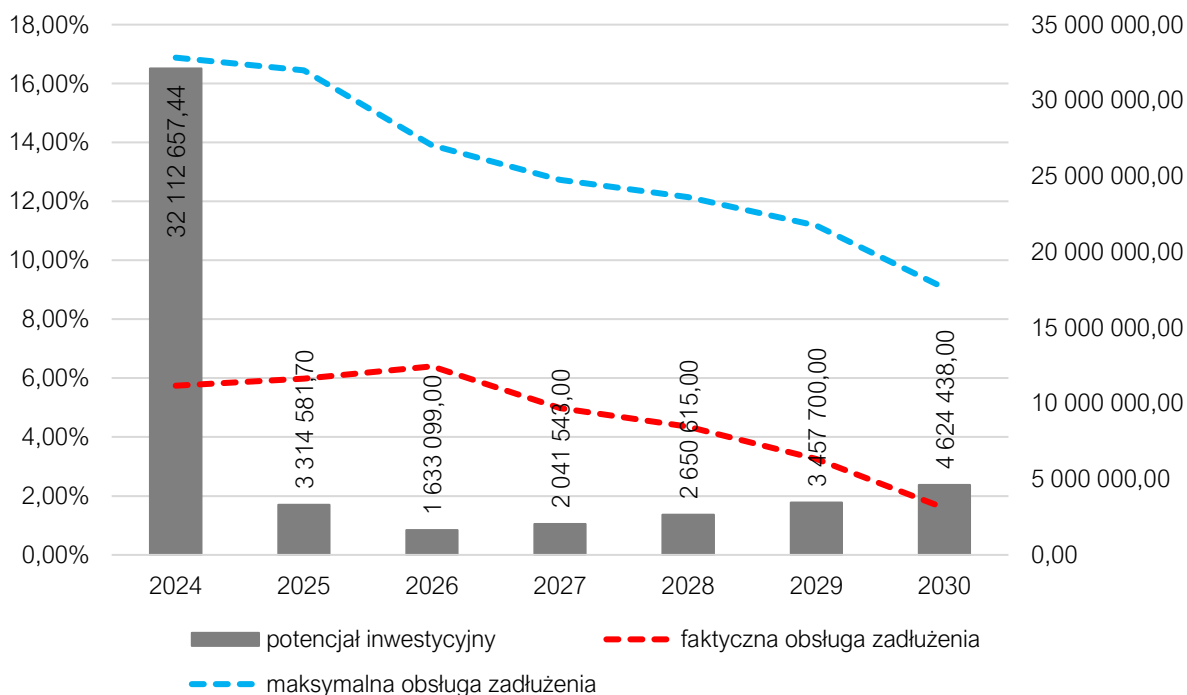
Lp.	Inwestycja	Data ogłoszenia wyników	Kwota przyznanego dofinansowania
1.	Remont drogi Lasek - Pierzchnia Góra o długości 5,5 km	25.10.2021	4 270 000 zł
2.	Remont drogi gminnej Proboszczowice - Ustków o długości 5,50 km, szerokości jezdni 7m	25.10.2021	2 850 000 zł
3.	Przebudowa ciągu ulic Cwendrycha, Szukalskiego, Kaleniewicz, Andrychiewicza w Warcie wraz budową kanalizacji deszczowej	30.05.2022	2 850 000 zł
4.	Remont dróg gminnych na terenie Gminy Warta	30.05.2022	6 650 000 zł
5.	Remont drogi gminnej w miejscowości Rożdżały	14.07.2022	1 740 000 zł
6.	Remont drogi gminnej w miejscowości Małków gm. Warta	14.07.2022	1 150 000 zł
7.	Wymiana okładziny schodów kościoła p.w. św. Wawrzyńca w Rossoszycy	14.07.2023	107 249,92 zł
8.	Remont zabytkowego kościoła parafialnego p.w. św. Marcina Biskupa w Kamionaczu - empora drewniana i kruchta oraz wymiana instalacji elektrycznej	14.07.2023	251 705,46 zł
9.	Remont konserwatorski trzech zabytkowych witraży w nawie głównej od strony południowej w kościele ojców bernardynów p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Warcie	14.07.2023	293 131,07 zł
10.	Prace konserwatorskie w prezbiterium - ściana południowa i południowo-wschodnia w kościele p.w. św. Mikołaja w Warcie	14.07.2023	238 498,88 zł
11.	Konserwacja i renowacja organów wraz z projektem organowym kościoła wniebowzięcia najświętszej Maryi Panny w Górze	14.07.2023	243 244,34 zł
12.	Przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Małków gm. Warta.	15.09.2023	2 350 000 zł
13.	Remont elewacji zabytkowej XIX - wiecznej kamienicy przy ulicy Błękitnej Armii 26 w Warcie	26.09.2023	145 853,40 zł
14.	Roboty remontowe i renowacyjne w zakresie okładziny tynkowej budynku zabytkowego Klasztoru Zespołu Klasztornej Siostr Bernardynek w Warcie	26.09.2023	491 584,17 zł
15.	Remont dróg gminnych na terenie Gminy Warta	07.10.2023	6 650 000 zł
16.	Przebudowa drogi w miejscowości Jeziorsko	07.10.2023	2 000 000 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie

Potencjał inwestycyjny

Zgodnie z art. 243 ustawy dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, wskaźnika maksymalnego obsługi zadłużenia. Zgodnie z treścią Wieloletniej

Prognozy Finansowej na lata 2024-2030 (WPF) Gmina Warta w kolejnych latach będzie miała zdolność do obsługi dodatkowych zobowiązań, a jej potencjał inwestycyjny będzie najwyższy w 2024 roku (32,1 mln zł) oraz w 2030 roku (4,6 mln zł). Należy mieć jednak na uwadze, że dane zawarte w WPF najbardziej precyzyjnie odnoszą się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny Gminy przedstawia również szacunkowe wartości.



Ryc. 27 Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Warta na lata 2024-2030

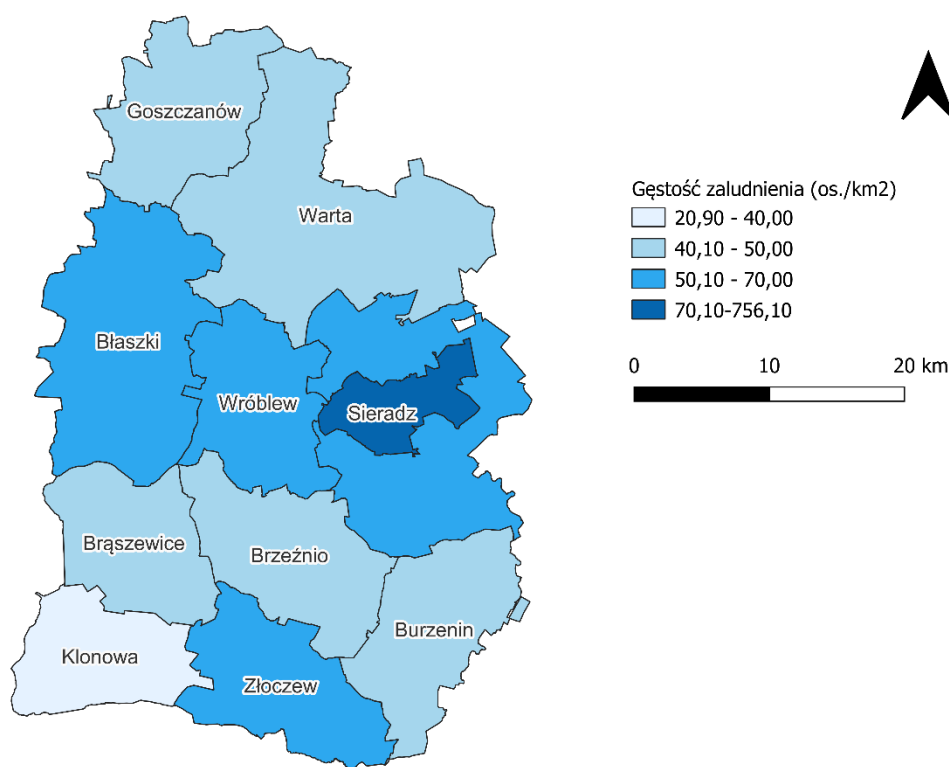
Źródło: opracowanie własne na podstawie treści uchwały Nr V/30/2024 Rady Miejskiej w Warcie z dnia 21 października 2024 roku w sprawie zmiany uchwały w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Warta na lata 2024-2030

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

Sytuacja demograficzna w Gminie Warta została poddana analizie w oparciu o dane uzyskane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, które mogą się nieznacznie różnić od danych zawartych w gminnej ewidencji ludności, ze względu na stosowanie odmiennej metodyki obliczeń. W GUS bilanse liczby ludności w gminach opracowane są w oparciu o wyniki Narodowych Spisów Powszechnych, z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym (urodzeniami i zgonami), migracjami ludności (na pobyt stały i czasowy) oraz przemieszczeniami związanymi ze zmianami administracyjnymi. Dane o zarejestrowanych urodzeniach i zgonach pochodzą z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a źródłem danych o zameldowaniach na pobyt stały w gminie jest rejestr PESEL (od 2006 roku). Mimo niewielkich rozbieżności pomiędzy gminną ewidencją, a danymi GUS, analiza pozwala na zbadanie trendów i prognozowanie zmian w strukturze demograficznej gminy.

Poniższa rycina przedstawia gęstość zaludnienia w gminach powiatu sieradzkiego w 2023 roku. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego gęstość zaludnienia w Gminie Warta kształtowała się na poziomie ok. 46,4 os./km².



Ryc. 28 Gęstość zaludnienia w powiecie sieradzkim w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniższa tabela przedstawia zmiany liczby ludności w gminach w powiecie sieradzkim w latach 2019-2023. Na przestrzeni badanego okresu odnotowano spadek liczby ludności we wszystkich analizowanych jednostkach, z wyjątkiem gminy wiejskiej Sieradz. W 2019 roku Gminę Warta zamieszkiwało 12 636 osób, a w 2023 roku – 11 798 osób. Średnia dynamika tego zjawiska wyniosła 98,3%, co świadczy o szybkim zmniejszaniu się liczby ludności z terenu badanej jednostki. Należy jednak zaznaczyć, że wartość ta była zbliżona do średniej dla pozostałych gmin powiatu sieradzkiego, co może wskazywać na występowanie niekorzystnego trendu demograficznego w całym subregionie.

Tab. 14 Zmiany liczby ludności w powiecie sieradzkim w latach 2019-2023

JST	2019	2020	2021	2022	2023	udział w 2023 r.	średnia dynamika
powiat sieradzki	117 674	114 150	113 195	112 350	111 477	100%	98,7%
m. Sieradz	41 953	40 141	39 641	39 158	38 729	35%	98,0%
Błaszki	14 458	14 255	14 120	14 022	13 938	13%	99,1%
Brąszewice	4 471	4 388	4 362	4 336	4 316	4%	99,1%
Brzeźnio	6 384	6 154	6 169	6 175	6 160	6%	99,1%
Burzenin	5 512	5 369	5 304	5 285	5 255	5%	98,8%
Goszczanów	5 466	5 226	5 182	5 137	5 059	5%	98,1%
Klonowa	2 870	2 797	2 783	2 784	2 741	2%	98,9%
Sieradz	10 706	10 682	10 750	10 779	10 801	10%	100,2%
Warta	12 636	12 149	12 015	11 904	11 798	11%	98,3%
Wróblew	6 054	5 991	5 953	5 922	5 897	5%	99,3%
Złoczew	7 164	6 998	6 916	6 848	6 783	6%	98,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba ludności w jednostkach samorządu terytorialnego kształtowana jest przez dwie zmienne: przyrost naturalny oraz saldo migracji. Przyrost naturalny to różnica pomiędzy urodzeniami żywymi a zgonami. Z kolei saldo migracji to różnica pomiędzy osobami zameldowanymi, a osobami wymeldowanymi na danym obszarze.

Analizując zawarte w poniższej tabeli dane zaobserwowano, że wszystkie gminy powiatu sieradzkiego charakteryzowały się w 2023 roku ujemną wartością przyrostu naturalnego na 1 tys. mieszkańców. W 2023 roku w Gminie Warta wartość przyrostu naturalnego na 1 tys. mieszkańców wyniosła - 7,84. Wynik ten był najniższy wśród analizowanych jednostek, co stanowi negatywne zjawisko. Dodatkowo średnia zmiana wskaźnika od 2019 roku w Gminie wyniosła -0,72, co świadczy o stopniowym pogłębianiu się niekorzystnego trendu demograficznego.

W poniższej tabeli przedstawione zostały również dane dotyczące wartości salda migracji na 1 tys. mieszkańców. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w gminie wiejskiej Sieradz, która wyniosła 6,58. Z kolei najniższą wartością salda migracji na 1 tys. mieszkańców w tym samym roku charakteryzowała się gmina Klonowa (-8,7). W Gminie Warta wartość analizowanego wskaźnika wyniosła -1,10, co stanowiło wyższy wynik od średniej dla gmin powiatu sieradzkiego (-2,81), lecz niższy wynik od średniej dla gmin województwa łódzkiego. Średnia zmiana wskaźnika od 2019 roku w Gminie wyniosła 0,16, co oznacza powolne zmniejszanie się niekorzystnego zjawiska. Biorąc pod uwagę zarówno ujemne wartości w 2023 roku wskaźnika przyrostu naturalnego, jak również salda migracji oraz średnią dynamikę obu procesów od 2019 roku, można prognozować, że ogólna liczba mieszkańców Gminy będzie nadal malała.

Tab. 15 Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Warta w latach 2019-2023 na tle powiatu i województwa

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2023 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2019 r.	2023 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2019 r.
województwo łódzkie	-5,90	-0,57	-0,76	0,07
powiat sieradzki	-4,91	-0,62	-2,81	-0,11
m. Sieradz	-5,11	-0,58	-5,80	0,00

Błaszki	-3,00	-0,41	-4,65	-0,13
Brąszewice	-1,16	0,60	-3,47	0,85
Brzeźnio	-5,33	-1,02	4,04	-0,52
Burzenin	-3,61	-0,18	-3,61	-1,59
Goszczanów	-6,47	-1,53	-6,86	-0,71
Klonowa	-6,52	-1,63	-8,70	-3,57
Sieradz	-4,17	-0,55	6,58	-0,58
Warta	-7,84	-0,72	-1,10	0,16
Wróblew	-5,42	-0,90	1,86	1,17
Złoczew	-4,54	-0,75	-3,66	0,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące udziału mieszkańców w wieku 25-34 lat w ludności Gminy ogółem oraz udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Warta w latach 2019 i 2023 na tle średnich wyników gmin powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego. Analizie poddano wskazane grupy wiekowe, ponieważ w znaczącym stopniu determinują one sposób, w jaki rozwija się dana jednostka terytorialna pod względem potencjału demograficznego.

Osoby w wieku 25-34, zwane także osobami w wieku kreatywnym, stanowią grupę, która w sposób znaczący wpływa lokalną sytuację demograficzną – osoby znajdujące się w tym przedziale wiekowym są najbardziej skłonne do założenia rodziny, wyboru „miejsca do życia”, kupna mieszkania oraz podjęcia stałej pracy – a co za tym idzie zapewnienia zastępowalności pokoleń. Z kolei wysoki odsetek seniorów w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym, zwany także „senioralnym obciążeniem demograficznym”, wiąże się z koniecznością poszerzenia oferty dla tej grupy społecznej, w celu jak najdłuższego utrzymania jej aktywności, co powoduje konieczność zwiększenia wydatków w takich obszarach jak zdrowie i usługi społeczne oraz dostosowania infrastruktury do potrzeb seniorów.

W 2019 roku odsetek mieszkańców w wieku kreatywnym na terenie Gminy Warta wyniósł 14,53%. Wynik ten był wyższy od średniej gmin województwa łódzkiego (13,35%) i nieznacznie niższy od średniej dla gmin powiatu sieradzkiego (14,58%). Z kolei, w 2023 roku wartość tego wskaźnika dla badanej jednostki kształtowała się na poziomie 11,99%, a jej wynik był wyższy od porównywanych średnich. Dynamika zjawiska wynosiła 83%, co oznacza znaczący spadek udziału mieszkańców w wieku kreatywnym w liczbie ludności Gminy. Wynik ten znajdował się poniżej średniej dla gmin województwa łódzkiego (87%), jednakże był porównywalny do średniej dla gmin powiatu sieradzkiego (82%). Jest to zmiana niekorzystna, która może wskazywać na niską atrakcyjność Gminy dla mieszkańców wchodzących w dorosłość. Z kolei analizując sposób, w jaki kształtowała się liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym zauważono, że w 2019 roku odsetek seniorów na terenie Gminy Warta kształtował się na poziomie 29%. Wynik ten był wówczas wyższy od średniej dla gmin powiatu sieradzkiego (27,2%), jednakże niższy od średniej dla województwa łódzkiego (30,7%). W 2023 roku wartość tego wskaźnika na terenie badanej jednostki kształtowała

się na poziomie 33,5%, a dynamika zmian wynosiła 116%. Oznacza to, że na Gminie Warta charakteryzuje się szybkim spadkiem udziału ludzi młodych w społeczeństwie oraz jednoczesnym szybkim wzrostem senioralnego obciążenia demograficznego.

Tab. 16 Wskaźniki demograficzne dla Gminy Warta w 2019 i 2023 roku na tle powiatu i województwa

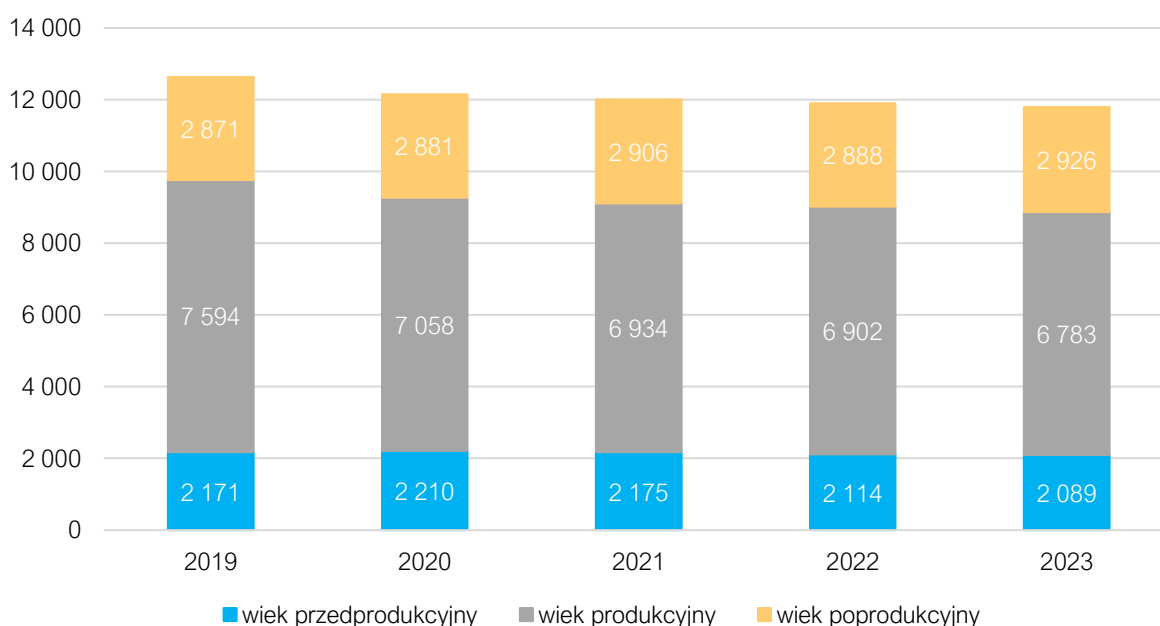
JST	mieszkańcy w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem (%)			ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (%)		
	2019	2023	dynamika	2019	2023	dynamika
województwo łódzkie	13,35	11,57	87%	30,70	35,20	115%
powiat sieradzki	14,58	11,91	82%	27,20	32,10	118%
Gmina Warta	14,53	11,99	83%	29,00	33,50	116%

¹ ludność w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem

² ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Prezentowane powyżej dane znajdują swoje odzwierciedlenie na poniższej rycinie. Zaobserwowano, że na terenie Gminy Warta stale zmniejsza się liczba i udział w ogólnej liczbie mieszkańców, osób w wieku produkcyjnym. W latach 2019-2023 spadła ona o 811 osób, a dynamika tego zjawiska wyniosła 89%. Jednocześnie zaobserwowano wzrost liczby i udziału osób w wieku poprodukcyjnym. W 2019 roku na terenie Gminy grupa ta liczyła 2 871 osoby, a w 2023 roku – 2 926. Tym samym dynamika wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023 kształtowała się na poziomie 102%. Na przestrzeni badanego okresu odnotowano również spadek liczby i udziału osób w wieku przedprodukcyjnym, dla którego dynamika wyniosła 96%. Należy również zaznaczyć, że już na początku okresu badań, w 2019 roku, liczba osób w wieku poprodukcyjnym przewyższała liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym, a z każdym kolejnym rokiem różnica ta powiększała się. W przypadku utrzymania się aktualnych tendencji, różnica pomiędzy grupami w przyszłości będzie się powiększać, a w przeciągu kolejnych kilku lat liczba osób w wieku poprodukcyjnym może znacznie przewyższyć liczbę osób w wieku produkcyjnym. Jest to zjawisko niekorzystne, które może w przyszłości negatywnie oddziaływać na lokalny rynek pracy – więcej osób schodzi z rynku pracy niż na niego wchodzi i nie pojawiają się kolejne pokolenia. Ponadto, w przyszłości konieczne może okazać się zwiększenie nakładów finansowych na świadczenia społeczne oraz usługi opiekuńcze dla osób starszych.



Ryc. 29 Struktura ludności w gminie Warta w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2 Kapitał społeczny

Przedszkola i żłobki

Główną rolą żłobków i przedszkoli, jest przygotowanie dzieci do rozpoczęcia podstawowej edukacji. Od najmłodszych lat jakość oraz poziom kształcenia stanowią istotny czynnik przekładający się na kapitał społeczny gminy, będący zdolnością mieszkańców do efektywnego współdziałania, co przyczynia się do napędzania rozwoju jednostki.

Od 2019 roku na terenie Gminy Warta opieką nad dziećmi do lat 3 zajmuje się Żłobek Gminny w Warcie, przy ul. Koźmińskiej 11. Do placówki uczęszcza 19 dzieci. Placówka działa w dni robocze, w godzinach 6:30-16:30. Placówka dostosowana jest do potrzeb osób z niepełnosprawnością oraz osób wymagających szczególnej opieki.

Wychowaniem przedszkolnym na terenie Gminy Warta zajmuje się Publiczne Przedszkole w Warcie oraz oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych spoza terenu miasta. W roku szkolnym 2023/2024 uczęszczało do nich łącznie 373 dzieci. Najwięcej dzieci uczęszczało do Publicznego Przedszkola w Warcie (217 dzieci), które posiadało 9 grup liczących średnio 24 dzieci. Drugim, co do wielkości liczby przedszkolaków, był oddział przedszkolny w SP im. Władysława Łokietka w Rossoszycy, który miał pod opieką 39 dzieci w 2 grupach. Pozostałe oddziały przedszkolne posiadały jedną grupę i zlokalizowane są w: SP im. Ks. Infulata Sarnika w Jakubicach (25 dzieci), SP im. Mikołaja Kopernika w Cielcach (25 dzieci), SP im. 28 Pułku Strzelców Kaniowskich we Włyniu (24 dzieci), SP im. Jana Pawła II w Ustkowie (16 dzieci), SP im. Władysława Reymonta w Jeziorsku (15 dzieci), SP im. Janusza Korczaka w Raczkowie (12 dzieci).

Tab. 17 Placówki wychowania przedszkolnego w Gminie Warta w roku szkolnym 2023/2024

Lp.	Nazwa przedszkola/oddziału przedszkolnego	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy
1.	Publiczne Przedszkole w Warcie	217	9	24
2.	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Ustkowie - oddział przedszkolny	16	1	16
3.	Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Raczkowie - oddział przedszkolny	12	1	12
4.	Szkoła Podstawowa im. Ks. Infulata Sarnika w Jakubicach - oddział przedszkolny	25	1	25
5.	Szkoła Podstawowa im. 28 Pułku Strzelców Kaniowskich we Włyniu - oddział przedszkolny	24	1	24
6.	Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Rossoszycy - oddział przedszkolny	39	2	20
7.	Szkoła Podstawowa im. Władysława Reymonta w Jeziorsku - oddział przedszkolny	15	1	15
8.	Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Cielcach - oddział przedszkolny	25	1	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Warcie

Na terenie Gminy Warta miesięczny koszt utrzymania dziecka w przedszkolu gminnym w latach 2019-2024 wzrósł ponad dwukrotnie. W roku szkolnym 2019/2020 wartość miesięcznego kosztu utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym wynosiła 555,42 zł, a w roku szkolnym 2023/2024 już 1 212,00 zł.

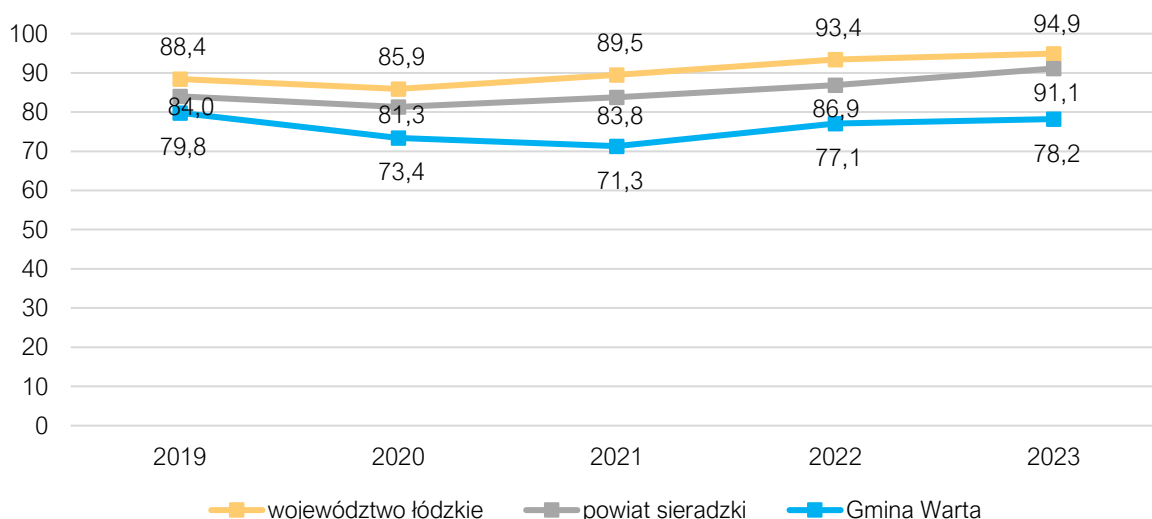
Tab. 18 Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym (zł)

	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym	555,42	519,24	699,36	765,70	1 212,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Warcie

Na poniższej rycinie przedstawiono odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Warta na tle średnich dla gmin powiatu sieradzkiego i województwa

łódzkiego w latach 2019-2023 według danych GUS. Z przedstawionych danych wynika, że w analizowanych latach udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie badanej jednostki zmalał. Należy również zaznaczyć, że w badanym okresie udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Warta był niższy od średniej dla gmin powiatu sieradzkiego oraz województwa łódzkiego. Na przestrzeni analizowanych lat liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli na terenie Gminy Warta spoza jej obszaru sukcesywnie wzrastała.



Ryc. 30 Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Warta na tle powiatu i województwa w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Szkoły

W roku szkolnym 2023/2024 na terenie Gminy Warta funkcjonowało osiem szkół podstawowych, zapewniając możliwość realizacji obowiązku szkolnego 860 dzieciom. Największą placówką w Gminie była Szkoła Podstawowa im. kpt. pil. Stanisława Skarżyńskiego w Warcie, do której uczęszczało 330 uczniów w 16 oddziałach. Drugą pod względem liczby uczniów szkołą na terenie Gminy była Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Rossoszycy, do której uczęszczało 139 uczniów, podzielonych na 8 oddziałów. Pozostałe szkoły podstawowe miały również po 8 oddziałów i należały do nich: SP im. Mikołaja Kopernika w Cielcach (83 dzieci), SP im. Ks. Infulata Sarnika w Jakubicach (79 dzieci), SP im. 28 Pułku Strzelców Kaniowskich we Włyniu (68 dzieci), SP im. Władysława Reymonta w Jeziorsku (65 dzieci), SP im. Jana Pawła II w Ustkowie (64 dzieci), SP im. Janusza Korczaka w Raczkowie (32 dzieci). Średnia wielkość oddziałów w szkołach w Gminie Warta mieści się w przedziale 4-21 uczniów.

Tab. 19 Szkoły podstawowe na terenie Gminy Warta w roku szkolnym 2023/2024

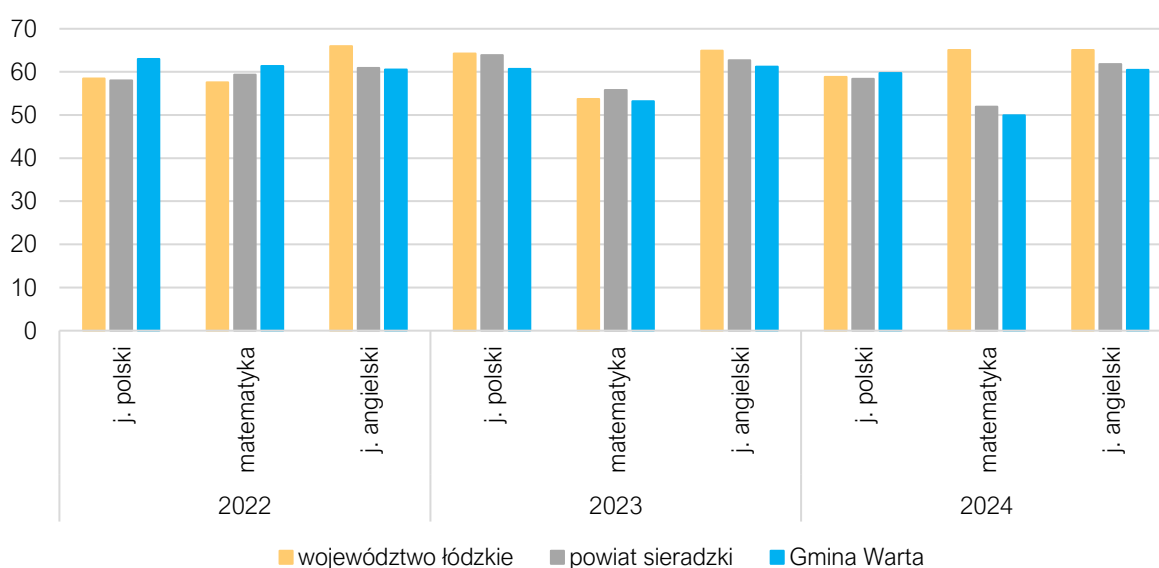
Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału
1.	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Ustkowie	64	8	8
2.	Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Raczkowie	32	8	4
3.	Szkoła Podstawowa im. Ks. Infulata Sarnika w Jakubicach	79	8	10
4.	Szkoła Podstawowa im. 28 Pułku Strzelców Kaniowskich we Włyniu	68	8	9
5.	Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Rossoszycy	139	8	17
6.	Szkoła Podstawowa im. Władysława Reymonta w Jeziorsku	65	8	8

7.	Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Cielcach	83	8	10
8.	Szkoła Podstawowa im. kpt. pil. Stanisława Skarżyńskiego w Warcie	330	16	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Warcie.

Badanie postępów edukacyjnych i osiągnięć uczniów może przybierać różne formy. Najczęściej wykorzystywanymi do tego celu narzędziami są sprawdziany wewnętrzne oraz zewnętrzne, a także konkursy przedmiotowe. W celu przeanalizowania poziomu nauczania na terenie Gminy Warta porównano wyniki dla Gminy ze średnimi dla gmin powiatu sieradzkiego oraz województwa łódzkiego w latach 2022-2024.

Absolwenci szkół podstawowych z Gminy Warta w analizowanych latach osiągalili przeważnie niższe wyniki z egzaminów z matematyki i egzaminów z języka angielskiego w porównaniu do średniej dla powiatu sieradzkiego oraz województwa łódzkiego. Wyjątek stanowił egzamin z matematyki w 2022 roku (61,37%). Natomiast wyniki egzaminów z języka polskiego w 2022 i 2024 roku w Gminie były wyższe od średniej dla gmin powiatu i województwa.



Ryc. 31 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Warta w latach 2022-2024 na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE.

Poniższa tabela przedstawia średnie wyniki z egzaminu ósmoklasisty w poszczególnych szkołach podstawowych znajdujących się na terenie Gminy Warta w latach 2022-2024. Wyniki uzyskane przez Szkoły Podstawowe w Gminie bardzo się od siebie różniły. W 2022 i 2024 roku SP w Ustkowie osiągała najwyższe wyniki z egzaminów z matematyki spośród badanych placówek. W tych samych latach w wynikach z egzaminu z języka angielskiego najlepiej wypadła SP w Rossoszycy. W 2024 roku nie zostały przedstawione dane dla Szkoły Podstawowej w Raczkowie, co było spowodowane zbyt niską liczbą uczniów podchodzących do egzaminu co uniemożliwiało wyciągnięcie średniej dla całej placówki (4 osoby).

Tab. 20 Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkołach podstawowych Gminy Warta w latach 2022-2024

	2022			2023			2024		
	j. polski	matematyka	j. angielski	j. polski	matematyka	j. angielski	j. polski	matematyka	j. angielski
SP w Ustkowie	65	76	62	70	59	64	60	62	51
SP w Raczkowie	60	62	54	67	53	68	0	0	0

SP w Jakubicach	53	58	53	68	62	70	67	60	66
SP we Włyniu	72	50	52	54	40	45	54	47	64
SP w Rossoszycy	63	63	68	63	66	64	54	53	75
SP w Jeziorsku	70	60	66	62	44	68	46	42	44
SP w Cielcach	65	64	53	56	43	39	69	53	22
SP w Warcie	60	54	65	57	49	62	58	43	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE.

Szkoły podstawowe znajdujące się na terenie Gminy Warta w ostatnich latach uczestniczyły/organizowały m.in. następujące:

- **projekty edukacyjne:** Aktywna Tablica, Podróże z Klasą, Szkoła Pamięta, Lekturki Spod Chmurki, Ogólnopolska Sieć Edukacyjna, Sprzątamy dla Polski,
- **zawody sportowe:** Międzynarodowy Turniej Zapaśniczy z Okazji Konstytucji 3 Maja, Międzynarodowy Turniej Zapaśniczy o Puchar Prezydenta, Puchar Polski w Sumo Juniorek i Seniorek, Ogólnopolski Turniej Dzieci w Sumo, Igrzyskach Młodzieży Szkolnej w indywidualnych biegach przełajowych i piłce ręcznej, Mistrzostwa Europy w Sumo Młodziczek, Otwarte Mistrzostwa Województwa Łódzkiego w zapasach, Finał Wojewódzki w tenisie stołowym w ramach Igrzysk Młodzieży Szkolnej. Na terenie Gminy realizowano również: Halowy Miniturniej w Piłkę Nożną o Puchar Burmistrza Warty, Biegi Przełajowe „Dzieciństwo bez przemocy”, Bieg Fair Play, Turniej Skoków w Dal, Zawody Piłki Siatkowej w Warcie, Gminny i rejonowy turniej tenisa stołowego,
- **konkursy:** Ogólnopolski Jubileuszowy Konkurs Polonistyczny „Z ortografią na Ty”, Ogólnopolski Konkurs Online w Pisaniu na Klawiaturze „Klawiaturowe Wyzwanie”, Ogólnopolski Konkurs Polonistyczny „FRASZKA”, Ogólnopolski Konkurs Języka Angielskiego „Memory Master”, Wojewódzki Konkurs Literacki „Ziemia obiecana czy złe miasto?”, Wojewódzki Konkurs Przedmiotowy z Matematyki, Międzypowiatowy Konkurs Mitologiczny „Wśród greckich bogów i bohaterów mitologii”, Regionalny Festiwal Piosenki Religijnej „Cecyliada”,
- **formy wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami:** zajęcia logopedyczne, zajęcia rewalidacyjne, zajęcia kompensacyjne, zajęcia wyrównawcze, zajęcia z zakresu integracji sensorycznej, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, zajęcia z psychologiem, zajęcia profilaktyczne z pedagogiem specjalnym, nauczyciele współorganizujący kształcenie uczniów niepełnosprawnych.

W analizowanym okresie wydatki Gminy na oświatę i wychowanie stale rosły. Wydatki bieżące, z których zasadniczą część stanowiły wynagrodzenia i pochodne, w roku 2019 wyniosły 17,2 mln zł, a w 2023 roku 23,5 mln zł. Jedynie w 2019 i 2022 roku realizowane były większe inwestycje. W 2019 roku wynosiły one 1,85 mln zł, a w 2022 – 1,76 mln zł.

Tab. 21 Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Warta w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
WYDATKI OGÓŁEM	19 005 374,7	17 559 334,3	19 121 947,8	22 537 128,6	23 455 459,6
Wydatki bieżące, w tym:	17 158 567,1	17 419 712,3	19 008 767,1	20 778 801,9	23 119 821,1
<i>Wynagrodzenia i pochodne</i>	<i>13 746 383,3</i>	<i>13 777 268,1</i>	<i>14 889 461,0</i>	<i>16 035 028,5</i>	<i>18 281 276,1</i>
<i>Pozostałe wydatki bieżące</i>	<i>3 412 183,8</i>	<i>3 642 444,2</i>	<i>4 119 306,0</i>	<i>4 743 773,3</i>	<i>4 838 545,0</i>

Wydatki majątkowe	1 846 807,6	139 622,0	113 180,7	1 758 326,7	335 638,5
--------------------------	-------------	-----------	-----------	-------------	-----------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Warcie.

Kultura i sport

Zadowolenie i jakość życia mieszkańców w znacznej mierze wiążą się z możliwością zaspokojenia ich potrzeb w zakresie kultury, sportu i rekreacji. Na terenie Gminy funkcjonują instytucje kulturalne, jak również organizowane są lokalne wydarzenia o charakterze kulturalno-sportowym. Zadania własne Gminy Warta w zakresie kultury realizuje Warckie Centrum Kultury zlokalizowane przy ul. Kościuszki 9/11. Zajmuje się upowszechnianiem kultury, edukacji i wychowania. Stwarza możliwości do samorealizacji w różnych dziedzinach sztuki i edukacji kulturalnej oraz aktywnego spędzania wolnego czasu. W WCK można uczestniczyć w zajęciach nauki tańca, programowania i robotyki, wokalu, jak również gry na gitarze, instrumentach klawiszowych, perkusji. Do głównych działalności Warckiego Centrum Kultury należy: edukacja artystyczna, czy realizacja projektów kulturalnych.

W zakresie upowszechniania kultury szczególnie widoczna jest działalność artystyczna WCK. W 2023 w WCK funkcjonowały 3 sekcje taneczne dla dzieci i jedna dla dorosłych, ponadto sekcje: plastyczna, nauki gry na gitarze, instrumentach klawiszowych, wokalna oraz instrumentów dętych będąca bazą dla miejskiej orkiestry działającej w strukturach Warckiego Centrum Kultury. Obok orkiestry dętej w strukturach WCK działalność prowadzi ludowy zespół śpiewaczy Jezioranki oraz formacja Warta Folk Band, a także Męski Chór „Lutnia”, którego historia sięga 1922 roku. Do składu chóru należy 28 chórzystów, którym przewodniczy 2 dyrygentów. Chór zdobywa liczne nagrody m.in.: Złoty dyplom w I Ogólnopolskim Konkursie Organowego Akompaniamentu Liturgicznego i Muzyki Chóralnej, Srebrny dyplom na Ogólnopolskim Konkursie Muzyki Sakralnej we Wrocławiu. Ponadto z okazji jubileuszu 100-lecia chóru wydano płytę.

W strukturach Warckiego Centrum Kultury działa również Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Warcie, która znajduje się przy ul. Tarnowskiego 8 w Warcie. Głównym celem działalności Biblioteki jest promocja czytelnictwa, organizacja zajęć kulturalno-oświatowych we współpracy z instytucjami oświatowymi i kulturalnymi. Pod koniec 2023 roku księgozbiór biblioteki liczył łącznie ponad 82 309 woluminów. W dni robocze działa ona w godzinach 9:00-19:00, natomiast w drugą i ostatnią sobotę miesiąca w godzinach 9:00-13:00.

Ponadto w Gminie funkcjonują 4 świetlice wiejskie: w Dzierżanej, Głaniszewie, Tomisławicach i Mikołajewie oraz 6 domów ludowych (Jeziorsko, Klonówek, Zadąbrowie-Wiatracyńska, Małków, Włyń, Ustków), a także Muzeum Miasta i Rzeki Warty opisane we wcześniejszym rozdziale.

Na terenie Gminy Warta organizowane są liczne wydarzenia kulturalno-sportowe, należą do nich m.in.:

- Warckie Festiwale Chóralne im. Marcina Warteckiego,
- Regaty o Błękitną Wstęgę Zalewu Jeziorsko,
- Dni Warty,
- Bieg Warcki,
- Koncerty Muzyki Filmowej,
- Mistrzostwa Świata Skuterów Wodnych,
- Miejsko-Gminne Zawody Sportowo-Pożarnicze,
- Dożynki Gminne.

Gmina Warta popularyzuje i rozwija sport na jej terenie, poprzez wsparcie finansowe sześciu klubów sportowych:

- Miejski Klub Sportowy „Jutrzenka” Warta,
- Utkowski Klub Sportowy w Ustkowie,
- Ludowy Klub Sportowy „Socha” w Sosze,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „AS” w Jakubicach,

- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „28” we Włyniu,
- Uczniowski Klub Sportowy „JUNIOR” w Warcie.

Wymienione powyżej kluby sportowe organizują zajęcia i treningi w różnych dyscyplinach, takich jak piłka nożna, siatkówka, koszykówka czy unihokej. Głównym celem ich działalności jest poprawa kondycji fizycznej oraz zdrowia psychicznego mieszkańców poprzez propagowanie aktywnego stylu życia. Kluby te dążą także do tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi różnorodnych form aktywności fizycznej poprzez zwiększenie dostępności ich oferty dla mieszkańców, promowanie i rozwój różnych dyscyplin sportowych, a także popularyzację aktywności fizycznej i sportu.

Do obiektów infrastruktury sportowej i turystycznej będących w zasobie gminnym należą:

- Port jachtowy „Jeziorsko” w Ostrowie Warckim w skład, którego wchodzi: marina na 54 jachty, pola namiotowe i carawaningowe wraz z zaplecami sanitarnymi, dwa wyciągi nart wodnych (200m. i 800 m.), miejsce do plażowania, boisko do plażowej piłki siatkowej i stoły do tenisa stołowego, siłownia zewnętrzna, parking, miejsca do rozpalenia ogniska oraz wiata, dwa domki letniskowe;
- Stadion Miejski w Warcie w skład, którego wchodzi: boisko piłkarskie wraz z bieżnią, boisko do plażowej piłki siatkowej, trybuny wraz z sanitariatami, budynek zaplecza socjalnego, parking;
- Kompleks boisk sportowych ORLIK w Warcie w skład, którego wchodzi: boisko do piłki siatkowej, boisko do piłki nożnej, budynek zaplecza socjalnego, parking;
- Kort tenisowy przy kompleksie boisk sportowych ORLIK oraz siłownia zewnętrzna;
- Skatepark w parku miejskim w Warcie;
- Kompleks boisk sportowych w Jakubicach w skład, którego wchodzi: boisko do piłki nożnej, boisko do piłki siatkowej, plac zabaw, parking;
- Kompleks boisk sportowych ORLIK w Proboszczowicach;
- Boiska w Cielcach, Jeziorsku, Sosze, Ustkowie, Rossoszycy;
- Przystań kajakowa w Warcie;
- Sala gimnastyczna przy SP w Rossoszycy oraz przy SP w Warcie;
- Obiekt rekreacyjno-sportowy w Warcie przy ul. Płk. M. A. Tarnowskiego, do którego zalicza się: kąpielisko strzeżone, place zabaw, boiska do siatkówki plażowej, siłownię zewnętrzną, miejsca do palenia grilla i ogniska oraz infrastrukturę towarzyszącą;
- Boisko piłkarskie i wielofunkcyjne z bieżnią prostą 100 m i rzutni do pchnięcia kulą przy Szkole Podstawowej w Rossoszycy;
- Boisko piłkarskie i wielofunkcyjne przy Szkole Podstawowej we Włyniu;
- Hala wielofunkcyjna przy Szkole Podstawowej w Warcie. Obiekt pozwala na organizowanie imprez kulturalnych i sportowych. Budynek posiada salę wielofunkcyjną o wymiarach wewnętrznych 4580 x 2795cm, na której zlokalizowana jest widownia na 274 miejsc siedzących. Przed halą główną znajduje się hol z szatnią, toaletami dla widzów oraz magazynami podręcznymi;
- 19 placów zabaw: przy ulicy Skarżyńskiego i Długiej w Warcie; w parku miejskim w Warcie, w Rossoszycy, w Jeziorsku, w Cielcach, w Ustkowie, w Woli Zadąbrowskiej Nowej, w Bartochowie, 2 w Jakubicach, w Dzierżanej, w Raczkowie, w Małkowie, w Łabędziach, w Proboszczowicach, w Kawęczynku, w Dusznikach, w Lasku i w Krąkowie;
- Wieże widokowe: w Glinie i w Proboszczowicach.

Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 Ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należy do zadań własnych gminy.

Obszar Gminy Warta obejmuje działaniem Komisariat Policji w Warcie, przy ul. Sadowej 47. Pracuje w nim 21 funkcjonariuszy policji. Teren Gminy podzielony jest na trzy rejony,

do których przypisani są dzielnicowi. Komisariat jest jednostką organizacyjną podległą Komendzie Powiatowej Policji w Sieradzu.

Za bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Warta odpowiadają również strażacy z 24 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. W krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym (KSRG) ujęto: OSP w Warcie, OSP w Rossoszycy, OSP w Proboszczowicach, OSP w Cielcach. Ponadto OSP w Proboszczowicach to jedyna jednostka w powiecie sieradzkim z grupą poszukiwawczo-ratowniczą. Na terenie Gminy funkcjonuje Zarząd Oddziału Miejsko-Gminnego ZOSP RP w Warcie, który corocznie, przy współudziale Gminy, organizuje Gminny Dzień Strażaka, Turniej Wiedzy Pożarniczej pt. „Młodzież Zapobiega Pożarom” oraz Miejsko-Gminne Zawody Sportowo-Pożarnicze. Oprócz pojazdów strażackich, niektóre OSP posiadają w swoim zasobie łodzie motorowodne.

Tab. 22 Ochotnicze Straże Pożarne w Gminie Warta

Nazwa jednostki	Ujęcie w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym
Ochotnicza Straż Pożarna w Warcie	TAK
Ochotnicza Straż Pożarna w Rossoszycy	TAK
Ochotnicza Straż Pożarna w Proboszczowicach	TAK
Ochotnicza Straż Pożarna w Cielcach	TAK
Ochotnicza Straż Pożarna w Jakubicach	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Glinnie	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Grzybkach	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Jeziorsku	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Kamionaczu	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna we Włyniu	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Bartochowie	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Woli Miłkowskiej	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Rożdżalach	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Ustkowie	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Łabędziach	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Sosze	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Krakowie	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Zieleńcinie	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Czartkach	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Raczkowie	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Woli Zadąbrowskiej	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Raszelkach	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Zagajewie	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Górze	NIE

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Warcie

Na terenie Gminy Warta działa system monitoringu wizyjnego, składający się z centrum sterowania oraz 22 punktów kamerowych wyposażonych w 35 kamer. Centrum sterowania zlokalizowane jest w Urzędzie Miejskim w Warcie, przy ul. Reymontowa 1.

Otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne Gminy

Wśród stowarzyszeń, fundacji oraz organizacji społecznych na terenie Gminy wymienić można:

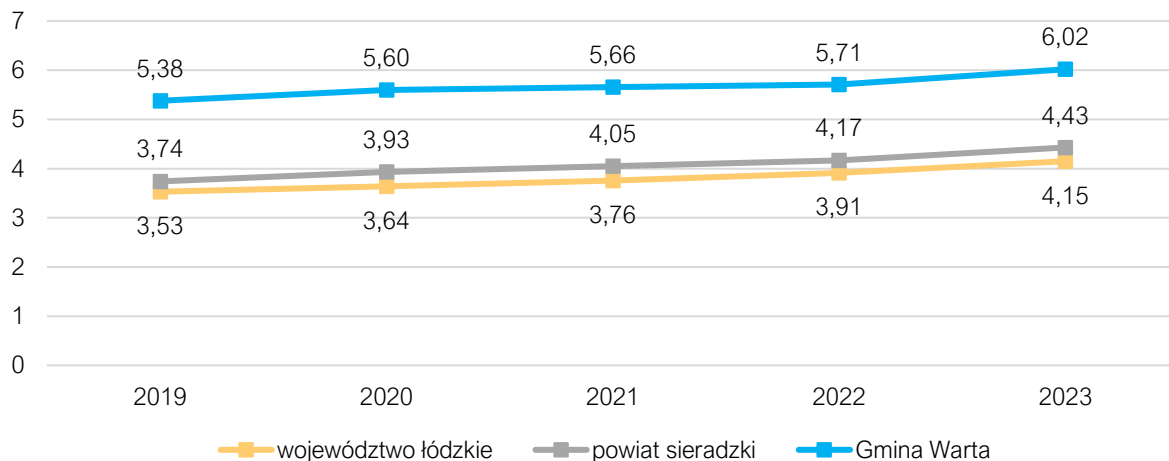
- Koło Polskiego Związku Wędkarskiego w Warcie,
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych Wsi Grzybki,
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych Wsi Cielce,
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych Wsi Zagajew,
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych Wsi Klonówek,
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych Wsi Jeziorsko,
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych Wsi Glinno,
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych Wsi Głaniszew,
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych Wsi Ustków,

- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych Wsi Zielęcin,
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych Wsi Kraków,
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych Wsi Witów,
- Społeczne Stowarzyszenie Ekologiczno Krajoznawcze Dolina Warty,
- KOKSOWNIA Krajowy Organ Krzepienia Siły Oraz Wspierania Nowatorskich Inicjatyw Atletycznych,
- Stowarzyszenie im. Ireneusza Ślipka na rzecz dialogu polsko-żydowskiego,
- Oddział PTTK im. Dr E. Kaleniewicz w Warcie,
- Stowarzyszenia na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Poszkodowanych w Wypadkach "Razem możemy wiele" w Warcie,
- Kółko Rolnicze w Mogilnie,
- Kółko Rolnicze w Jeziorsku,
- Kółko Rolnicze w Rożdżalach
- Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Rożdżalach,
- Koło Gospodyń Wiejskich Wawrzynianki Rossoszyca,
- Koło Gospodyń Wiejskich Gołuchy-Łabędzie,
- Koło Gospodyń Wiejskich we Włyniu,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Jakubicach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Bartochowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Zadąbrowiu-Wiatracykach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Proboszczowicach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Piotrowicach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Dzierżaniu,
- Ochotnicze Straże Pożarne.

Gmina Warta jest członkiem **Lokalnej Grupy Działania „Przymierze Jeziorsko”**. Jest to stowarzyszenie, które powstało w celu wspierania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz wzmacniania aktywności ludności wiejskiej, w tym: kształtowania postaw przedsiębiorczych, wspieranie działań kooperacyjnych w sektorze gospodarczym, rozwijanie potencjału turystycznego i rekreacyjnego obszaru, promocja aktywnego stylu życia, dbałość o dziedzictwo kulturowe, historyczne i przyrodnicze oraz wspieranie działalności organizacji pozarządowych. Wpływ LGD na rozwój lokalny jest znaczący, głównie poprzez możliwość korzystania z dotacji Unii Europejskiej. Jej inicjatywa rozpoczęła się w 2004 roku, gdy trzy gminy: Warta, Dobra i Pęczniew, podpisały porozumienie o współpracy. W 2008 roku przyłączono do LGD gminy: Burzenin i Sieradz. Celem LGD jest aktywizacja lokalnych społeczności oraz współpraca między sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym. Lokalna Grupa Działania opracowała Lokalną Strategię Rozwoju na lata 2023-2027 ukierunkowując się na turystykę, przedsiębiorczość, włączenie osób młodych oraz seniorów w życie społeczne, wykorzystując specyficzne cechy obszaru. Stowarzyszenie działa pod nadzorem Marszałka Województwa Łódzkiego. Główne cele strategiczne to:

- Rozwój przedsiębiorczości opartej o turystyczny potencjał obszaru – zostanie osiągnięty poprzez tworzenie i rozwój przedsiębiorstw w tym z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań, tworzenie i rozwój gospodarstw agroturystycznych oraz zagród edukacyjnych oraz rozwój infrastruktury turystyczno/rekreacyjnej wykorzystującej turystyczny potencjał obszaru,
- Budowa otwartej, zaangażowanej i kreatywnej społeczności lokalnej – zostanie osiągnięty poprzez tworzenie przestrzeni publicznych tj. parki, place zabaw, tereny rekreacyjne, które sprzyjają integracji społecznej oraz poprawie jakości życia mieszkańców. Wsparcie osób starszych, które mają wiele do zaoferowania społeczności lokalnej, a jednocześnie mogą czerpać korzyści z uczestnictwa w życiu społecznym oraz włączenie społeczne osób młodych, gdyż młodzież stanowi przyszłość społeczności i kluczowy element trwałego rozwoju lokalnego.

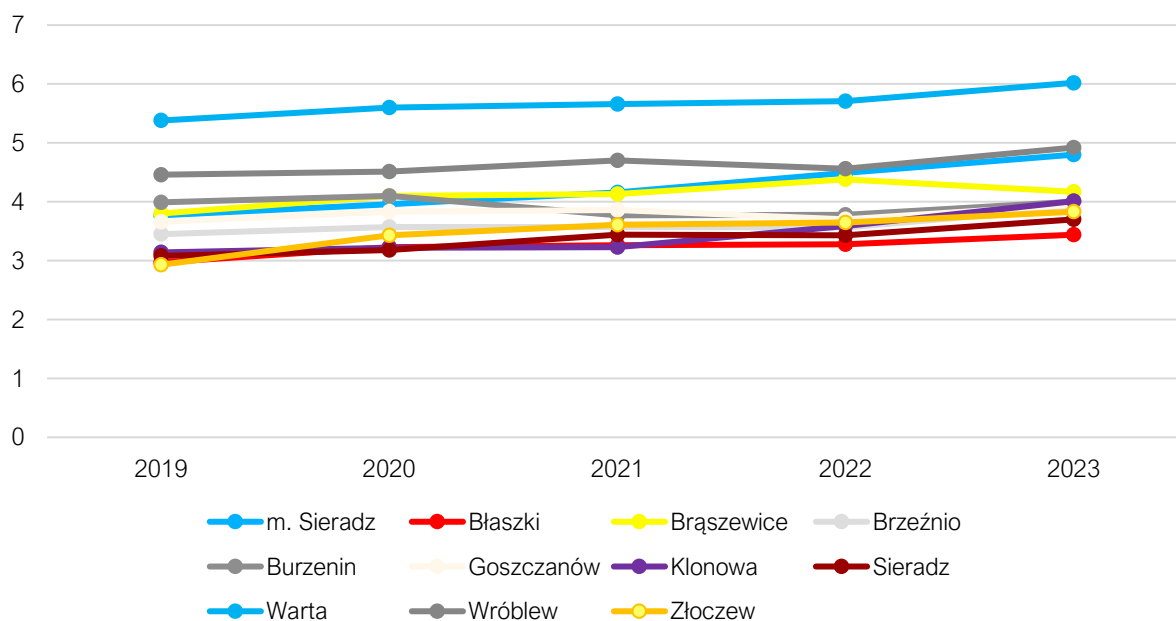
Na poniższej rycinie przedstawiona została liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców w Gminie Warta na tle średniej dla gmin powiatu sieradzkiego oraz województwa łódzkiego w latach 2019-2023. W analizowanym okresie ich liczba charakteryzowała się tendencją wzrostową, a w 2023 roku wyniosła 6,02. Należy zwrócić uwagę, że był to znacznie wyższy wynik od średniej dla gmin powiatu oraz województwa.



Ryc. 32 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Warta w latach 2019-2023 na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z kolei na poniższej rycinie przedstawiono liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców w gminach powiatu sieradzkiego Gmina Warta w latach 2019-2023. Gmina Warta w analizowanych latach osiągała najwyższy wynik wśród badanych jednostek, co jest pozytywnym zjawiskiem



Ryc. 33 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w gminach powiatu sieradzkiego w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

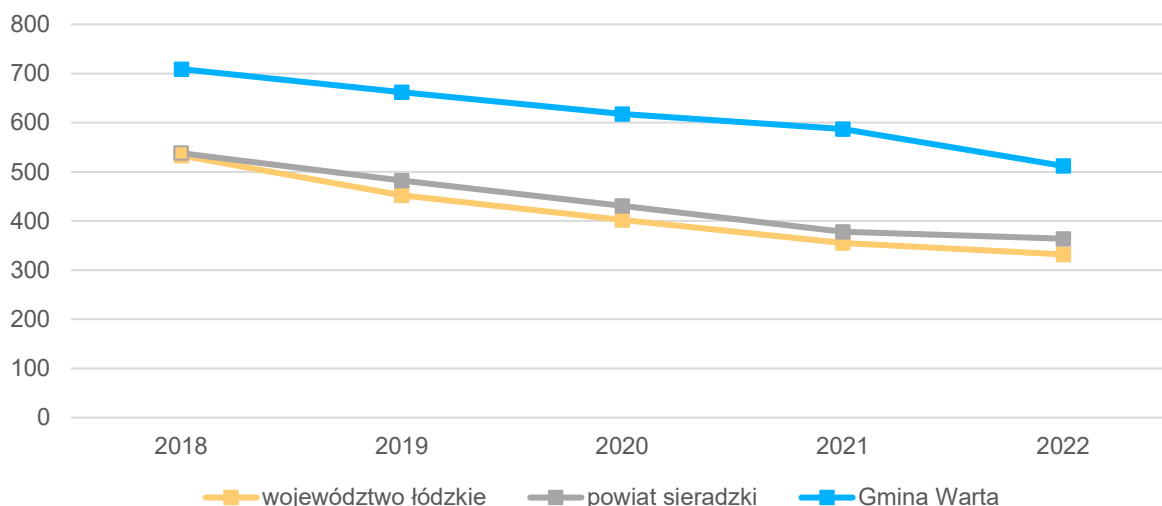
3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Na terenie Gminy Warta opieką zdrowotną zajmują się następujące placówki:

- **Przychodnia Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Centrum** (ul. Koźmińska 9 w Warcie), w której można uzyskać pomoc z zakresu: dermatologii, diabetologii, endokrynologii, ginekologii, kardiologii, laryngologii, logopedii, medycyny pracy, okulistyki, ortopedii, pediatrii, rehabilitacji medycznej, urologii, anestezjologii, chirurgii naczyniowej i chorób wewnętrznych;
- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Medyk** (ul. Przedwiośnie 36/38 w Warcie) zakresem usług obejmuje: leczenie stomatologiczne, leczenie ambulatoryjne specjalistyczne, medycynę pracy, leczenie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej, medycynę rodzinną, rehabilitację ambulatoryjną, badania laboratoryjne, diagnostykę obrazową, rehabilitację w domu pacjenta, szczepienia, USG, leczenie w domu pacjenta, nocną i świąteczną pomoc lekarską.
- **Centrum Medyczne Adent Medica** (ul. Cielecka 8 w Warcie), który oferuje usługi w zakresie neurologii, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, chirurgii, urologii, dermatologii, ginekologii, endokrynologii, diabetologii, psychiatrii, pulmonologii, USG, alergologii, akupunktury, dietytyki i kosmetyki.
- **Adent Anna Kossakowska** (ul. Cielecka 43 w Warcie), placówka zajmująca się stomatologią,
- **Ośrodek Rehabilitacyjno-Leczniczy w Rafałówce** (Rafałówka 2) działający w strukturach Szpitala Wojewódzkiego im. Prymasa Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Sieradzu. Zajmuje się kompleksową rehabilitacją dzieci,
- **Centrum Psychiatryczne w Warcie** (ul. Sieradzka 3, Warta) funkcjonuje w strukturze Wojewódzkiego Szpitala im. Prymasa Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Sieradzu. Zapewnia leczenie psychiatryczne oraz terapię uzależnień w warunkach stacjonarnych i ambulatoryjnych.

Jednostką organizacyjną świadczącą usługi społeczne na terenie **Gminy jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej**, który zlokalizowany jest przy ul. Skarżyńskiego 12 w Warcie. Działa w godzinach 7:30-15:30. Nadrzędnym celem działalności placówki jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie same pokonać, wykorzystując własne możliwości, uprawnienia i zasoby (Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, art.2).

W 2023 roku w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców Gminę Warta zamieszkiwało 512 beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. W 2019 roku było ich znacznie więcej (662). Na przestrzeni analizowanych lat widoczny był stały spadek wskaźnika w Gminie. Podobną tendencję zaobserwowano również w skali powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego, przy czym w przypadku średniej gmin z tych jednostek liczba beneficjentów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców była niższa niż w Gminie.



Ryc. 34 Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Warta na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zasady gospodarowania mieniem komunalnym Gminy Warta określa uchwała nr L/355/2023 uchwalona przez Radę Miejską w Warcie w dniu 8 lutego 2023 roku zmieniająca uchwałę nr XLVII/321/2022 Rady Miejskiej w Warcie z dnia 7 listopada 2022 r. w sprawie: przyjęcia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Warta na lata 2022-2027. Odpowiedzialnym za administrowanie i gospodarowanie mieszkaniowym zasobem Gminy Warta jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Warcie sp. z o.o.

W 2023 roku w zasobie Gminy Warta znajdowało się:

1. 45 budynków lokalowych ze 100% udziałem gminy (41 na terenie miasta i 4 na terenie gminy), w których znajdowało się 198 lokali mieszkalnych i 6 lokali użytkowych przeznaczonych pod najem komunalny wraz z 22 budynkami gospodarczymi (tzw. komórki, garaże).
2. 43 lokali mieszkalnych w budynkach wielorodzinnych Wspólnot Mieszkaniowych, wchodzących w skład zasobów mieszkaniowych przeznaczonych pod najem komunalny.

Spis Tabel

Tab. 1 Wydatki w dziale transport i łączność w latach 2019-2023 w Gminie Warta (tys. zł)	63
Tab. 2 Ruch budowlany w Gminie Warta w latach 2019-2023 na tle średniej gmin powiatu sieradzkiego.....	70
Tab. 3 Obiekty wpisane do rejestru zabytków w granicach Gminy Warta	74
Tab. 4 Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie sieradzkim w latach 2019-2023	77
Tab. 5 Podmioty działające na terenie Gminy Warta na koniec 2023 r. według sekcji PKD	78
Tab. 6 Struktura bezrobotnych w powiecie sieradzkim w 2023 roku	82
Tab. 7 Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych w Gminie Warta na tle powiatu sieradzkiego.....	85
Tab. 8 Źródła energii w Gminie Warta w 2023 roku	87
Tab. 9 Stan gospodarki odpadami w Gminie Warta w latach 2019-2023	90
Tab. 10 Dochody podatkowe Gminy Warta w latach 2019-2023	95
Tab. 11 Wydatki Gminy Warta wg działów klasyfikacji budżetowej w latach 2019-2023.....	96
Tab. 12 Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich w latach 2014-2020 w Gminie Warta	98
Tab. 13 Inwestycje w Gminie Warta zrealizowane przy dofinansowaniu z Rządowego Funduszu Polski Ład	99
Tab. 14 Zmiany liczby ludności w powiecie sieradzkim w latach 2019-2023.....	102
Tab. 15 Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Warta w latach 2019-2023 na tle powiatu i województwa	102
Tab. 16 Wskaźniki demograficzne dla Gminy Warta w 2019 i 2023 roku na tle powiatu i województwa	104
Tab. 17 Placówki wychowania przedszkolnego w Gminie Warta w roku szkolnym 2023/2024	105
Tab. 18 Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym (zł)	105
Tab. 19 Szkoły podstawowe na terenie Gminy Warta w roku szkolnym 2023/2024.....	106
Tab. 20 Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkołach podstawowych Gminy Warta w latach 2022-2024.....	107
Tab. 21 Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Warta w latach 2019-2023	108
Tab. 22 Ochotnicze Straże Pożarne w Gminie Warta.....	111

Spis Rycin

Ryc. 1 Położenie Gminy Warta na tle gmin sąsiadujących	60
Ryc. 2 Układ komunikacyjny Gminy Warta	62
Ryc. 3 Granice miejskich obszarów funkcjonalnych w województwie łódzkim	65
Ryc. 4 Obszary Strategicznej Interwencji w województwie łódzkim – Obszar Zielonej Gospodarki.....	63
Ryc. 5 Lokalizacja złóż na terenie Gminy Warta	68
Ryc. 6 Zasięg obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy Warta	69
Ryc. 7 Formy ochrony przyrody występujące w Gminie Warta	72
Ryc. 8 Porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2019-2023 działających na terenie Gminy Warta.....	79
Ryc. 9 Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Warta na tle powiatu i województwa w latach 2019-2023	79
Ryc. 10 Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON na 1 tys. mieszkańców w gminach powiatu sieradzkiego.....	80
Ryc. 11 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Warta na tle powiatu i województwa w latach 2019-2023.....	81
Ryc. 12 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminach powiatu sieradzkiego	81
Ryc. 13 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie sieradzkim i województwie łódzkim na tle kraju w latach 2019-2023.....	79
Ryc. 14 Użytkowanie gospodarstw rolnych oraz użytków rolnych na terenie Gminy Warta w 2020 roku	80
Ryc. 15 Struktura zasiewów wybranych upraw w Gminie Warta w 2020 roku	80

Ryc. 16 Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Warta w 2023 roku na tle powiatu i województwa	82
Ryc. 17 Dochody ogółem i dochody bieżące Gminy Warta w latach 2019-2023 (zł).....	86
Ryc. 18 Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Warta na tle powiatu i województwa w latach 2019-2023.....	87
Ryc. 19 Dochody ogółem na 1 mieszkańca w gminach powiatu sieradzkiego w latach 2019-2023	87
Ryc. 20 Dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Warta na tle powiatu i województwa w latach 2019-2023.....	88
Ryc. 21 Wydatki ogółem i wydatki bieżące Gminy Warta w latach 2019-2023 (zł).....	88
Ryc. 22 Wykonanie budżetu Gminy Warta w latach 2019-2023	89
Ryc. 23 Struktura dochodów Gminy Warta w latach 2019-2023.....	90
Ryc. 24 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Warta na tle powiatu i województwa	92
Ryc. 25 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w gminach powiatu sieradzkiego w latach 2019-2023	92
Ryc. 26 Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Warta na lata 2024-2030	95
Ryc. 27 Gęstość zaludnienia w powiecie sieradzkim w 2023 roku	96
Ryc. 28 Struktura ludności w gminie Warta w latach 2019-2023	99
Ryc. 29 Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Warta na tle powiatu i województwa w latach 2019-2023	101
Ryc. 30 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Warta w latach 2022-2024 na tle powiatu i województwa	102
Ryc. 31 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Warta w latach 2019-2023 na tle powiatu i województwa	108
Ryc. 32 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w gminach powiatu sieradzkiego w latach 2019-2023	108
Ryc. 33 Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Warta na tle powiatu i województwa	110

Załącznik 2: Wzór ankiety

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Warta

Szanowni Państwo,

W związku z podjęciem prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Warta, zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety. Ankieta jest anonimowa.

Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę, *nie dotyczy/nie mam zdania* nie jest zaliczane do średniej.

OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy/ nie mam zdania	1	2	3	4	5
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja, inicjatywy oddolne)?						
skuteczność działania pomocy społecznej?						
dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?						
dostęp do żłobków?						
jakość opieki żłobkowej?						
wsparcie osób starszych (np. DPS, Klub Seniora)?						
wsparcie osób niesamodzielnych (m.in. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)?						
zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Miejski w Warcie?						
bezpieczeństwo publiczne?						
dostępność budynków administracji publicznej?						

OBSZAR: GOSPODARKA						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy/ nie mam zdania	1	2	3	4	5
atrakcyjność inwestycyjną?						
możliwość uzyskania zatrudnienia?						
możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem?						
warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej?						
funkcjonowanie transportu zbiorowego?						
połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?						
dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)?						
perspektywy rozwojowe działalności rolniczej?						
konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?						
OBSZAR: ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
estetykę (czystość na obszarach publicznych)?						
jakość powietrza?						
oferotę w działaniach wspierających ochronę środowiska np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła?						
czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?						
infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)?						
dostępność terenów zieleni (parków skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)?						
czystość terenów zieleni (parków skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)?						
świadomość ekologiczną mieszkańców?						
system odbioru odpadów?						
efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?						

walory środowiska przyrodniczego?						
rozwój odnawialnych źródeł energii?						

OBSZAR: INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
stan dróg?						
małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?						
bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?						
dostępność sieci wodociągowej?						
dostępność sieci kanalizacyjnej?						
dostępność sieci gazowej?						
dostęp do szerokopasmowego Internetu?						

OBSZAR: TURYSTYKA I REKREACJA

Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
atrakcyjność turystyczną?						
poziom bazy sportowo-rekreacyjnej?						
poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)?						
poziom bazy gastronomicznej?						
wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych?						
system ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwości traktowania ich jako alternatywę dla transportu samochodowego)?						
jakość istniejących ścieżek pieszo-rowerowych?						
oferę spędzania wolnego czasu dla dzieci?						
oferę spędzania wolnego czasu dla młodzieży?						
oferę spędzania wolnego czasu dla dorosłych?						
oferę spędzania wolnego czasu dla seniorów?						
działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?						

OBSZAR: EDUKACJA I KULTURY

Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
dostęp do edukacji przedszkolnej?						
jakość edukacji przedszkolnej?						
jakość infrastruktury przedszkolnej?						
dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
jakość edukacji w szkołach podstawowych?						
jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
dojazd do szkół ponadpodstawowych?						
jakość infrastruktury w szkołach ponadpodstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach?						
wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach?						
dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach?						
organizację dowozu dzieci do szkół?						
jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych?						
dostęp do obiektów kulturalnych? (godziny i dni otwarcia, itp.)?						
działalność Warckiego Centrum Kultury?						
działalność Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Warcie>						
działalność świetlic wiejskich?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w Gminie w ciągu najbliższych lat:

- ☐ poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- ☐ poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego
- ☐ rozbudowa ciągów pieszo-rowerowych
- ☐ rozbudowa oświetlenia ulicznego

- ☐ **rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej**
- ☐ **rozwój infrastruktury kulturalnej**
- ☐ **rozwój terenów zieleni (parki, skwery, zieleńce, zadrzewienia uliczne)**
- ☐ **renowacja zabytków**
- ☐ **poprawa jakości obsługi mieszkańców i komunikacji z mieszkańcami**
- ☐ **budowa i modernizacja sieci wodociągowej**
- ☐ **budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków**
- ☐ **rozwój sieci gazowej**
- ☐ **budowa i modernizacja świetlic wiejskich**
- ☐ **rozwój przedsiębiorczości - ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej (w tym: ulgi)**
- ☐ **rozwój rolnictwa, w tym nowoczesnych gospodarstw rolnych i przemysłu przetwórczego**
- ☐ **poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych**
- ☐ **poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami**
- ☐ **zwiększenie dostępu do Internetu**
- ☐ **wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy**
- ☐ **zwiększenie/stworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3**
- ☐ **stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi**
- ☐ **poprawa dostępu do usług medycznych**
- ☐ **zmniejszenie bezrobocia**
- ☐ **zwiększenie działań promocyjnych Gminy**
- ☐ **inwestycje w rozwój turystyki**
- ☐ **podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych**
- ☐ **zwiększenie dostępności przedszkoli**
- ☐ **zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży**
- ☐ **poprawa bezpieczeństwa publicznego**
- ☐ **rozwój oferty kulturalnej i sportowej (impres, wydarzeń sportowych)**
- ☐ **aktywizacja osób starszych**
- ☐ **inne (jakie?)**

Część III:

1. Proszę wymienić kluczowe elementy, z których Gmina może być dumna (maksymalnie 3):

2. Proszę podać, co mogłoby stać się wizytówką Gminy?

3. Proszę uporządkować (według ważności) poszczególne profile rozwoju, na których Gmina według Państwa powinna się skupić do 2030 roku. *1 – najważniejsza, 5 – najmniej ważna.*

Gmina turystyczna	
Gmina produkcyjno-przemysłowa	
Gmina rolnicza	
Gmina prospołeczna	
Gmina mieszkaniowa	

Metryczka

Płeć:

- ☐ kobieta
☐ mężczyzna

Wiek:

- ☐ poniżej 18 lat
☐ 18-25 lat
☐ 26-35 lat
☐ 36-45 lat
☐ 46-55 lat
☐ 56-65 lat
☐ powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

- ☐ uczeń/student

- ☐ rolnik
- ☐ przedsiębiorca
- ☐ osoba pracująca
- ☐ bezrobotna
- ☐ emeryt / rencista
- ☐ inne (jakie?)

Zamieszkanie:

- ☐ jestem mieszkańcem Gminy
- ☐ nie jestem mieszkańcem Gminy

Zamieszkanie:

- ☐ jestem mieszkańcem miasta
- ☐ jestem mieszkańcem wsi
- ☐ nie jestem mieszkańcem Gminy

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

CEL STRATEGICZNY I: NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ W GMINIE WARTA – CZYSTA PRZESTRZEŃ DLA PRZYSZŁYCH POKOLEŃ

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)	Wskaźnik	Osiągnięta wartość wskaźnika w roku x
I.I. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA SPRZYJAJĄCA ROZWOJOWI I BEZPIECZEŃSTWU GMINY WARTA	Rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci dróg gminnych;					długość wybudowanych dróg gminnych (km)	
						długość zmodernizowanych dróg gminnych (km)	
	Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy m.in. poprzez budowę, rozbudowę i modernizację systemu oświetlenia ulicznego, budowę inteligentnych przejść dla pieszych, sygnalizacji świetlnej, montaż wyświetlaczy prędkości i poprawę stanu oznakowania drogowego;					długość wybudowanych i zmodernizowanych chodników (km)	
						długość wybudowanych i zmodernizowanych ścieżek rowerowych (km)	
	Budowa i modernizacja chodników oraz sieci ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, połączonych z istniejącą infrastrukturą (połączenie zbiornika Jeziorsko w Warcie m.in. z Ostrowem, Sieradzem)					długość wybudowanej i zmodernizowanej sieci komunikacyjnej we współpracy z zarządcami dróg wyższego rzędu (km)	
						liczba kursów	

						autobusów (szt.)	
	Współpraca z zarządcami dróg wyższego rzędu, w celu rozbudowy i modernizacji dróg oraz budowy ciągów pieszych oraz rowerowych;					długość zmodernizowanej sieci energetycznej (km)	
						długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy (km)	
	Utrzymanie funkcjonujących kursów transportu publicznego oraz dostosowanie ich do potrzeb mieszkańców;					długość sieci wodociągowej na terenie gminy (km)	
	Modernizacja sieci energetycznej;					udział mieszkańców mających dostęp do sieci kanalizacyjnej (%)	
	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (m.in. rozwój infrastruktury w obszarach uzupełnienia zabudowy i strategicznej interwencji)					udział mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej (%)	
	Budowa nowych, utrzymanie i modernizacja istniejących stacji uzdatniania wody (m.in. modernizacja SUW we Włyniu);					liczba obiektów retencyjnych (szt.)	
	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Warcie;					długość wybudowanej sieci światłowodowej (km)	
	Budowa systemu retencji wody - zarówno infrastruktury gminnej, jak i zachęt budowy systemów małej, przydomowej retencji w gospodarstwach domowych / na terenie przedsiębiorstw (działania infrastrukturalne i edukacyjne);						
	Zwiększenie dostępności do szerokopasmowego Internetu oraz współpraca z operatorami i umożliwienie rozwoju wysokiej jakości Internetu bezprzewodowego na terenie Gminy;					liczba budynków, w których usunięto bariery architektoniczne (szt.)	

	Rozwój e-usług;						
	Poprawa dostępności architektonicznej budynków użyteczności publicznej oraz infrastruktury drogowej;					środki przekazane na doposażenie jednostek OSP (zł)	
	Doposażenie jednostek OSP.						
I.II. ZRÓWNOWAŻONE PLANOWANIE PRZESTRZENNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE ZASOBAMI GMINY	Opracowanie Planu ogólnego odpowiadającego na wyzwania rozwojowe Gminy;					postępy prac nad Planem ogólnym (forma opisowa);	
	Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego prowadzące do optymalnego wykorzystania przestrzeni (ograniczenie niekontrolowanego rozpraszania się zabudowy);					udział powierzchni Gminy objętej obowiązującymi MPZP (%)	
	Wyznaczanie terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz wielorodzinnej w dokumentach planistycznych;					powierzchnia terenów wyznaczonych pod zabudowę mieszkaniową (ha)	
	Rozwój usług w obrębie skupisk zabudowy mieszkaniowej.						
	Wyznaczenie terenów przeznaczonych pod inwestycje w dokumentach planistycznych;					powierzchnia terenów	
	Wyznaczenie obszarów strategicznej interwencji – rozwój turystyki					wyznaczonych pod inwestycje (ha)	
	Ochrona gruntów o wysokiej przydatności rolniczej;					liczba zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (szt.).	
	Prowadzenie procesu rewitalizacji zgodnie z zapisami Gminnego Programu Rewitalizacji prowadzącego do wyprowadzenia terenów ze stanu kryzysowego;						
	Rekultywacja terenów kopalni w przypadku zaprzestania ich działalności;					liczba nieruchomości po przeprowadzonej procedurze uregulowania stanu prawnego (szt.)	
	Regulacja własności stanów prawnych nieruchomości komunalnych.						

I.III. TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA I EKOLOGICZNA GMINY WARTA	Lokalizacja instalacji produkujących energię odnawialną np. fotowoltaicznych, na budynkach użyteczności publicznej i innych obiektach gminnych;					liczba zainstalowanych urządzeń OZE w sektorze publicznym (szt.)	
	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy;					liczba przeprowadzonych działań i kampanii edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska (szt.)	
	Promocja i rozwój odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców Gminy (panele fotowoltaiczne, pompy ciepła);					liczba budynków użyteczności publicznej poddana termomodernizacji (szt.)	
	Wsparcie mieszkańców przy wymianie źródeł ciepła na niskoemisyjne;					udział mieszkańców korzystających z odnawialnych źródeł energii (%)	
	Podniesienie świadomości środowiskowej mieszkańców poprzez prowadzenie edukacji ekologicznej skierowanej do różnych grup społecznych;					liczba niskoemisyjnych źródeł ciepła na terenie Gminy (szt.)	
	Adaptacja do zmian klimatu, w tym rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury (systemów retencji i małej retencji);					liczba zrealizowanych przedsięwzięć z zakresu rozwoju błękitnej oraz zielonej infrastruktury (szt.)	
	Wprowadzanie zalesień i zadrzewień na obszarach Gminy;						
	Sukcesywne oczyszczanie przestrzeni z azbestu.						
	Wyznaczenie w dokumentach planistycznych terenów pod rozwój OZE wraz z określeniem					powierzchnia nowych zalesień i zadrzewień (ha).	
						liczba ton usuniętych i	

	stref buforowych;					unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest (t).	
	Budowa biogazowni;					powierzchnia terenów	
	Optymalizacja gospodarki odpadami, lokalne zarządzanie odpadami i wzrost samowystarczalności Gminy.					wyznaczonych pod rozwój OZE (ha)	

CEL STRATEGICZNY II: GMINA WARTA – PRZYJAZNA PRZEDSIĘBIORCOM I DYNAMICZNIE ROZWIJAJĄCA SIĘ TURYSTYCZNIE

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)	Wskaźnik	Osiągnięta wartość wskaźnika w roku x
II.I. WSPIERANIE ROZWOJU GOSPODARCZEGO POPRZECZ INNOWACJE, EDUKACJĘ I WSPÓŁPRACĘ MIĘDZYSEKTOROWĄ	Stworzenie zachęt do prowadzenia działalności gospodarczej (m.in. ulgi podatkowe);					liczba przedsiębiorców korzystających z systemu ulg i zachęt (szt.)	
	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych na obrzeżach miasta;					liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.)	
	Współpraca międzysektorowa pomiędzy samorządem a przedsiębiorcami z uwzględnieniem NGO - utworzenie w Gminie podmiotu skupiającego przedsiębiorców i pomagającego w rozwoju, będącego platformą wymiany doświadczeń, współpracy, promocji i rozwiązywania					liczba spotkań organizowanych w partnerstwie Gminy, przedsiębiorców, NGO (szt.)	

	problemów;						
	Stworzenie i realizacja wraz ze szkołami podstawowymi oraz ponadpodstawowymi programu edukacyjnego, stymulującego postawy przedsiębiorcze oraz przedstawiające możliwości zawodowe.					liczba uczniów w szkołach zawodowych (os.)	
	Rozbudowa lokalnego targowiska wraz z infrastrukturą towarzyszącą, na którym realizowana będzie sprzedaż bezpośrednia m.in. producentów lokalnych;					udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%)	
	Stwarzanie warunków umożliwiających organizację szkoleń dla rolników z zakresu nowoczesnego rolnictwa, retencjonowanie wód oraz aplikacji o fundusze strukturalne UE oraz inne zewnętrzne źródła finansowania.					liczba zrealizowanych spotkań w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych dla rolników (szt.)	
						liczba spotkań dotyczących retencjonowania wód (szt.)	
II.II. PROMOCJA ATRAKCYJNOŚCI KULTUROWEJ, PRZYRODNICZEJ I INWESTYCYJNEJ GMINY WARTA	Kontynuacja i poszerzenie oferty cyklicznych wydarzeń kulturowych i sportowych wyróżniających Gminę Warta;					liczba zorganizowanych wydarzeń kulturowych i sportowych na terenie Gminy (szt.).	
	Stworzenie broszury informacyjnej skupiającej lokalne atrakcje turystyczne;					liczba odsłon strony internetowej (szt.).	
	Utworzenie strony promocyjnej					liczba	

	terenów inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów;					przeprowadzonych kampanii promocyjnych Gminy (szt.).	
	Prowadzenie kampanii promocyjnych gminy pod kątem turystyki krajoznawczej i ekoturystyki, a także w oparciu o dziedzictwo i postaci historyczne (m.in. prawa miejskie od 1255 r., osoby urodzone w Warcie: Skarżyński, Stach z Warty);						
	Kontynuowanie współpracy oraz rozwój sieci gmin partnerskich;					liczba działań podejmowanych wraz z gminami partnerskimi (szt.)	
	Promocja produktów lokalnych producentów (sery, rękodzieło);						
	Stworzenie lokalnej marki oraz produktu lokalnego;						
	Kształtowanie pozytywnego wizerunku Gminy jako miejsca, w którym warto żyć, prowadzić działalność gospodarczą oraz wypoczywać.					liczba nowo powstałych przedsiębiorstw (szt.)	
II.III. BOGATA OFERTA TURYSTYCZNA OPARTA NA ZASOBACH I TRADYCJACH REGIONU	Wyznaczenie stref rozwoju infrastruktury turystycznej (m.in. baza noclegowa);					liczba miejsc noclegowych na terenie Gminy (szt.)	
	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury turystycznej oraz jej promocja (m.in. przystań kajakowa);					liczba zmodernizowanych lub wybudowanych obiektów turystycznych (szt.)	
	Opracowanie materiałów ukazujących możliwości aktywnego spędzenia czasu na terenie Gminy przy wykorzystaniu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej;					liczba wydarzeń wpisanych do kalendarza rocznego (szt.)	
	Kontynuowanie tworzenia kalendarza cyklicznych wydarzeń lokalnych;						
	Dbanie o historię, m.in. poprzez kolekcjonowanie i zachowanie pamiątek historycznych oraz					liczba wydarzeń związanych z kultywowaniem tradycji (szt.)	

	kultywowanie tradycji np. funkcjonowanie chóru „Lutnia”;						
	Współpraca z Muzeum Miasta i Rzeki Warty;					liczba zabytków oraz obiektów po renowacji (szt.)	
	Renowacja obiektów zabytkowych;						
	Podjęmowanie kompleksowych działań na rzecz ochrony, rewaloryzacji i promocji dziedzictwa kulturowego Gminy, w szczególności układu urbanistycznego miasta Warty wraz z zespołami sakralnymi, obiektów z listy zabytków reprezentatywnych oraz zagrożonych;						
	Utworzenie punktu informacji turystycznej i historycznej;					liczba odwiedzin punktu informacji turystycznej i historycznej (os.)	
	Utworzenie całorocznej oferty turystycznej.						

CEL STRATEGICZNY II: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA SPOŁECZEGO MIESZKAŃCÓW W GMINIE WARTA

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)	Wskaźnik	Osiągnięta wartość wskaźnika w roku x
III.I. WYSOKA JAKOŚĆ SYSTEMU OŚWIATY I OPIEKI NAD DZIEĆMI	Rozwój infrastruktury przedszkolnej i żłobkowej poprzez utworzenie dodatkowych miejsc;					liczba miejsc w przedszkolach i żłobkach (szt.)	
	Modernizacja placówek oświatowych oraz doposażanie obiektów w pomoce dydaktyczne;					liczba zmodernizowanych i doposażonych obiektów oświatowych (szt.)	

	Poszerzenie bazy specjalistycznej w placówkach edukacyjnych (np. psycholog, pedagog, logopeda);					liczba specjalistów świadczących pomoc psychologiczną w szkołach (os.)	
	Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży w szkołach;					liczba przeprowadzonych działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej w szkołach (szt.)	
	Wsparcie rozwoju kompetencji nauczycieli;					liczba szkoleń dla nauczycieli (szt.)	
	Zwiększenie liczby zajęć języków obcych w szkole;					liczba godzin języków obcych w szkołach (godz.)	
	Organizacja zajęć pozalekcyjnych pozwalających						
	na rozwijanie pasji i zainteresowań.;					liczba zajęć pozalekcyjnych (szt.)	
	Organizacja zajęć związanych z technologiami cyfrowymi m.in. programowanie, robotyka;						
	Kontynuacja wsparcia dla uczniów zarówno uzdolnionych, jak i mierzącymi się z trudnościami w nauce;					średnie wyniki egzaminów ósmoklasisty (%)	
	Dostosowywanie istniejącej sieci szkół do zmieniającej się sytuacji demograficznej.						
III.II. DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG MEDYCZNYCH ORAZ SPOŁECZNYCH	Wsparcie działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz lokalnych organizacji pozarządowych w zakresie pomocy społecznej;					liczba osób korzystających z usług opiekuńczych (os.)	
	Zwiększenie dostępu oraz poszerzenie oferty usług opiekuńczych;					liczba utworzonych miejsc w Domu Dziennego Pobytu (szt.)	
	Utworzenie Domu Dziennego Pobytu;					liczba zrealizowanych programów profilaktyczno-	

						zdrowotnych (szt.)	
	Zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług w zakresie zdrowia psychicznego;					liczba mieszkańców biorących udział w programach profilaktyki zdrowotnej (os.)	
	Podjęcie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy i uzależnieniom oraz pomoc rodzinom z trudnościami;						
	Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie walki z uzależnieniami i promocja zdrowia, w tym aktywnego trybu życia;					liczba przeszkolonych pracowników (os.)	
	Wspieranie przez gminę programów nieobowiązkowych szczepień oraz programów profilaktyki zdrowotnej i badań przesiewowych, we współpracy z podmiotami medycznymi;						
	Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników poprzez m.in. organizowanie szkoleń dla pracowników zatrudnianych przez Gminę współpracujących z osobami ze szczególnymi potrzebami;					liczba dostępnych specjalistycznych usług medycznych (szt.)	
III.III. ROZBUDOWANA OFERTA KULTURALNA ORAZ SPORTOWA Z UWZGLĘDNIENIEM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ I AKTYWIZACJI MIESZKAŃCÓW	Utworzenie Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej współpracującego z podmiotami prywatnymi w zakresie specjalistycznej opieki medycznej.						
	Kontynuacja działań oraz rozwój oferty kulturalnej i sportowej dostosowanej do potrzeb wszystkich grup wiekowych, dostosowanej do zachodzących zmian demograficznych, m.in. rozwój oferty dla seniorów;					liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych i sportowych w roku (szt.)	
	Remont świetlic wiejskich wraz z zagospodarowaniem otoczenia;					liczba świetlic, w których odbywają się cykliczne zajęcia/spotkania dla mieszkańców (szt.)	

	Organizacja zielonych szkół, półkolonii opartych o potencjał turystyczny gminy (bogactwo przyrodnicze oraz postaci historyczne)					liczba uczestników zielonych szkół i półkolonii (os.)	
	Kontynuacja współpracy z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami;					liczba organizacji pozarządowych współpracujących z Gminą (szt.)	
	Wsparcie organizacji pozarządowych, Kół Gospodyń Wiejskich oraz OSP w aplikowaniu o środki zewnętrzne;					liczba uczestników zajęć organizowanych przez jednostki kultury (os.).	
	Utworzenie centrum kulturalno-informacyjnego (którego zadaniem będzie m.in. organizacja oferty kulturalnej, turystycznej oraz edukacyjno-historycznej) w celu stworzenia przyjaznej przestrzeni dla wszystkich grup społecznych;					liczba zajęć sportowych dostępnych na terenie Gminy oraz ich uczestników (szt.).	
	Budowa odkrytego i krytego basenu;					liczba rozbudowanych i zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowej (szt.)	
	Modernizacja istniejących oraz budowa nowych obiektów sportowych (m.in. przy szkołach na terenie wsi, stadion, boiska wielofunkcyjne).						